

Fiskální výhled České republiky
listopad 2016

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111

E-mail: Fiscal.Outlook@mfcz.cz

ISSN 1804-7998

Vychází 1× ročně, volná distribuce

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/FiskalniVyhled>

Fiskální výhled

České republiky

listopad 2016

Obsah

Úvod	1
1 Makroekonomický rámec fiskální predikce	2
2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí.....	4
2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2015.....	4
2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2016.....	6
2.3 Mezinárodní srovnání.....	8
3 Střednědobý fiskální výhled.....	12
3.1 Záměry fiskální politiky	12
3.2 Střednědobý výhled a výdajový rámec.....	13
3.3 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí.....	14
3.4 Analýza citlivosti	20
3.5 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.....	22
4 Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči	25
4.1 Východiska projekce a institucionální rámec systému zdravotnictví	25
4.2 Výsledky projekcí výdajů na zdravotní péči	26
4.3 Alternativní předpoklady o demografii a zdravotním stavu populace	29
4.4 Alternativní nedemografické předpoklady	30
4.5 Závěr	31
5 Použitá literatura	32
A Tabulková příloha – metodika ESA 2010	35
B Tabulková příloha – metodika GFS 2014	46
C Slovníček pojmů	51
D Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR.....	52

Fiskální výhled ČR je zpracováván v odboru Hospodářská politika MF ČR, od roku 2016 vychází jedenkrát ročně v polovině listopadu. Zahrnuje predikci na běžný a následující rok (tj. do roku 2017), u některých ukazatelů pak i výhled na další 2 roky (tj. do roku 2019). Publikace je dostupná na internetových stránkách MF ČR na adrese:

<http://www.mfcr.cz/FiskalniVyhled>

Nedílnou součástí Fiskálního výhledu ČR je i metodická příručka, která definuje, upřesňuje a vysvětluje řadu pojmů, metod a použitých statistik.

Rádi přivítáme relevantní připomínky nebo náměty, které poslouží ke zkvalitnění publikace a přiblíží ji potřebám uživatelů. Případné připomínky prosím zasílejte na adresu:

Fiscal.Outlook@mfcr.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2015–2019)	3
Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2010–2016)	4
Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2010–2016)	6
Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí (2010–2016)	6
Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí, jeho subsektorů a změna hrubého dluhu (2010–2016)	6
Tabulka 3.1: Nastavení fiskální politiky (2013–2019)	12
Tabulka 3.2: Úprava původního střednědobého výdajového rámce	13
Tabulka 3.3: Rozdíly mezi střednědobým výdajovým rámcem schváleným v roce 2015 a upraveným v roce 2016 a nově navržené částky Rámce do roku 2019	13
Tabulka 3.4: Hospodaření sektoru vládních institucí	14
Tabulka 3.5: Výhled příjmů sektoru vládních institucí	16
Tabulka 3.6: Struktura diskrečních opatření (2017–2019)	16
Tabulka 3.7: Výhled výdajů sektoru vládních institucí	18
Tabulka 3.8: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí	19
Tabulka 3.9: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)	20
Tabulka 3.10: Fiskální impuls	20
Tabulka 3.11: Modelové scénáře makroekonomických simulací	22
Tabulka 3.12: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí	23
Tabulka 3.13: Projekce dlouhodobých výdajů 2013–2060	24
Tabulka 3.14: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR	24
Tabulka 4.1: Demografické a makroekonomické předpoklady projekcí	28
Tabulka 4.2: Výsledky dlouhodobých projekcí veřejných výdajů na zdravotní péči	30
Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí	35
Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí	36
Tabulka A.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP)	37
Tabulka A.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí	37
Tabulka A.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí	38
Tabulka A.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení	38
Tabulka A.7: Výdaje sektoru vládních institucí	39
Tabulka A.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)	40
Tabulka A.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí	40
Tabulka A.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí	41
Tabulka A.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení	41
Tabulka A.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů	42
Tabulka A.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů	42
Tabulka A.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)	43
Tabulka A.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2012–2016)	44
Tabulka A.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2015)	45
Tabulka B.1: Příjmy veřejných rozpočtů	46
Tabulka B.2: Příjmy veřejných rozpočtů (podíl na HDP)	47
Tabulka B.3: Výdaje veřejných rozpočtů	48
Tabulka B.4: Výdaje veřejných rozpočtů (podíl na HDP)	49
Tabulka B.5: Saldo veřejných rozpočtů	49
Tabulka B.6: Struktura salda veřejných rozpočtů	49

Tabulka B.7: Zdroje a užití peněžních prostředků veřejných rozpočtů.....	50
Tabulka B.8: Dluh veřejných rozpočtů.....	50

Seznam obrázků

Obrázek 2.1: Investice sektoru vládních institucí	5
Obrázek 2.2: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016).....	9
Obrázek 2.3: Strukturální saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016).....	9
Obrázek 2.4: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016).....	9
Obrázek 2.5: Spready vůči německým dluhopisům ve vybraných zemích EU (leden 2008 až říjen 2016)	11
Obrázek 3.1: Projekce salda důchodového účtu.....	24
Obrázek 4.1: Výdaje na zdravotní péči podle zdrojů financování ve vybraných zemích OECD (2004 a 2014)	26
Obrázek 4.2: Veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR za rok v jednotlivých věkových kohortách (výdajové profily)	28
Obrázek 4.3: Veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR za rok v jednotlivých věkových kohortách	28
Obrázek 4.4: Projekce výdajů na zdravotní péči v ČR, alternativní předpoklady o demografii a zdravotním stavu populace.....	29
Obrázek 4.5: Projekce výdajů na zdravotní péči v ČR, alternativní nedemografické předpoklady.....	30

Seznam boxů

Box 1: Vliv nabídkových faktorů na výdaje na zdravotní péči	27
---	----

Seznam použitých zkratk

b.c.	běžné ceny
CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ECB	Evropská centrální banka
EK	Evropská komise
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU28	Evropská unie (svým pokrytím zahrnuje všech 28 zemí)
EUR	kódové označení eura
GFS 2014	Vládní finanční statistika z roku 2014
HDP	hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
p. a.	per annum (za rok)
p. b.	procentní bod
s.c.	stálé ceny

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není z logických důvodů možný.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 13. říjnu 2016, fiskální data k 31. říjnu 2016, výnosy státních dluhopisů a mezinárodní srovnání k 9. listopadu 2016.

Poznámka

Součtové údaje publikované v tabulkách mohou být v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod

V loňském Fiskálním výhledu jsme psali o dvou výjimečných událostech ve fiskální oblasti – velmi silném růstu investic a záporných výnosech státních dluhopisů. Dosahování záporných úroků na státní dluhopisy pokračuje i v roce 2016. Byl nastartován pozitivní vývoj hospodaření sektoru vládních institucí, které v roce 2015 skončilo saldem $-0,6\%$ HDP, což je v poměrovém vyjádření dosud nejlepší výsledek v historii ČR. Aktuální odhad MF ČR salda sektoru vládních institucí je pro letošní rok $-0,2\%$ HDP.

Dne 28. srpna 2015 se podařilo poprvé umístit na primárním trhu střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy se záporným výnosem. Od té doby bylo uskutečněno dalších dvacet aukcí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů na primárním trhu se záporným výnosem. Prodejem státních dluhopisů se záporným výnosem dosahuje ČR dodatečných čistých příjmů do státního rozpočtu, které od září 2015 do konce října činily přibližně 1 mld. Kč. Ke konci října 2016 se podařilo prodat státní dluhopisy se zbytkovou splatností 2 let a 9 měsíců v celkové jmenovité hodnotě 6,2 mld. Kč za historicky nejnižší výnos do splatnosti $-0,608\%$ p. a. Státní pokladniční poukázky jsou od září 2015 obchodovány nepřetržitě se záporným výnosem do splatnosti. Zároveň dochází k částečnému nahrazování státních pokladničních poukázek v oběhu za střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy bez výnosu s pozitivním dopadem na refinanční riziko, neboť prodlužují průměrnou dobu do splatnosti dluhového portfolia. MF ČR zároveň využívá výhodných tržních podmínek a vydává střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy s relativně delší dobou splatnosti při nízkých úrokových sazbách. Úrokový výnos poklesl v září 2016 u státních dluhopisů s dobou do splatnosti 10 let obchodovaných na sekundárním trhu na průměrnou měsíční hodnotu $0,25\%$ p. a.

Z hlediska investiční aktivity došlo k meziročnímu propadu. Klesající vládní investice v letošním roce byly ale dlouhodobě predikované na základě ukončení programového období 2007–2013. Silný hospodářský růst v loňském roce byl významně podpořen právě rychlejším využíváním prostředků z evropských fondů. Pokles investic mezi roky 2015 a 2016 je tak zcela přirozený. V prvním pololetí letošního roku docházelo k uzavírání předešlé perspektivy a nyní se začínají rozvíjet operační programy perspektivy 2014–2020. Počítáme tedy s tím, že ke zrychlení investiční aktivity dojde až od roku 2017.

V institucionální oblasti veřejných financí byla ČR již několik let kritizována za slabý rozpočtový rámec, i když z hlediska hospodaření sektoru vládních institucí své závazky v posledních letech vždy plnila. Od doby, kdy byl s ČR ukončen postup při nadměrném schodku (v červnu 2014), byl v každém roce splněn střednědobý rozpočtový cíl. Soubor právních předpisů o rozpočtové odpovědnosti (návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, návrh zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové

odpovědnosti) byl schválen vládou již v únoru 2015 a od té doby byl až do října 2016 projednáván v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. První čtení proběhlo již na jaře 2015, avšak druhým čtením návrhy norem prošly po téměř roce a půl, v září 2016. Po prvním čtení byl podán vládní stranou návrh, aby opatření k posílení rozpočtové odpovědnosti nebyla řešena na úrovni ústavního zákona, nýbrž jen běžným zákonem. V tomto smyslu byl podán i pozměňovací návrh, který byl nakonec ve třetím čtení dne 19. října 2016 Poslaneckou sněmovnou schválen, neboť ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti nebyl přijat. Účinnost zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který zavádí mj. do rozpočtování v ČR nová fiskální pravidla i nezávislou fiskální radu – viz např. Konvergenční program (MF ČR, 2016a), je stanovena od 1. ledna 2017, s výjimkou opatření pro územně samosprávné celky s účinností od 1. ledna 2018.

Předkládaný Fiskální výhled vychází z listopadové Makroekonomické predikce ČR Ministerstva financí (MF ČR, 2016b) a z návrhu státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů na rok 2017 včetně návrhu střednědobého výhledu do roku 2019. V rozpočtových dokumentech se odráží program koaliční vlády, přičemž je vše podřízeno bezpečnému udržení strukturálního salda sektoru vládních institucí nad střednědobým rozpočtovým cílem stanoveným v rámci pravidel EU. Pro rok 2017 odhadujeme celkové saldo sektoru vládních institucí na úrovni $-0,2\%$ HDP a se stabilním ekonomickým růstem i poklesem strukturálního salda by se měl tento indikátor postupně zlepšovat až k přebytkovému hospodaření.

V tomto vydání se v rámci tematické kapitoly speciálně věnujeme dlouhodobým projekcím výdajů na zdravotní péči s horizontem do roku 2060. V minulosti jsme se několikrát věnovali projekcím výdajů na penze, nyní tak představujeme další komponentu dlouhodobých výdajů. Tyto výdaje pak slouží jako jeden z hlavních podkladů pro hodnocení dlouhodobé udržitelnosti. Z výsledků projekcí výdajů na zdravotní péči je patrné, že negativní vliv demografie lze výrazně brzdit vyšším důrazem na prevenci.

Součástí Fiskálního výhledu je již tradičně rozsáhlá tabulková příloha, která je v plných časových řadách volně ke stažení na stránkách Ministerstva financí ČR (www.mfcr.cz/FiskalniVyhled).

1 Makroekonomický rámec fiskální predikce

Po mimořádně silném hospodářském růstu v roce 2015, daném zčásti jednorázovými faktory, sezónně očištěný meziroční růst reálného HDP v 1. polovině roku 2016 zpomaloval. Česká ekonomika je přesto v dobré kondici. Předpokládáme, že se reálný HDP za celý rok 2016 zvýší o 2,4 %. V roce 2017 by se ekonomický růst mohl nepatrně zrychlit na 2,5 %, v letech výhledu 2018–2019 by pak ekonomika mohla růst o 2,4 % ročně.

Dominantním faktorem růstu v roce 2016 by měly být výdaje na konečnou spotřebu, výrazně pozitivní příspěvek k růstu HDP by však mělo vykazat také saldo zahraničního obchodu. Růst vývozu by měl být podpořen nejen růstem exportních trhů, ale i zvýšením exportní výkonnosti. Dovoz zboží a služeb by měl růst pomaleji než vývoz, primárně kvůli očekávanému poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu, která se obdobně jako vývoz vyznačuje vysokou dovozní náročností. Čisté vývozy by měly ekonomický růst podporovat i v dalších letech, byť již ne tak výrazně jako v roce 2016. Růst HDP by v následujících letech měl být tažen zejména domácí poptávkou, a to jak spotřebou, tak investicemi.

Reálná spotřeba domácností je v české ekonomice podporována mírným růstem spotřebitelských cen, zvyšováním disponibilního důchodu, velmi nízkou nezaměstnaností a také optimistickým očekáváním spotřebitelů. Spotřeba domácností by tak v roce 2016 měla vzrůst o 2,5 %. Vzhledem k předpokládanému poklesu míry úspor v souladu s očekávanou pozicí ekonomiky v cyklu by mohl růst spotřeby domácností v roce 2017 zrychlit na 2,8 %. V dalších letech by reálná spotřeba mohla vlivem vyšší inflace růst tempem okolo 2,4 % ročně. V celém horizontu predikce i výhledu bude na zvyšování výdajů domácností na konečnou spotřebu příznivě působit dobrá situace na trhu práce a dynamický růst objemu mezd a platů.

Soukromé investice i investice sektoru vládních institucí jsou v letošním roce zásadním způsobem ovlivněny vývojem investic spolufinancovaných z fondů EU. Zatímco v roce 2015 tyto investice v návaznosti na ukončování programového období 2007–2013 dynamicky rostly, v roce 2016 zaznamenaly investiční výdaje související s projekty podpořenými z fondů EU hluboký propad. Soukromé investice financované ze zdrojů mimo fondy EU dynamicky rostou, podpořené ekonomickým výhledem ČR, uvolněnými měnovými podmínkami a ziskovostí firem. Na druhou stranu ale růst soukromých investic mohou brzdit rizika ve vnějším prostředí, zejména pak v souvislosti s dopady vystoupení Spojeného království z EU. Přesto ve výsledku očekáváme, že se celkové soukromé investice v roce 2016 zvýší. V případě investic sektoru vládních institucí pak počítáme nejen s poklesem investic spolufinancovaných z fondů EU, ale i s meziročním snížením investičních výdajů financovaných z národních zdrojů (bližší viz kapitola 2), které je

však dáno jednorázovým zahrnutím pořízení bojových letounů JAS-39 Gripen v roce 2015. Bez tohoto statistického efektu by investice sektoru vládních institucí financované domácími rozpočtovými prostředky vzrostly. Celková tvorba hrubého fixního kapitálu v ekonomice by tak v roce 2016 měla klesnout o 3,6 %. V roce 2017 by se investice do fixního kapitálu mohly zvýšit o 2,8 %, a to při kladném příspěvku soukromých i vládních investic, mj. v důsledku běžné úrovně investic spolufinancovaných fondy EU. V letech výhledu očekáváme, že by investice mohly růst o cca 3 % ročně.

Průměrná míra inflace v roce 2016 – obdobně jako ve dvou předchozích letech – by měla být velmi nízká, a dosáhnout jen 0,5 %. Hlavním protiinflačním faktorem je pozitivní nabídkový šok v podobě výrazného poklesu ceny ropy. Cena ropy by však již počínaje koncem roku 2016 měla v meziročním srovnání začít růst a působit proinflačně. Kladný vliv na růst cenové hladiny má růst domácí poptávky v prostředí kladné mezery výstupu a zvyšování jednotkových nákladů práce. Ostatní důležité faktory ovlivňující inflaci (měnový kurz, regulované ceny a nepřímé daně) by v příštím roce měly působit neutrálně. Průměrná míra inflace by tak v roce 2017 měla dosáhnout 1,2 %. V letech výhledu by se inflace měla zvolna přibližovat k inflačnímu cíli ČNB.

V souvislosti s očekávaným růstem ekonomiky by se měla dále zlepšovat také situace na trhu práce. Míra nezaměstnanosti (metodika Výběrového šetření pracovních sil) by v letošním roce mohla klesnout z 5,1 % v roce 2015 na 4,0 %. Odhadujeme, že v dalších letech by však její snižování mělo být jen nepatrné, neboť bude narážet na narůstající frikce. V roce 2019 by tak míra nezaměstnanosti mohla činit 3,8 %. Zaměstnanost by se v letošním roce mohla zvýšit o 1,6 %, v letech 2017–2019 by však měla růst výrazně pomalejším tempem, a to o 0,3 % ročně. Proti sobě zde bude působit pokles populace v produktivním věku a nárůst míry participace, k němuž kromě zvyšování věku odchodu do důchodu v důsledku posunu zákonného nároku budou přispívat také změny ve struktuře populace v produktivním věku (poroste podíl věkových skupin s přirozeně vysokou mírou participace). Objem mezd a platů by se měl v celém horizontu predikce i výhledu poměrně dynamicky zvyšovat – letos a příští rok by mzdy a platy mohly vzrůst o cca 5 %, v letech výhledu pak o 4,5 % ročně. Ke zvyšování mezd a platů bude přispívat nejen zlepšování situace soukromého sektoru a růst objemu mezd a platů v sektoru vládních institucí, ale i již zmíněné tenze na trhu práce.

Z hlediska vnější makroekonomické rovnováhy dosahuje běžný účet platební bilance od roku 2014 přebytku, který se navíc trvale zvyšuje. Kladné saldo by měl běžný účet vykazovat v celém horizontu predikce i výhledu, a to při vysokém přebytku bilance zboží a služeb a mírně

se prohlubujícím schodku bilance prvotních důhodů. Česká ekonomika se tak zřejmě zařazuje mezi země se strukturálním přebytkem běžného účtu platební bilance.

Rizika predikce považujeme za vychýlená směrem dolů, zejména kvůli rizikům ve vnějším okolí české ekonomiky. Za nejvýznamnější riziko pokládáme nejistotu spojenou s procesem a dopady vystoupení Spojeného království z EU. Negativním rizikem je také možnost výraznějšího zpomalení růstu čínské ekonomiky. Dalším nepříznivým

faktorem jsou geopolitická rizika (migrační krize, napětí na Ukrajině). Hospodářský růst v některých zemích EU, a zprostředkovaně přes zahraniční obchod také v ČR, může být nepříznivě ovlivněn případným naplněním rizik ve finančním sektoru. Z tuzemských rizik jde zejména o možnost existence bubliny na realitním trhu či případné použití dalších, méně konvenčních, nástrojů měnové politiky ze strany ČNB.

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2015–2019)

		2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018
		Skutečnost	Současná predikce a výhled					Konvergenční program květen 2016		
Hrubý domácí produkt	<i>mld. Kč, b.c.</i>	4555	4703	4864	5048	5249	4472	4629	4812	5009
	<i>růst v %, s.c.</i>	4,5	2,4	2,5	2,4	2,4	4,2	2,5	2,6	2,4
Spotřeba domácností	<i>růst v %, s.c.</i>	3,0	2,5	2,8	2,4	2,3	2,8	3,1	2,7	2,4
Spotřeba vlády	<i>růst v %, s.c.</i>	2,0	2,3	1,6	1,4	1,3	2,8	2,1	1,6	1,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v %, s.c.</i>	9,0	-3,6	2,8	2,9	3,1	7,3	0,6	3,0	3,1
Příspěvek zahr. obchodu k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	0,1	1,3	0,2	0,4	0,4	-0,2	0,2	0,2	0,3
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,0	0,8	0,9	1,3	1,5	0,7	1,0	1,3	1,6
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	0,3	0,5	1,2	1,6	1,8	0,3	0,6	1,4	1,8
Zaměstnanost	<i>růst v %</i>	1,4	1,6	0,3	0,3	0,3	1,4	1,7	0,2	0,1
Míra nezaměstnanosti	<i>průměr v %</i>	5,1	4,0	3,9	3,9	3,8	5,1	4,1	4,0	4,0
Objem mezd a platů dom. koncept	<i>růst v %, b.c.</i>	4,4	5,4	5,0	4,5	4,5	4,0	4,5	4,6	4,6
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	0,9	2,3	1,8	1,8	1,7	0,9	1,1	1,0	1,2
Předpoklady:										
Směnný kurz CZK/EUR		27,3	27,0	26,9	26,2	25,6	27,3	27,0	26,9	26,2
Dlouhodobé úrokové sazby 10 let	<i>% p.a.</i>	0,6	0,4	0,6	1,2	1,6	0,6	0,6	0,8	1,2
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	52,4	43,6	51,4	53,8	55,5	52,4	40,9	47,4	51,4
HDP eurozóny EA12	<i>růst v %, s.c.</i>	2,0	1,4	1,1	1,7	1,8	1,6	1,3	1,5	1,8

Pozn.: Údaje za zaměstnanost a za míru nezaměstnanosti jsou odvozeny dle metodiky Výběrového šetření pracovních sil.

Rozdíly v predikci konečné spotřeby vlády v Makroekonomické predikci a Fiskálním výhledu jsou způsobeny dosud nepromítnutými daty z notifikace vládního deficitu a dluhu do čtvrtletních národních účtů ze strany ČSÚ.

Zdroj: MF ČR (2016a, 2016b).

2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2015

Hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2015 skončilo deficitem ve výši 0,6 % HDP (ČSÚ, 2016b). Ve srovnání s rokem 2014 jde o zlepšení o 1,3 p. b., přičemž ve strukturálním vyjádření se jedná o snížení deficitu o 0,5 p. b. Zjednodušeně je tedy možné konstatovat, že cca ze 40 % je zlepšení dáno diskrečními opatřeními a z 60 % lze výsledek připsat velmi dobrému ekonomickému výkonu. Nicméně i dynamika hospodářského vývoje byla značně ovlivněna opatřeními vlády, které se od svého nástupu v roce 2014 podařilo obnovit absorpci prostředků z fondů EU a využít tak téměř 50 % celkové alokace programového období 2007–2013. Zejména pak nárůst investic spolufinancovaných prostředky z EU tak v roce 2015 významně přispěl k vývoji HDP.

Ve srovnání s Konvergenčním programem ČR 2016 (MF ČR, 2016a) revidoval ČSÚ údaje roku 2015, kdy mj. zohlednil nové informace ohledně výše vydaných prostředků, které ČR nebudou z EU zpětně proplaceny. Došlo tedy jak k navýšení výdajových kapitálových transferů, tak ke snížení příjmových kapitálových transferů z EU. Proti tomuto efektu působila kladná revize daňových příjmů. Souhrnný efekt provedených změn pak prohloubil deficit o téměř 10 mld. Kč, tj. o 0,2 % HDP.

Celkový nárůst příjmů v roce 2015 dosáhl 8,3 %. Příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o 7,0 %, z toho nejvyšších růstů dosahovaly výnosy u nepřímých daní. Celkové příjmy dosáhly v poměrovém vyjádření hodnoty 41,3 % HDP. Meziročně byl výnos daní a sociálních příspěvků vyšší o více než 100 mld. Kč oproti roku 2014, což představuje jeden z největších nárůstů příjmů v dostupné časové řadě od roku 1995.

Výnosy z nepřímých daní meziročně vzrostly o 10 %, přičemž hlavní vliv měl vývoj výnosu ze spotřebních daní u tabákových výrobků. V průběhu roku 2014 bylo schvá-

leno opatření zavádějící časové omezení doprodeje tabákových nálepek s bezprostředně předcházející sazbou. V důsledku toho byl silně redukován motiv k předzásobování, čímž došlo v roce 2014 k propadu výnosu spotřební daně z tabákových výrobků až o 50 %. V roce 2015 se výnos daně vrátil na obvyklou úroveň, navíc podpořen zvýšenou sazbou. Výnos spotřební daně jako celku díky tomu meziročně vzrostl o 21 %.

Celoroční výnos daně z přidané hodnoty dosáhl růstu 4,3 %, čímž o více než procentní bod předběhl dynamiku spotřeby domácností. Výnos daně navíc brzdilo zavedení druhé snížené sazby daně na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu. Po očištění výnosu daně o diskreční opatření se autonomní nárůst pohyboval nad 5 % a převyšoval růst nominální spotřeby domácností o více než 2 p. b.

Výnos přímých daní rostl také poměrně dynamicky, ve srovnání s rokem 2014 o 5,4 %. Byl tažen především daní z příjmů právnických osob, která meziročně vzrostla o 9,1 %. Diskreční opatření týkající se této daně měla v podstatě zanedbatelný fiskální vliv. Ve výsledku se projevil růst makroekonomických základů daně (zejména čistého provozního přebytku), navíc podpořený pozitivním impulsem realizace projektů z prostředků EU, ale i pozitivním nabídkovým faktorem v podobě nízkých cen ropy.

Výnos daně z příjmů fyzických osob vzrostl ve srovnání s rokem 2014 pouze o 2,2 %, tedy výrazně méně, než činil 4,4% nárůst objemu mezd a platů v hospodářství. Slabší výsledek je způsoben několika diskrečními opatřeními. Největším z nich je znovuzavedení zrušené základní slevy pro pracující důchodce s fiskálním efektem přibližně 3,5 mld. Kč, dalšími faktory byla sleva na dani za umístění dítě v předškolním zařízení či zvýšení slev na druhé a další vyživované dítě.

Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2010–2016)

(v % HDP)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy sektoru vládních institucí	38,6	40,3	40,5	41,4	40,3	41,3	40,2
Daňové příjmy	17,8	18,9	19,3	19,9	19,1	19,6	19,8
Daň z příjmů fyzických osob	3,3	3,5	3,6	3,7	3,7	3,6	3,7
Daň z příjmů právnických osob	3,2	3,2	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4
Daň z přidané hodnoty	6,7	6,9	7,0	7,4	7,4	7,3	7,4
Spotřební daně	3,7	4,2	4,3	4,4	3,5	4,0	4,0
Ostatní daně a poplatky	0,8	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Sociální příspěvky	14,6	14,7	14,8	14,8	14,6	14,6	14,8
Prodeje	3,0	3,6	3,6	3,7	3,5	3,3	3,2
Ostatní	3,2	3,1	2,8	3,0	3,1	3,8	2,5

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016b). Rok 2016 MF ČR.

Výnos příspěvků na sociální zabezpečení meziročně vzrostl o 5,5 %, což vzhledem k jeho objemu představuje příjem 35 mld. Kč. Růst byl ovlivněn příznivým vývojem ekonomiky, který se promítl nejen do zisků společností, ale i do 2,4% růstu průměrné mzdy a 2% růstu počtu zaměstnanců v národním hospodářství.

Nejdynamičtější položkou příjmové strany byly kapitálové příjmy z fondů EU, které proti roku 2014 v akruálním pojetí vzrostly o více než 66 %. Tento vývoj byl způsoben úspěšným završením realizace projektů ze zbývajících prostředků EU z programového období 2007–2013. Rok 2015 byl vzhledem k pravidlům v podstatě poslední, ve kterém bylo možné prostředky dočerpát. Kapitálové příjmy z fondů EU mají potom přímý odraz na výdajové straně v investičních výdajích sektoru vládních institucí. Meziročně vzrostly o necelých 15 % i běžné transfery v důsledku spolufinancování neinvestičních projektů fondy EU.

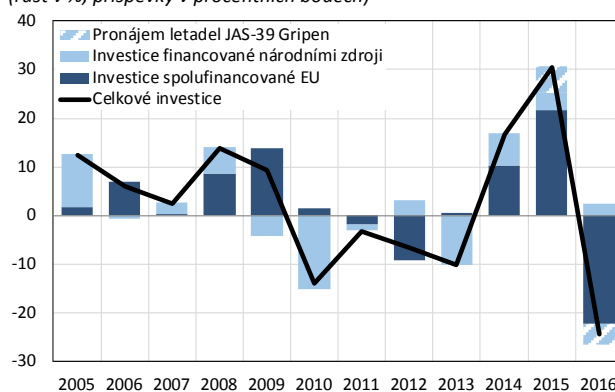
Celkové výdaje vzrostly o 4,9 % a v poměrovém vyjádření dosáhly hodnoty 42,0 % HDP, což je meziročně mírný pokles, a to i přes výrazně vyšší výdaje spojené s ukončením využití alokace z programového období 2007–2013.

Nominální výdaje sektoru vládních institucí na konečnou spotřebu, které v roce 2015 vzrostly o 4,4 %, přispěly významně k růstu nominálního HDP. Vývoj výdajů na spotřebu sektoru vládních institucí byl tažen zejména 4,8% nárůstem náhrad zaměstnancům ve veřejné správě jak v důsledku navýšení platových tarifů, tak i mezd a platů spolufinancovaných z prostředků EU. K růstu konečné spotřeby přispívala i mezispotřeba, jejíž 3,5% růst byl do značné míry také determinován evropskými projekty. K meziročnímu zpomalení naopak došlo u naturálních sociálních dávek, které představují především platby zdravotních pojišťoven za zdravotní péči zařízením, jež nejsou součástí sektoru vládních institucí. Vliv zde může mít zavedení třetí snížené sazby daně z přidané hodnoty na vybrané komodity, v tomto případě především léky, což v konečném důsledku vede k úsporám na straně zdravotních pojišťoven. Došlo sice k několika diskrečním opatřením, která zvyšují náklady na zdravotní péči, ale ta se týkala převážně státem vlastněných nemocnic, které jsou již zahrnuty v sektoru vládních institucí. Tato opatření se tak objevují přímo na položkách, jako jsou náhrady zaměstnancům a mezispotřeba.

Výdaje na peněžitě sociální dávky vzrostly o 2,3 %. Do dynamiky se promítly diskreční vlivy ve výši cca 5,7 mld. Kč. Šlo zejména o mimořádnou valorizaci důchodů o 1,8 % jako náhradu za sníženou valorizaci v předešlých letech.

Investiční aktivita sektoru vládních institucí vzrostla meziročně přibližně o 30 %. Investice dosáhly doposud nejvyšší hodnoty v celé časové řadě od roku 1995. Rostly především investice na projekty EU, které zároveň mají na deficit pouze omezený vliv ve výši českého financování. Bylo tak možné dosáhnout výrazného fiskálního impulsu do hospodářství s relativně malým nákladem pro české veřejné finance. Investice zvyšovalo i zahrnutí pronájmu nadzvukových letadel JAS-39 Gripen, který je zařazen jednorázově do 4. čtvrtletí 2015. Prostředky na ryze národní projekty byly mírně utlumeny, jelikož se jednotky sektoru vládních institucí plně soustředily na absorpci zbývajících alokací. Tím došlo k eliminaci zbytečných ztrát prostředků z EU, které reálně hrozily kvůli velmi špatnému čerpání před rokem 2014.

Obrázek 2.1: Investice sektoru vládních institucí
(růst v %, příspěvky v procentních bodech)

Zdroj: ČSÚ (2016b), výpočty MF ČR.

Výdajová strana byla také ovlivněna vrácením darovací daně z emisních povolenek ve výši 4,5 mld. Kč. Vratka daně byla sice ve skutečnosti vyplacena z účtu daně z příjmů právnických osob, ovšem dle metodiky ESA 2010 se účtuje jako kapitálový transfer nefinančním podnikům.

Výrazně příznivý vývoj byl pozorovatelný u úrokových nákladů na dluhovou službu. Jejich pokles o 7,2 mld. Kč (tj. téměř o 13 %) byl dán stabilitou státního dluhu v důsledku výrazně nižšího než schváleného schodku státního rozpočtu a efektivního řízení finančních aktiv, poklesem celé výnosové křivky státních dluhopisů, uvolněnou měnovou politikou ČNB a ECB a v neposlední řadě důvěrou ve fiskální politiku vlády.

Dluh sektoru vládních institucí dosáhl 1 836,3 mld. Kč, což činí 40,3 % HDP. Meziročně zadlužení kleslo o 1,9 p. b. Důvodem je výše uvedené důslednější řízení likvidních disponibilních prostředků subjektů sektoru vládních institucí a konečný, výrazně lepší než očekávaný, hotovostní schodek státního rozpočtu.

Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2010–2016)*(v % HDP)*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Výdaje sektoru vládních institucí	43,0	43,0	44,5	42,6	42,2	42,0	40,5
Vládní spotřeba	20,5	20,2	19,8	20,2	19,7	19,5	19,7
Sociální dávky jiné než naturální sociální transfery	13,1	13,1	13,1	13,3	12,9	12,5	12,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,7	4,5	4,2	3,7	4,1	5,1	3,7
Ostatní	4,7	5,3	7,4	5,4	5,5	4,9	4,6

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016b). Rok 2016 MF ČR.

Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí (2010–2016)*(v % HDP)*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Saldo sektoru vládních institucí	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6	-0,2
Saldo ústředních vládních institucí	-3,8	-2,3	-3,7	-1,6	-2,0	-1,2	-0,9
Saldo místních vládních institucí	-0,4	-0,3	-0,1	0,3	0,2	0,6	0,6
Saldo fondů sociálního zabezpečení	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0
Primární saldo	-3,1	-1,4	-2,5	0,1	-0,6	0,4	0,7

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016b). Rok 2016 MF ČR.

Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí, jeho subsektorů a změna hrubého dluhu (2010–2016)*(v % HDP, změna hrubého dluhu a její složky v procentních bodech)*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dluh sektoru vládních institucí	38,2	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3	38,6
Dluh ústředních vládních institucí	35,7	37,3	41,8	42,3	39,7	38,2	36,7
Dluh místních vládních institucí	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7	2,4	2,1
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Změna hrubého dluhu	4,1	1,7	4,6	0,4	-2,7	-1,9	-1,7
Primární saldo vládního sektoru	3,1	1,4	2,5	-0,1	0,6	-0,4	-0,7
Úrokové výdaje	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1	1,0
Růst HDP v běžných cenách	-0,3	-0,8	-0,3	-0,4	-2,2	-2,2	-1,3
Ostatní faktory	0,0	-0,3	1,0	-0,4	-2,4	-0,3	-0,7

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016b). Rok 2016 MF ČR a Eurostat (2016b).

2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2016

V roce 2016 očekáváme pokles deficitu o 0,4 p. b. na 0,2 % HDP. Protože část zlepšení je dána pozitivním vývojem hospodářství, který způsobuje otevírání kladné produkční mezery, odhadujeme pokles strukturálního deficitu o 0,2 p. b. na 0,4 % HDP. Takto nízký strukturální schodek se nachází značně pod 1% hodnotou, která odpovídá střednědobému rozpočtovému cíli, a vytváří tak vyšší polštář v případě neočekávané negativní události.

Ve srovnání s Konvergenčním programem ČR 2016 (MF ČR, 2016a) došlo ke zlepšení salda na rok 2016 o 0,4 p. b. důsledkem několika faktorů. Na příjmové straně byla v souvislosti s vývojem pokladního plnění státního rozpočtu a místních rozpočtů revidována očekávaná výše daňových příjmů směrem nahoru jak u přímých, tak i nepřímých daní. Na výdajové straně počítáme s nižšími úrokovými náklady na obsluhu státního dluhu. Poslední podstatnější změnou je úprava předpokladu ohledně vládních investic. Vzhledem k doposud známé situaci, vývoji pokladního plnění a

vývoji tvorby hrubého fixního kapitálu v prvním pololetí očekáváme vyšší pokles investičních výdajů.

Příjmy sektoru vládních institucí by v roce 2016 měly vzrůst o 0,5 % na úroveň 40,2 % HDP, nízký růst je dán hlavně snížením zdrojů z EU. V poměru k HDP dochází meziročně k poklesu příjmů o 1,1 p. b., naopak u složené daňové kvóty dochází podobně jako v minulém roce k navýšení o 0,4 p. b. na 34,7 % HDP v důsledku dalšího zvyšování efektivity výběru daní a zavedení nových nástrojů v této oblasti.

Výnos nepřímých daní by měl vzrůst o přibližně 4,0 % především vlivem inkasa daně z přidané hodnoty, které by se mělo zvýšit o 4,5 %, a o téměř 1,5 p. b. by tak měl převýšit růst své makroekonomické základny. Důvodem je zavedení kontrolního hlášení, které bylo navrženo za účelem omezení podvodů v oblasti daně z přidané hodnoty, ze začátku primárně z hlediska detekce podvodných faktur. Celkový diskreční efekt je očekáván ve výši 0,2 % HDP. Současný stav pokladního plnění ukazuje, že

za prvních 9 měsíců tohoto roku vzrostl výběr daně z přidané hodnoty o téměř 6 %, což je výrazně vyšší tempo, než činí nárůst spotřeby domácností.

Výnos spotřební daně by měl vzrůst pouze o 2,9 %. Jeho dynamika je mírně vyšší než reálná spotřeba domácností, protože zde působí pozitivní diskreční efekt v podobě opětovného zvyšování sazeb z tabákových výrobků v rámci harmonizace daně s předpisy EU.

Přímé daně by měly dosáhnout o 4,5 % vyššího růstu především vlivem daně z příjmu fyzických osob, kde je očekáván nárůst o 6,4 % díky pokračující příznivé ekonomické situaci v ČR a dalšímu významnému nárůstu objemu mezd a platů v ekonomice. Dynamika je rychlejší než růst objemu mezd a platů, jelikož vzhledem k existenci neměnných daňových odpočtů a slev na dani dochází při růstu mezd k navýšování efektivní daňové sazby.

Pomalejší nárůst se očekává u daně z příjmů právnických osob o 2,6 %, jejíž vývoj je spjat s očekávaným zpomalením růstu zisků firem v letošním roce. Dochází k výpadku velké části investic financovaných z evropských zdrojů, k nárůstu cen ropy na světových trzích (snižuje pozitivní nákladový efekt) a zároveň relativně vyšším tempem narůstají mzdy a platy. V pokladním plnění státního rozpočtu je sice vývoj hotovostního inkasa korporátní daně velmi vysoký, to je ale především vlivem velkých doplateků na dani po podání daňového přiznání za mimořádně ziskový rok 2015. Tyto příjmy jsou ovšem v akruální metodice příjmem roku 2015.

Příspěvky na sociální zabezpečení dle našeho odhadu vzrostou o 4,7 %, čímž si zachovají poměrně vysokou dynamiku. Jejich vývoj je determinován vývojem v oblasti mezd a platů a platbou státu za státního pojištění.

Po skončení možnosti zapojit prostředky ze staré finanční perspektivy 2007–2013 očekáváme pokles jak běžných, tak především kapitálových dotací. Náběh nového programového období není plně schopen nahradit konec předchozí perspektivy. Zároveň předpokládáme, že časový vzorec čerpání bude v následujících letech tohoto programového období plynulejší a rovnoměrnější než v minulém období. Pokles investičních akruálních dotací z EU přesáhne v roce 2016 pravděpodobně úroveň 50 %.

Výdaje sektoru vládních institucí by měly ve srovnání s rokem 2015 mírně klesat (o 1,5 p. b.), dosáhnou tak hodnoty 40,5 % HDP. Příčinou je právě výpadek investic v důsledku ukončení staré finanční perspektivy.

Spotřeba vlády by měla oproti minulému roku mírně zrychlit svou dynamiku a vzrůst o 4,6 %. Nejvíce jsou výdaje na vládní spotřebu taženy vývojem mezispotřeby, která by měla vzrůst o necelých 6 %. Růst je přitom patrný již v datech za první dvě čtvrtletí, primárně u sub-

sektoru ústředních vládních institucí. V rámci tohoto subsektoru realizují své zvýšené výdaje Ředitelství silnic a dálnic a Správa železniční dopravní cesty. Výpadkem investic dostaly tyto investiční agentury možnost vynakládat prostředky na opravy a udržování silničních a železničních sítí.

Druhou nejrychleji rostoucí položkou výdajů na vládní spotřebu je nárůst náhrad zaměstnancům meziročně o 5 %. Ve výdajích se projevuje nárůst platů u různých skupin zaměstnanců sektoru vládních institucí. Celkový diskreční efekt by měl dosáhnout téměř 20 mld. Kč, konkrétně u státní správy, pedagogů a nepedagogických pracovníků včetně navýšení funkčních míst, nárůst o 15,9 mld. Kč, soudci a státní zástupci o 0,7 mld. Kč, ústavní činitelé o 0,1 mld. Kč, zdravotnický personál o 3,0 mld. Kč. Naturální sociální dávky by měly vzrůst o 3,1 % vlivem schválené úhradové vyhlášky. Ostatní diskreční opatření ve zdravotnictví se podobně jako v roce 2015 týkala spíše veřejných nemocnic.

Peněžité sociální dávky by měly vzrůst o 2,4 %. V jejich růstu se promítá kromě běžné zákonné valorizace i mimořádný příspěvek penzistům ve výši 1 200 Kč s dopadem cca 3,5 mld. Kč, který byl vyplacen v únoru 2016.

Celkové dotace a transfery by měly vzrůst o více než 2 %, promítnout by se v nich mělo navýšení příspěvků státu na obnovitelné zdroje energie ve výši 4,7 mld. Kč.

Investiční aktivita sektoru vládních institucí by z již uvedeného důvodu přechodu na finanční perspektivu EU 2014–2020 měla být nižší než v roce 2015. Pokles by měl být ve výši téměř 25 %. Tvorba hrubého fixního kapitálu financovaná čistě z národních zdrojů by po očištění o imputaci letounů JAS-39 Gripen v roce 2015 (necelých 10 mld. Kč) měla meziročně mírně růst.

Do agregátů, u kterých očekáváme pokles i v tomto roce, se řadí také úrokové náklady. Obezřetnostní fiskální politika, strategie řízení dluhového portfolia, efektivní nakládání s likvidními disponibilními finančními aktivy, zájem o české státní dluhopisy posilovaný dočasnou kurzovou politikou ČNB a situace na světových finančních trzích vytvářejí příznivé prostředí pro opakované emise státních dluhopisů se záporným výnosem do splatnosti.

Odhadovaný pokles absolutní výše dluhu sektoru vládních institucí o více než 22 mld. Kč ke konci roku 2016 a růst nominálního HDP o 3,3 % by měl způsobit pokles relativního zadlužení o 1,7 p. b. na 38,6 % HDP.

Rok 2016 je tak pokračováním úspěchu dosaženého v roce 2015, dochází k dalšímu poklesu schodku sektoru vládních institucí, přičemž daňová opatření zvyšují inkaso daňových titulů, dále klesají náklady na obsluhu dluhu a ČR je na finančních trzích nadále vnímána velmi pozitivně.

2.3 Mezinárodní srovnání

2.3.1 Saldo sektoru vládních institucí

Deficit sektoru vládních institucí zemí EU dosáhl v roce 2015 hodnoty 2,4 % HDP. Ve srovnání s rokem 2014 byl nižší o 0,6 p. b. ČR se s deficitem ve výši 0,6 % HDP nacházela výrazně pod průměrem EU.

Nejhorší vývoj salda sektoru vládních institucí byl v roce 2015 zaznamenán v Řecku. Saldo sektoru vládních institucí zde dosáhlo výše -7,5 % HDP, především v souvislosti s akruálními úpravami v hospodaření mimo rozpočtových fondů a veřejných podniků v subsektoru ústředních vládních institucí. Schodek vyšší než 4 % HDP vykázalo dále Španělsko (5,1 % HDP), Portugalsko (4,4 % HDP) a Spojené království (4,3 % HDP). Přebytku dosáhlo v roce 2015 Lucembursko, Německo, Švédsko a Estonsko, tedy víceméně tradičně fiskálně disciplinované země. V Německu k němu přispěly všechny subsektory, tedy včetně subsektoru státních institucí¹. Ve Švédsku byl poněkud neobvykle deficitní pouze sektor místních vládních institucí. Naopak hospodaření subsektoru fondů sociálního zabezpečení bylo příznivé v zemích jako Chorvatsko, Itálie, Maďarsko, Portugalsko či Rumunsko. Kritérium Paktu o stabilitě a růstu pro výši deficitu v maximální hodnotě 3 % HDP za rok 2015 splnilo 22 zemí EU, tedy zřetelně více než v předchozích letech.

V roce 2016 očekávají deficitní hospodaření sektoru vládních institucí všechny země EU s výjimkou Lucemburska, Německa a Estonska, nicméně schodky se obecně očekávají spíše nižší. Nejnižšího deficitu by měly dosáhnout ČR a Švédsko (0,2 % HDP) a Kypr (0,3 % HDP). Naopak nejvyšší schodek mají vykazat ve Španělsku, Francii a ve Spojeném království, přičemž pouze tyto tři země by v roce 2016 nesplnily požadavek Paktu o stabilitě a růstu ohledně relativní výše salda. Oproti roku 2015 se horší výsledek hospodaření sektoru vládních institucí předpokládá (v relativním vyjádření k HDP) v 6 zemích EU a stejný v Polsku.

Velmi dobré výsledky ČR v rámci EU vyjádřené celkovým saldem sektoru vládních institucí jsou potvrzeny i u strukturálního salda (viz Obrázek 2.3). Zatímco v roce 2015 byla ČR na devátém místě, v letošním roce se umístila na místě sedmém.

2.3.2 Dluh sektoru vládních institucí

Dluh sektoru vládních institucí, vyjádřený v nominální hodnotě vždy ke konci příslušného roku, v podstatě reflektuje dlouhodobý vývoj deficitů příslušné země. U celé EU dosáhl dluh sektoru vládních institucí

v roce 2015 konsolidované hodnoty² 85,0 % HDP, tedy o 1,7 p. b. méně než v roce 2014.

ČR se v posledních letech daří dluh vlivem řízení aktiv na účtech státní pokladny a zapojováním volných likvidních prostředků úspěšně snižovat. Stále je však nutné mít na zřeteli potenciální rizika vyplývající z mimořádných událostí, jak v nedávné minulosti ukázal příklad Irska, Lotyšska, Kypru nebo Slovinska.

Nejzadluženější zemí EU zůstává stále Řecko. V minulých letech došlo sice k prominutí části dluhu vládních institucí ze strany soukromých věřitelů. Vlivem několika let trvajícího výrazného ekonomického propadu se však relativní ukazatel dluhu vládních institucí nadále prohluboval až na úroveň 177,4 % HDP v roce 2015. V roce 2016 se podle Eurostatu očekává jeho zvýšení o 1,5 p. b. Dalšími zeměmi s dluhem vládních institucí nad 100 % HDP zůstávají Itálie³, Portugalsko, Belgie a Kypr. Poměrně rychle dluh roste v posledních letech v Bulharsku, Finsku, Chorvatsku a Slovinsku. Naopak Irsko svůj dluh od roku 2014 velmi výrazně snížilo. Relativní dluhový ukazatel se pozitivně, kromě ČR, vyvíjí také v Dánsku, Maďarsku, Německu nebo Nizozemsku. Stále suverénně nejnižší je tento ukazatel v Estonsku, přestože v absolutním vyjádření se dluh v letech 2011–2014 více než zdvojnásobil. Nicméně v roce 2015 a 2016 se snižuje a v poměru k HDP by se měl v roce 2016 vrátit na jednocifernou hodnotu. Dluhové fiskální kritérium v roce 2015 nesplnilo 17 zemí EU, za rok 2016 by tomu nemělo být jinak.

Poznámka: V souvislosti s podzimní notifikací vládního deficitu a dluhu udělal Eurostat podle čl. 15 odst. 1 nařízení Rady ES č. 479/2009, ve znění pozdějších novel, výhradu Kypru za nekvalitní vykazované údaje, jejichž původ zatím nebyl vyjasněn. Výhrady vznesené po jarní notifikaci vládního deficitu a dluhu Belgie a Maďarsku nadále trvají. V Belgii se jedná o nezařazení veřejných nemocnic do sektoru vládních institucí, v Maďarsku o totéž v případě Eximbanky (obdobu České exportní banky) a dále o jisté operace uskutečněné maďarskou centrální bankou ve prospěch státu. Naopak výhradu vůči Francii již Eurostat neuplatňuje, neboť *Fonds de Garantie des Dépôts et de Résolution* (francouzská obdoba českého Garančního systému finančního trhu) byly nově zařazeny do sektoru vládních institucí.

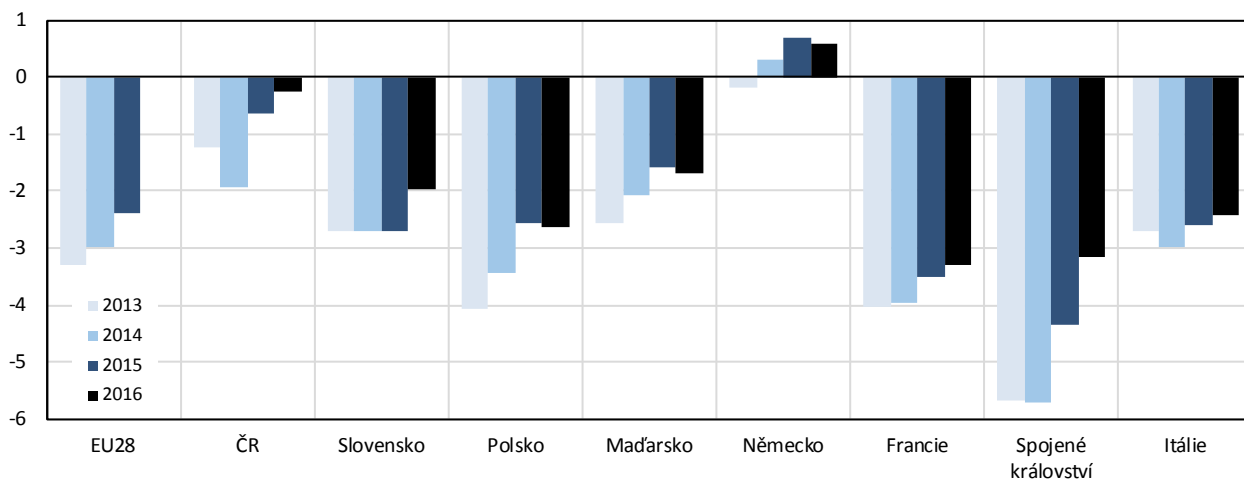
¹ Subsektor státních institucí se vyskytuje ve spolkových zemích Německa a Rakouska a ve federativních konstitučních monarchiích Belgie a Španělska. V těchto zemích se proto sektor vládních institucí skládá ze čtyř subsektorů. Naopak ve Spojeném království, v Irsku a na Maltě je tvořen pouze dvěma subsektory, neboť zde neexistuje subsektor fondů sociálního zabezpečení.

² Konsolidované hodnoty dluhu sektoru vládních institucí jsou menší než hodnoty nekonsolidované, což je způsobeno vyloučením mezivládních půjček a v případě eurozóny finančních výpomocí v rámci Evropského nástroje finanční stability. Např. v minulých letech se jednalo o půjčky Irsku, Portugalsku a Řecku. Nicméně nekonsolidované hodnoty nejsou v tomto Fiskálním výhledu na rozdíl od předchozích vydání uvedeny, a to z důvodu nedostupnosti všech relevantních vstupních dat.

³ Údaj za rok 2016 není dostupný, nicméně lze jen těžko předpokládat meziroční snížení dluhu vládních institucí v případě Itálie o více než 30 p. b.

Obrázek 2.2: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016)

(v % HDP)

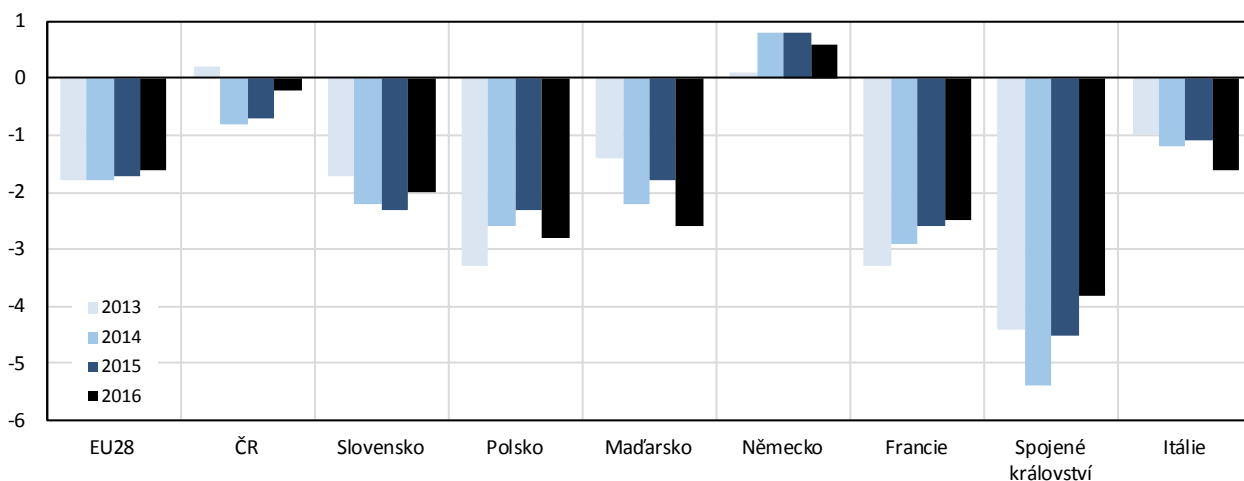

Pozn.: Údaj za EU 28 není pro rok 2016 k dispozici.

Zdroj: Eurostat (2016b). Nominální HDP pro ČR v roce 2016 MF ČR (2016b).

Obrázek 2.3: Strukturální saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016)

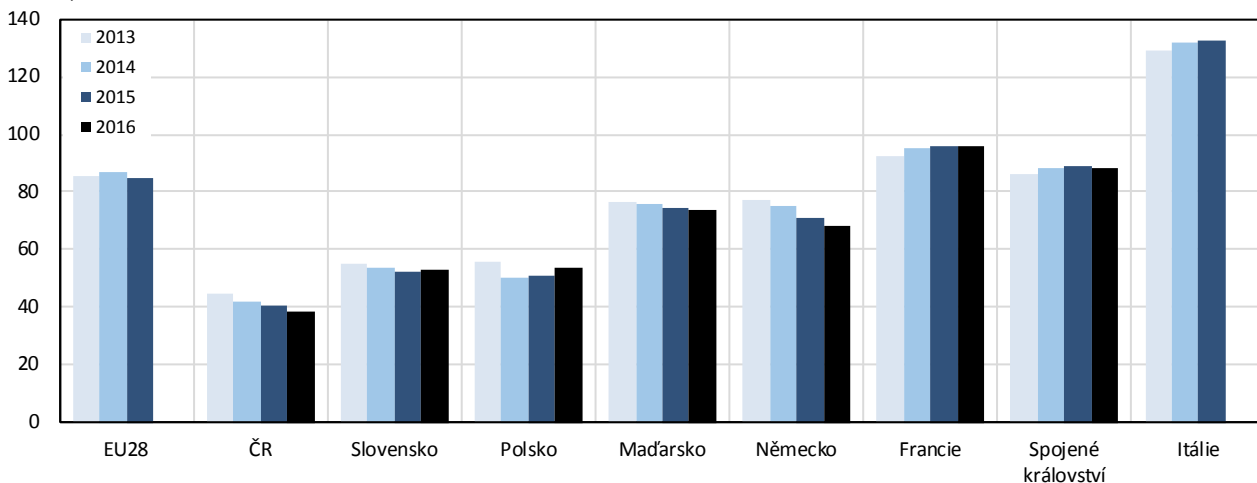
(v % HDP)

Zdroj: EK (2016b).

Obrázek 2.4: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2013–2016)

(v % HDP)

Pozn.: Údaje za EU 28 a Itálii nejsou pro rok 2016 k dispozici.

Zdroj: Eurostat (2016b). Nominální HDP pro ČR v roce 2016 MF ČR (2016b).

2.3.3 Financování státního dluhu

Obrázek 2.5 zobrazuje vývoj spreadů (na základě měsíčních průměrů) vyjádřených jako rozdíly výnosů desetiletých státních (vládních) dluhopisů vůči německým dluhopisům stejného druhu, a to v období od ledna 2008 do října 2016. Jejich vývoj do určité míry koreluje s fiskálními ukazateli vládního deficitu a dluhu a vystihuje především důvěru finančních trhů v danou zemi. V roce 2016 lze zaznamenat podle dosavadních dat výrazný pokles v úrokových sazbách státních dluhopisů v téměř celé EU (mimo Portugalska a zejména Řecka, kde stále přetrvávají značné hospodářské problémy). V polovině států EU se výnosy státních dluhopisů dostaly až na historická minima. Příčinou je souběh faktorů v podobě zejména poklesu inflačních očekávání a v současné době stabilně nižší rovnovážné úrovně úrokových sazeb.

Pro lepší názornost a přehlednost jsou vybrané země EU rozděleny do 4 skupin. V levém horním grafu jsou země (s výjimkou severovýchodních) s velmi nízkým spreadem, těší se významné důvěře finančních trhů. Vysoká důvěra finančních trhů v německou ekonomiku se odrazila i v poklesu úrokových výnosů ze státních dluhopisů s dobou do splatnosti 10 let do negativních hodnot v červnu 2016. V důsledku tohoto jevu nevykazují nyní dluhopisy žádného ze států EU nižší výnos než je referenční sazba německých dluhopisů, tj. nemají záporný spread. Navzdory výsledkům referenda o vystoupení Spojeného království z EU nezaznamenaly úrokové sazby ze státních dluhopisů ve Spojeném království zvýšení své úrovně, ale naopak jejich hodnota poklesla v souladu s trendem poklesu výnosů ve většině členských zemí. Vyšší spready Belgie jsou zapříčiněny vysokým zadlužením sektoru vládních institucí a problémy bankovního sektoru, nicméně situace se již od poloviny roku 2012 začala pomalu stabilizovat a v období let 2015–2016 vykazují poměrně ustálené hodnoty.

Pravý horní graf znázorňuje vývoj v zemích EU, jež přijaly pomoc ze záchranných fondů EU. Spready těchto zemí od propuknutí dluhové krize významně poklesly. Výjimku představuje Kypr, kde byli v roce 2013 zdaněni jednorázovou daní i držitelé dluhopisů v rámci plnění podmínek přijetí záchranného mechanismu. V důsledku toho Kypr navzdory opuštění záchranného programu v březnu 2016 stále nezískal důvěru investorů. Největší pokles spreadů v této skupině zaznamenalo Irsko, jemuž se

podařilo po krizi „nastartovat“ ekonomiku a zlepšit fiskální ukazatele (viz předchozí subkapitola 2.3.2). Poté, co byly v červenci 2015 na přechodnou dobu zavedeny kapitálové kontroly v důsledku nedostatečné likvidity řeckých bank, se spready Řecka dostaly až nad 10% hodnotu. K poklesu došlo po přijetí třetího záchranného mechanismu v srpnu 2015 a následné implementaci reformu požadovaných věřiteli. Spready Řecka se od března roku 2016 poměrně stabilizovaly, a odrážejí tak úspěšnost jednání země s věřiteli o plnění záchranného mechanismu.

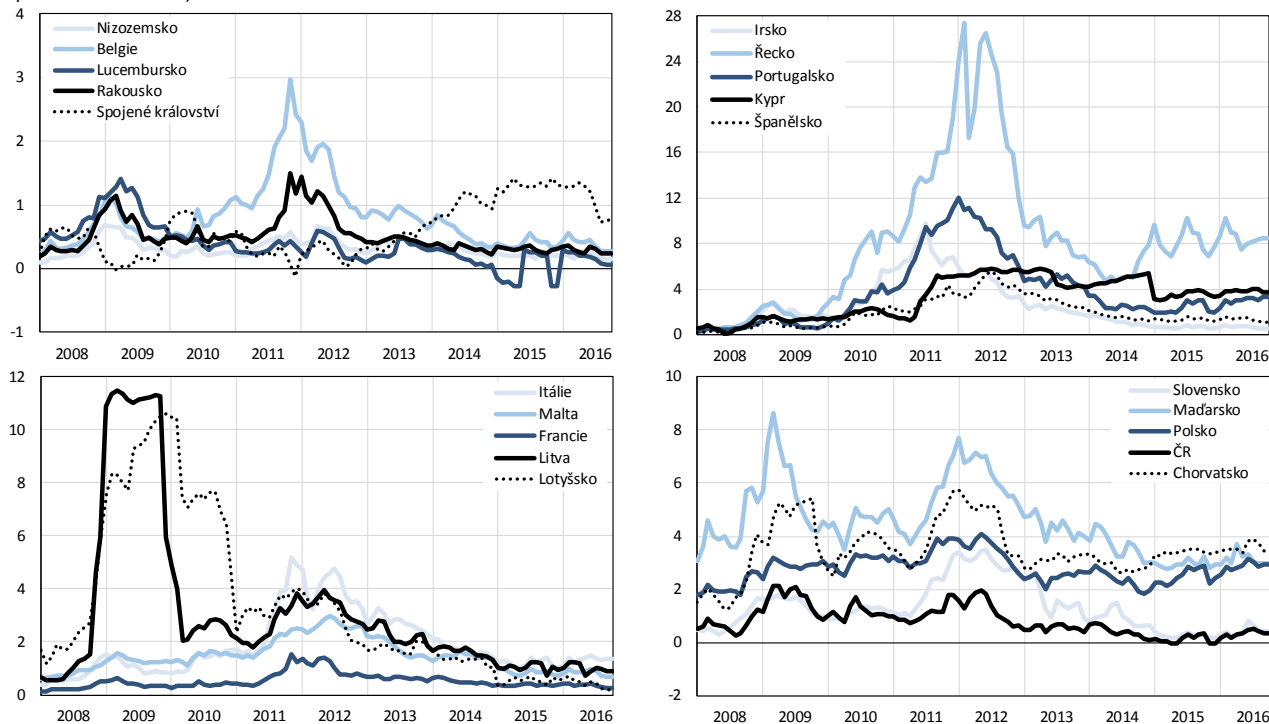
Levý dolní graf zachycuje země s výraznými výkyvy hodnot spreadů v průběhu globální krize, které ale na rozdíl od skupin v pravém horním grafu nepřijaly pomoc ze záchranných fondů EU. Do hodnoty spreadů státních dluhopisů Francie se promítají strukturální problémy a dlouhodobé překračování limitů Paktu o stabilitě a růstu. V Lotyšsku a Litvě lze po odeznění finanční krize zaznamenat víceméně klesající průběh úrovně spreadu.

Skupina v pravém dolním grafu ukazuje vývoj zemí střední Evropy a Chorvatska, které prošly postkomunistickou transformací. Díky dobré kondici veřejných financí vnímají finanční trhy z této geografické oblasti nejpozitivněji ČR, která dokonce v lednu 2015 zaznamenala nižší rizikovou přírážku na státem emitované dluhopisy, než tomu bylo v Německu, a v říjnu 2016 se státní dluhopisy se zbytkovou splatností 2 let obchodovaly na sekundárním trhu s výnosem do splatnosti dokonce až těsně nad -1 % p. a.

Emise státních dluhopisů nejsou jediným způsobem pro krytí státního (vládního) dluhu. V EU existují země s dalším významným zdrojem financování, jímž jsou půjčky. Z národních podzimních notifikací deficitu a dluhu sektoru vládních institucí vyplývá, že v roce 2015 půjčky tvořily více než polovinu celkových prostředků ke krytí celkového hrubého vládního konsolidovaného dluhu ve třech členských státech. Jedná se o Estonsko (86,8 % celkového dluhu), Řecko (78,4 %) a Kypr (68,9 %). Zatímco v Estonsku je tento podíl vysoký stabilně v důsledku dlouhodobých půjček od Evropské investiční banky a velmi nízkého zadlužení sektoru vládních institucí, v Řecku a na Kypru došlo v posledních letech k výraznému zvýšení. V roce 2011 byl tento podíl v Řecku 29 % a na Kypru 31,1 %. Zvyšování reflektuje přijetí půjčky od Mezinárodního měnového fondu a stabilizačních mechanismů EU.

Obrázek 2.5: Spready vůči německým dluhopisům ve vybraných zemích EU (leden 2008 až říjen 2016)

(v procentních bodech)

Pozn.: Spready jsou spočteny jako rozdíl výnosů desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely dané země a výnosů odpovídajících dluhopisů Německa. Za Lucembursko jsou údaje srovnatelné až od května 2010, od kdy se emitují dluhopisy lucemburské vlády. Předtím se uvažovaly dluhopisy soukromé úvěrové instituce.

Zdroj: ECB (2016). Výpočty MF ČR.

3 Střednědobý fiskální výhled

3.1 Záměry fiskální politiky

Hlavním cílem rozpočtové strategie současné vlády je postupná konsolidace na úrovni státního rozpočtu v hotovostním pojetí, která má z hodnoty deficitu 100 mld. Kč navržené v rozpočtu na rok 2015 vést až k deficitu 30 mld. Kč v roce 2019. Průvodním znakem konsolidace je závazek nezvyšovat daňové sazby. Ačkoliv došlo ke zvýšení spotřebních daní na tabákové výrobky, na druhé straně byla snížena sazba daně z přidané hodnoty na vybrané komodity. Na příjmové straně je totiž hlavní snahou zlepšit výběr daní, a narovnat tak tržní prostředí. Od ledna 2016 platí kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty, od prosince 2016 dojde k zavedení elektronické evidence tržeb v odvětví ubytování, stravování a pohostinství, která by se postupně měla rozšířit i do dalších odvětví ekonomiky (blíže podkapitola 3.3.1). Dosavadní výsledky realizovaných změn jsou úspěšné a dovolují vládě plnit své priority i na straně výdajů, zejména pak v sociální oblasti.

Na základě výsledků říjnové notifikace vládního deficitu a dluhu (Eurostat, 2016b) skončil deficit sektoru vládních institucí v roce 2015 na úrovni 0,6 % HDP a v roce 2016 by měl dosáhnout hodnoty 0,2 % HDP. V letech 2017 až 2019 predikujeme postupné zlepšování hospodaření sektoru vládních institucí, přičemž v roce 2018 by mělo dle naší predikce být z hlediska celkového salda poprvé v historii ČR dosaženo přebytku. To odráží nejen přebytkové hospodaření místních rozpočtů, ale i již zmíněnou vládou deklarovanou strategii snižování schodků státního rozpočtu. Pozitivně by se mělo vyvíjet i strukturální saldo, které v roce 2015 dosáhlo výše -0,6 % HDP a pro rok 2016 jeho výši odhadujeme na -0,4 % HDP. Dochází tak ke kladnému fiskálnímu úsilí a mírnému proticyklickému působení fiskální politiky v posledních letech. V roce 2017 počítáme s mírným zhoršením strukturálního salda na úroveň -0,6 % HDP. Nicméně vzhledem

k volatilitě výpočtů strukturálního salda lze hovořit o de facto stabilizované úrovni strukturální bilance v letech 2015–2017. V letech výhledu by pak mělo opět docházet k postupnému poklesu strukturálních deficitů a v roce 2019 by veřejné finance měly být v podstatě strukturálně vyrovnané (viz Tabulka 3.1). Detailním pohledem na predikovaný vývoj příjmů a výdajů sektoru vládních institucí se zabývá subkapitola 3.3.

S konceptem strukturálního salda úzce souvisí institut střednědobého rozpočtového cíle, který pro ČR odpovídá -1 % HDP. Je nepochybně úspěchem, že se v posledních letech vždy podařilo tento cíl naplnit. Nicméně tento úspěch by neměl nijak ovlivnit snahu o konsolidaci na úrovni státního rozpočtu, i když ČR plní své závazky v rámci preventivní složky Paktu o stabilitě a růstu, resp. svůj střednědobý rozpočtový cíl. Problémem v ČR je nevyváženost v hospodaření jednotlivých subsektorů v rámci sektoru vládních institucí. Subsektor fondů sociálního zabezpečení hospodaří v podstatě vyrovnaně a nemá žádný dluh. Subsektor místních rozpočtů je v posledních letech soustavně přebytkový, zejména pak v roce 2015 a ještě o něco lepší výsledek očekáváme v roce 2016 (viz kapitola 2.2). Je pochopitelně nutné mít na paměti, že oba subsektory svých výsledků dosahují i vlivem dotací ze státního rozpočtu a změn rozpočtového určení daní u místních vlád. Státní rozpočet v hotovostní metodice je nicméně po většinu let chronicky deficitní, byť v posledních letech se sestupnou tendencí. V případě potřeby aktivní fiskální politiky v době hospodářského propadu však leží prakticky celé břemeno potenciálního fiskálního stimulu na státním rozpočtu. Proto je nezbytné, aby veřejné finance byly řízeny obezřetně a vytvářely se rezervy v dobrých časech nejen jako celek, nýbrž i se zřetelem k jednotlivým subsektorům.

Tabulka 3.1: Nastavení fiskální politiky (2013–2019)

(v % HDP, fiskální úsilí v procentních bodech)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Saldo sektoru vládních institucí	-1,2	-1,9	-0,6	-0,2	-0,2	0,1	0,5
Cyklická složka salda	-1,4	-0,6	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
Jednorázové a ostatní přechodné operace	0,0	-0,3	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo	0,2	-1,1	-0,6	-0,4	-0,6	-0,3	0,0
Fiskální úsilí (změna strukturálního salda)	1,3	-1,3	0,5	0,2	-0,2	0,3	0,3
Cyklická složka salda podle metody ECB	-0,9	-0,4	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2
Strukturální saldo podle metody ECB	-0,3	-1,3	-0,6	-0,1	-0,4	0,0	0,3
Fiskální úsilí podle metody ECB	1,1	-1,0	0,7	0,5	-0,3	0,4	0,3

Pozn.: Rozdílný vývoj cyklické složky salda (a tedy i strukturálního salda) podle metod Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropské centrální banky je způsoben tím, že metoda Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pracuje s cyklem definovaným pomocí mezery výstupu, metoda druhá modeluje cyklické chování citlivých položek vládních příjmů a výdajů vzhledem k cyklickému průběhu dílčích makroekonomických bází (mzdy a jiné příjmy z pracovní činnosti v soukromém sektoru, čistý provozní přebytek, spotřeba domácností a nezaměstnanost). Ty mají odlišný cyklický vývoj než HDP a jeho potenciál.

Zdroj: ČSÚ (2016a, 2016b). Predikce a výpočty MF ČR.

Zajištění rezerv pro výkon proticyklické fiskální politiky tak v současné době musí vést přes snižování schodků státního rozpočtu a státních fondů. Tuto strategii reflektují střednědobé výdajové rámce. Ty jsou vládou navr-

ženy tak, aby se postupně snižoval plánovaný deficit z 60 mld. Kč na rok 2017 na 50 mld. Kč v roce 2018 a konečně na 30 mld. Kč v roce 2019.

3.2 Střednědobý výhled a výdajový rámec

Závaznost střednědobého výdajového rámce (dále Rámec) vyplývá obecně ze zákona č. 218/2000 Sb., konkrétní částky Rámce pak stanovuje usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. V roce 2012 vstoupila v platnost novela zákona č. 218/2000 Sb. (zákon č. 501/2012 Sb.), která upravuje náplň částek výdajového rámce v souladu s metodikou sestavování státního rozpočtu a rozpočtu státních fondů. Tím byla zrušena metodika fiskálního cílení v oblasti vykazování dat a rozpočtování, avšak na způsob odvození částek výdajových rámců úprava nemá vliv.

Stávající Rámec na roky 2017 a 2018 byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 9. prosince 2015 usnesením č. 999/2015. Částky střednědobého výdajového rámce dle tohoto usnesení činily 1 211,7 mld. Kč pro rok 2017 a 1 245,7 mld. Kč pro rok 2018 (v konsolidovaném vyjádření).

Schválený Rámec je možné bez souhlasu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR upravit pouze o taxativně vymezené položky, jakými jsou: významně odchylný vývoj spotřebitelských cen, změny v odhadu výdajů spolufinancovaných prostředky z EU a z finančních mechanismů, dopady změn rozpočtového určení daní na výdaje a mimořádné situace. Dále je možné rámec navýšit o jedno promile celkových výdajů na rok návrhu státního rozpočtu a o dvě promile na rok po něm následující. Pro rok 2017 je tak částka Rámce zvýšena o 98,0 mld. Kč v důsledku očekávaných výdajů, které jsou spolufinancovány z fondů EU a z finančních mechanismů. Žádné další úpravy z výše jmenovaných nejsou v letech výhledu uvažovány. Tyto úpravy znázorňuje Tabulka 3.2.

Aktualizací schváleného Rámce dle zákonem povolených úprav dostáváme výdajový strop ve výši 1 309,7 mld. Kč pro rok 2017, přičemž pro rok 2018 zůstalo 1 245,7 mld. Kč. V důsledku snahy vlády realizovat své priority dle Programového prohlášení vlády včetně posílení výdajů na bezpečnost byl návrh Rámce pro rok 2017 navýšen o 31,2 mld. Kč a pro rok 2018 došlo k navýšení o 32,5 mld. Kč. Navýšení Rámce pro oba roky navrhla vláda v květnu 2016 a Poslanecká sněmovna tento návrh schválila 8. září 2016 svým usnesením č. 1324/2016. Po aktualizaci o tyto úpravy tedy dosahuje Rámec hodnot 1 340,9 mld. Kč pro rok 2017 a 1 278,2 mld. Kč pro rok 2018.

Těmito úpravami byly stanoveny nové limity pro výdaje v rámci státního rozpočtu a státních fondů. Nový návrh Rámce schválený vládou 21. září 2016 (usnesení vlády č. 831/2016), který v současné době projednává Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (sněmovní tisky č. 921 a č. 922), je snížen v roce 2017 o 0,2 mld. Kč a v roce 2018 je snížen o 4,0 mld. Kč oproti limitům daným usnesením č. 1324/2016. Pro rok 2019 schválila vláda výdajový limit ve výši 1 298,8 mld. Kč.

Celkový přehled schváleného, aktualizovaného a nově stanoveného Rámce prezentuje Tabulka 3.3. Jak je patrné, částky Rámce na roky 2018 a 2019 významně klesají. Tento razantní pokles je však způsoben pouze způsobem výpočtu Rámce, kdy na rok t+2 a t+3 nejsou započítávány do příjmů ani do výdajů prostředky z EU a z finančních mechanismů a jejich profinancování.

Tabulka 3.2: Úprava původního střednědobého výdajového rámce

(v mld. Kč)

		2017	2018
Střednědobé výdajové rámce dle usnesení PS PČR č. 1324/2016	1	1242,9	1278,2
Úpravy dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech	2	98,0	-
Střednědobé výdajové rámce upravené dle rozpočtových pravidel	3=1+2	1340,9	1278,2

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.3: Rozdíly mezi střednědobým výdajovým rámcem schváleným v roce 2015 a upraveným v roce 2016 a nově navržené částky Rámce do roku 2019

(v mld. Kč)

		2017	2018	2019
Střednědobé výdajové rámce dle usnesení PS PČR č. 999/2015 a dle rozpočtových pravidel	1	1309,7	1245,7	-
Střednědobé výdajové rámce dle usnesení PS PČR č. 1324/2016 a dle rozpočtových pravidel	2	1340,9	1278,2	-
Nově navržené Střednědobé výdajové rámce	3	1340,7	1274,2	1298,8
Zpřísnění (-) / překročení (+) Střednědobých výdajových rámců	4=3-2	-0,2	-4,0	-

Pozn.: Pokles úrovně výdajů mezi roky 2017 a 2018 je mj. způsoben tím, že do výhledu na roky 2018 a 2019 nejsou zahrnuty výdaje z prostředků EU a finančních mechanismů.

Zdroj: MF ČR.

3.3 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí

Sektor vládních institucí se skládá ze subsektorů ústředních vládních institucí, místních vládních institucí a fondů sociálního zabezpečení. Dominantním subjektem v ústředních vládních institucích je státní rozpočet, jehož vývoj nejvíce ovlivňuje výhled hospodaření tohoto subsektoru. U fondů sociálního zabezpečení předpokládáme vzhledem k jejich hospodaření v minulosti vyrovnané příjmy a výdaje. Místní vládní instituce zejména v posledních letech vykazují značné přebytky. To je dáno nejen nárůstem příjmů (ať už změnou rozpočtového

určení daní nebo pozitivním vývojem daňových příjmů v celém sektoru vládních institucí), ale i poklesem na straně výdajů, kde je důvodem především vývoj v části kapitálových výdajů. To reflektuje vývoj investic v celé ekonomice, především pak ukončení finanční perspektivy 2007–2013 a přechod na novou perspektivu 2014–2020. Postupně tedy čekáme u místních vlád (podobně jako v celém sektoru vládních institucí) nárůst investičních výdajů a v souladu s tím pokles přebytků v tomto subsektoru (viz Tabulka 3.4).

Tabulka 3.4: Hospodaření sektoru vládních institucí

(v % HDP, růst v %)

		2015	2016	2017	2018	2019
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,6	-0,2	-0,2	0,1	0,5
Ústřední vládní instituce	% HDP	-1,2	-0,9	-0,6	-0,2	0,3
Místní vládní instituce	% HDP	0,6	0,6	0,4	0,3	0,2
Fondy sociálního zabezpečení	% HDP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmy celkem	% HDP	41,3	40,2	40,5	40,5	40,3
	růst v %	8,3	0,5	4,0	3,9	3,4
Výdaje celkem	% HDP	42,0	40,5	40,7	40,4	39,8
	růst v %	4,9	-0,4	3,9	3,0	2,5

Zdroj: Rok 2015 ČSÚ (2016a, 2016b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.3.1 Příjmy sektoru vládních institucí

V období střednědobého výhledu očekáváme průměrný roční nárůst příjmů sektoru vládních institucí ve výši 3,8 %, daňových příjmů v průměru o 3,5 %, reflektující pozitivní makroekonomický vývoj a zvýšenou efektivitu výběru daní pomocí účinnějšího zamezování daňovým únikům.

Očekáváme, že dynamiku vývoje výnosu daně z příjmů fyzických osob, vedle predikce objemu mezd a platů, ovlivní pozitivně v letech 2017 a 2018 zavedení elektronické evidence tržeb (zákon č. 112/2016 Sb.). Prvotními účastníky systému budou od 1. prosince 2016 odvětví ubytování, stravování a pohostinství, k němuž se 1. března 2017 připojí segment maloobchodu a velkoobchodu. O rok později se ve třetí fázi zapojí svobodná povolání (lékaři, právníci, účetní) a osoby podnikající v dopravě či zemědělství. Pokrytí završí 1. června 2018 vybraná řemesla a ostatní výrobní činnosti (např. výroba textilí a oděvů, zpracování a výroba ze dřeva, papíru, plastu či kovu, opravy a instalace strojů a zařízení). Opatření navyšuje výnos u daně z příjmů fyzických osob postupně o 3,4 mld. Kč v roce 2017, o 2,4 mld. Kč v roce 2018 a o 0,5 mld. Kč v roce 2019. Jednorázová sleva pro poplatníka evidujícího tržby s celkovým dopadem 1 mld. Kč, která by měla vyrovnávat počáteční náklady, je u výše uvedených dopadů již započtena. Kromě uvedeného opatření narovnávajícího tržní prostředí počítáme ve výhledu i s dalšími změnami v daňovém systému. Od roku 2017 bude v rámci podpory rodin s více dětmi zvýšeno daňové zvýhodnění na druhé dítě o 200 Kč měsíčně a na třetí a další dítě o 300 Kč měsíčně ve srovnání se současným stavem (sněmovní tisk č. 873). V důsledku

tohoto opatření se v roce 2017 sníží odvody na daně z příjmů fyzických osob o 1,6 mld. Kč. Dalším opatřením negativně působícím na výnos daně z příjmů fyzických osob je osvobození od daně u výsluhových náležitostí a přídatku na bydlení u vojáků z povolání a výsluhových nároků příslušníků bezpečnostních sborů (usnesení PSP č. 1384/2016) s dopadem v předpokládané výši 1 mld. Kč od roku 2017. Záporný účinek na objem vybraných daní z příjmu fyzických osob bude mít i podpora spoření v penzijních fondech, jež byla schválena zákonem č. 377/2015 Sb. V roce 2017 to bude mj. znamenat zvýšení hranice pro odpočet od základu daně z příjmů pro penzijní produkty z 12 tisíc na 24 tisíc Kč pro všechny účastníky tohoto pilíře. Se stejným odpočtem je počítáno i u soukromého životního pojištění. Podpora soukromého životního pojištění a spoření ve III. pilíři tak od roku 2017 sníží příjmy sektoru vládních institucí o 1,4 mld. Kč.

U příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, jakožto rozpočtově nejvýznamnější položky pro sektor vládních institucí, predikujeme průměrný roční růst výnosu v letech výhledu na úrovni 4,8 %. Vývoj je v souladu s růstem objemu mezd a platů v ekonomice a dopady diskrečních opatření. Příjmy systému veřejného zdravotního pojištění budou ovlivněny vládou schváleným navýšením měsíčního vyměřovacího základu pro platbu státu za státního pojištěnce z 6 444 Kč na 6 814 Kč (nařízení vlády č. 181/2016). Od 1. ledna 2017 tak dojde k navýšení měsíční platby státu za státního pojištěnce o 50 Kč na 920 Kč s dopadem cca 3,3 mld. Kč. Další diskreční navýšení příjmů u příspěvků na sociální zabezpečení je v letech 2017 až 2019 předpokládáno opět

zejména v souvislosti s účinností zákona o evidenci tržeb (postupným zapojováním dodatečných odvětví do systému), přičemž jeho dopady u sociálního a zdravotního pojištění představují v meziročním vyjádření cca 3,8 mld. Kč v roce 2017, 2,2 mld. Kč v roce 2018 a 0,5 mld. Kč v roce 2019. Kladný dopad na vývoj příspěvků na sociální zabezpečení uvažujeme i v souvislosti s nařízením vlády č. 336/2016 Sb., kterým dochází k růstu minimální a zaručené mzdy.

Výnos daně z příjmů právnických osob by měl v průměru růst o 3,4 %, nicméně s rostoucí dynamikou v horizontu predikce. Tato trajektorie je autonomně dána vývojem ekonomiky. Předpokládaný růst nominálního HDP bude postupně zrychlovat, zatímco růst objemu mezd a platů by měl v letech výhledu být relativně nižší, než je tomu nyní. To by mělo vést k růstu zisků firem a objemu odvedené daně. Předpokládané zvýšení příjmů u tohoto daňového titulu v důsledku zavedení elektronické evidence tržeb očekáváme v meziročním vyjádření ve výši 1,7 mld. Kč v roce 2017, 1 mld. Kč v roce 2018 a 0,2 mld. Kč v roce 2019. Od roku 2017 je výnos daně vzhledem k opatření umožňujícímu příspěvkovým organizacím zřízeným územním samosprávným celkem či dobrovolným svazkem obcí daňově odpisovat vedle vlastněného majetku také majetek jim svěřený (sněmovní tisk č. 873) snížen o 0,2 mld. Kč. Odvod na dani z příjmů právnických osob roku 2017 bude podobně jako v roce 2016 zatížen zřízením Fondu pro řešení krize (zákon č. 374/2015). Odvody do tohoto Fondu představují pro příspěvatele daňově uznatelný náklad. Predikovaný pokles příjmů vlivem tohoto opatření je ve výši 0,1 mld. Kč.

U výnosu daně z přidané hodnoty předpokládáme v letech výhledu průměrný růst o 4,7 %. Pozitivní vliv bude mít růst nominální spotřeby domácností (cca o 4 %), naturálních sociálních dávek (o 3 %), zvýšení efektivity výběru daní a klíčová opatření v boji proti daňovým únikům. U kontrolního hlášení (zavedeno od ledna 2016) kalkulujeme s dopadem jen na výnos daně z přidané hodnoty. V roce 2017 očekáváme z tohoto titulu meziroční zvýšení výběru daně z přidané hodnoty

o 2 mld. Kč a v roce 2018 o další 3 mld. Kč. Dopad zákona o evidenci tržeb se vzhledem k jeho účinnosti od 1. prosince 2016 projeví primárně v letech 2017–2019. Diskreční kladný dopad odhadujeme ve výši 5,1 mld. Kč v roce 2017, o dalších 2,7 mld. Kč v roce 2018 a dodatečných 0,6 mld. Kč v roce 2019. Se zákonem o evidenci tržeb byla zároveň schválena změna zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (zákon č. 113/2016 Sb.). Jeho novelizace mj. od 1. prosince 2016 snižuje sazbu daně v oblasti stravovacích služeb z 21 na 15 % s výjimkou alkoholických nápojů. Opatření s dopadem –0,5 mld. Kč v roce 2017 má za cíl odstranit systémový nesoulad u rozdílných sazeb mezi jídlem v restauracích a v obchodech.

Výnos spotřebních daní reflektuje především dopady diskrečních opatření. Novela zákona o spotřebních daních (zákon č. 315/2015 Sb.) nastavuje trajektorii zvyšování daňového zatížení tabákových výrobků v souladu s evropskou legislativou až do roku 2018. Efekty na meziroční růst výnosu spotřebních daní by měly být cca 1,1 mld. Kč v roce 2017 a 1,4 mld. Kč v roce 2018. Mírný meziroční pokles ve výši 1,4 % v roce 2017 je způsoben jednak tzv. protikuřáckým zákonem (sněmovní tisk č. 828) a dále pak vratkou pro zemědělské prvovýrobce (tzv. zelená nafta, usnesení PSP č. 1396/2016). U vládního návrhu zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek očekáváme efekt na pokles výnosu spotřební daně z tabákových výrobků ve výši 1,4 mld. Kč. V případě vládního návrhu daňového zvýhodnění spotřeby minerálních olejů při vybraných činnostech živočišné výroby a produkci zvířat pak předpokládáme v roce 2017 negativní dodatečný vliv na výnos spotřebních daní ve výši 1,9 mld. Kč. V dalších letech by se efekt tohoto opatření měl postupně zmírňovat a od roku 2019 ustálit na 0,4 mld. Kč ročně.

U ostatních příjmů počítáme v období 2017–2019 s růstem investičních akruálních dotací v souladu s postupným zvyšováním čerpání prostředků z fondů EU v rámci programového období 2014–2020.

Tabulka 3.5: Výhled příjmů sektoru vládních institucí

	2015	2016	2017	2018	2019
	<i>mld. Kč</i>				
Příjmy celkem	1883	1893	1969	2045	2115
Daňové příjmy	894	931	960	999	1033
Daně z výroby a dovozu	562	584	597	619	636
Daň z přidané hodnoty	333	348	366	385	400
Spotřební daně	183	188	186	189	191
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	332	347	363	380	396
Daň z příjmů fyzických osob	165	175	186	198	207
Daň z příjmů právnických osob	157	161	166	171	178
Kapitálové daně	0	0	0	0	0
Sociální příspěvky	663	694	735	767	799
Důchody z vlastnictví	36	36	33	34	34
Ostatní	290	231	240	245	250
	<i>růst v %</i>				
Příjmy celkem	8,3	0,5	4,0	3,9	3,4
Daňové příjmy	8,2	4,2	3,1	4,1	3,3
Daně z výroby a dovozu	10,0	4,0	2,2	3,8	2,8
Daň z přidané hodnoty	4,3	4,5	5,2	5,2	3,8
Spotřební daně	21,0	2,9	-1,4	1,8	1,2
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	5,4	4,5	4,6	4,7	4,2
Daň z příjmů fyzických osob	2,2	6,4	6,5	6,1	4,7
Daň z příjmů právnických osob	9,1	2,6	2,8	3,4	3,9
Kapitálové daně	10,0	175,7	-36,6	-19,8	-24,6
Sociální příspěvky	5,5	4,7	5,8	4,4	4,2
Důchody z vlastnictví	-0,4	0,2	-8,0	0,3	0,5
Ostatní	17,0	-20,4	4,1	1,8	2,0
Daňová kvóta	34,3	34,7	35,0	35,1	35,0
	<i>% HDP</i>				

Zdroj: Rok 2015 ČSÚ (2016b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 3.6: Struktura diskrečních opatření (2017–2019)

(v mld. Kč)

	2017	2018	2019
Opatření na příjmové straně celkem	15,7	14,5	2,8
Přímé daně	14,6	6,5	1,2
Daň z příjmů fyzických osob	2,1	3,3	0,5
Daň z příjmů právnických osob	1,4	1,0	0,2
Sociální a zdravotní pojištění	11,1	2,2	0,5
Nepřímé daně	4,6	7,9	1,6
Daň z přidané hodnoty	6,8	6,0	0,6
Spotřební daně	-2,2	1,9	1,0
Ostatní příjmy	-3,5	0,1	0,1
Opatření na výdajové straně celkem	-38,1	-0,8	0,0
Sociální dávky	-4,4	0,0	0,0
Náhrady zaměstnancům	-19,1	-0,1	0,0
Zdravotnictví	-10,1	0,0	0,0
Ostatní výdaje	-4,5	-0,7	0,0
Celkový dopad na saldo	-22,5	13,6	2,8
	<i>% HDP</i>		
	-0,5	0,3	0,1

Pozn.: Údaje v tabulce zobrazují meziroční diskreční změny v důsledku veškerých plánovaných opatření na příjmové a výdajové straně rozpočtu sektoru vládních institucí. Záporné hodnoty značí meziroční zhoršení salda.

Zdroj: MF ČR.

3.3.2 Výdaje sektoru vládních institucí

V letech 2017–2019 předpokládáme průměrný meziroční růst výdajů sektoru vládních institucí ve výši 3,1 %. Mírný nárůst výdajů o 0,2 p. b. v poměrovém vyjádření očekáváme v roce 2017, kdy by výdaje měly dosáhnout 40,7 % HDP. V dalších dvou letech výhledu již predikujeme mírný pokles relativního ukazatele až k úrovni 39,8 % HDP.

Pro rok 2017 počítáme s výrazným nárůstem náhrad zaměstnancům v sektoru vládních institucí (4,9 %), který mj. souvisí jak s usnesením vlády č. 563/2016, které do návrhu státního rozpočtu na rok 2017 zařazuje navýšení objemu prostředků na platy pedagogických pracovníků v regionálním školství o 8 % a zaměstnanců organizačních složek státu, vládou regulovaných státních příspěvkových organizací a nepedagogických pracovníků v regionálním školství o 5 %, tak i s usnesením vlády č. 821/2016, jež navyšuje platové tarify lékařů a dalších zaměstnanců ve zdravotnictví o 10 %. Dopady zvyšování platů na výdaje sektoru vládních institucí, a s tím spojených vyšších příspěvků na sociální zabezpečení placečných sektorem vládních institucí, jsou kvantifikovány na cca 19 mld. Kč v roce 2017. Čistý dopad na saldo je však výrazně nižší vzhledem k tomu, že významná část z navýšení objemu náhrad zaměstnancům představuje zároveň vyšší příjmy sektoru vládních institucí v podobě daně z příjmů fyzických osob a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, nehledě na daně ze spotřeby jako sekundární efekt. Dopad na položku náhrady zaměstnancům bude mít také navýšení příspěvků do Fondu kulturních a sociálních potřeb ze stávajícího 1,5 % podílu z objemu mezd a platů na 2 % od roku 2017. V dalších letech výhledu, ve světle vládní strategie snižování deficitů státního rozpočtu a předpokládaného zpomalení dynamiky růstu objemu mezd a platů v celé ekonomice, predikujeme, že se tempo růstu náhrad zaměstnancům vládního sektoru ustálí na 3,5 %, což znamená návrat k dynamice roku 2014.

Růst o zhruba 3 % předpokládáme u výdajů na peněžité dávky sociálního zabezpečení. Dynamika růstu bude tažena především dávkami důchodového pojištění. Dne 17. února 2016 schválila vláda novelu zákona o důchodovém pojištění, kterým se mění systém valorizace důchodů. Vláda má nově pravomoc upravit valorizaci až na hodnotu 2,7 %, bude-li výše valorizace dle standardního pravidla nižší (blíže subkapitola 3.5). Pro rok 2017 je schválená valorizace na úrovni 2,7 % (resp. základní výměra se zvyšuje o 110 Kč měsíčně a procentní výměra důchodu se zvyšuje o 2,2 % procentní výměry důchodu, což znamená průměrné zvýšení měsíčního důchodu o 308 Kč) s dopadem na výdaje ve výši 10,7 mld. Kč. V případě standardní valorizace dle zákona by nárůst výdajů byl méně než poloviční, cca 5 mld. Kč. Na konci výhledu pak předpokládáme spíše průměrnou dynamiku.

Dopad do výdajů na peněžité dávky sociálního zabezpečení bude mít i schválení novely zákona o sociálních službách (zákon č. 189/2016). Novela zvyšuje příspěvek na péči o 10 % s účinností od 1. srpna 2016. Reaguje tak na pokles reálné hodnoty příspěvku. Diskreční růst výdajů v důsledku zavedení opatření je kalkulován pro rok 2017 ve výši 1,3 mld. Kč.

Růst naturálních sociálních dávek by se měl pohybovat kolem 3 % ročně. Predikovaný vývoj je primárně opřen o předpoklad vyrovnaného hospodaření subsektoru fondů sociálního zabezpečení, s přihlédnutím k očekávanému vývoji jiných složek ve výdajích systému veřejného zdravotního pojištění (především náhrady zaměstnancům a mezispotřeba). V roce 2017 očekáváme, že celková výše výdajů systému veřejného zdravotního pojištění dosáhne cca 275,6 mld. Kč (tj. meziroční růst činí 5,3 %). Pomocí úhradového mechanismu pak bude zdravotními pojišťovnami přerozděleno na úhradu zdravotní péče mezi jednotlivá zdravotnická zařízení 266,6 mld. Kč (tj. 5,5 % HDP), což představuje meziroční růst o cca 13,3 mld. Kč. Zvýšení výdajů na zdravotní služby je dáno především nárůstem výdajů v segmentu akutní lůžkové péče (cca 9,2 mld. Kč). U ostatních segmentů zdravotní péče pak odhadujeme celkové zvýšení výdajů o cca 4,1 mld. Kč (např. u ambulantní péče je očekáván nárůst výdajů o cca 2,3 mld. Kč, který je způsoben přirozeným růstem segmentu a růstem objemu péče).

Růst mezispotřeby v roce 2017 predikujeme ve výši 2,6 %. Oproti očekávanému tempu růstu v roce 2016 (5,7 %) jde o výrazné zpomalení dynamiky. Příčinu identifikujeme mj. v pozvolnější implementaci finančního rámce 2014–2020, kdy v roce 2016 se ještě řádně nerozeběhly investice spolufinancované z prostředků EU a národní zdroje jsou spíše využívány na činnosti související s opravami a rekonstrukcemi silnic a dálnic. V následujících letech se však již předpokládá postupné navyšování investic hrazených z prostředků z fondů EU a v souladu s tím i zpomalování růstu mezispotřeby. Pro rok 2018 proto předpokládáme nárůst mezispotřeby ve výši 2,4 % a v roce 2019 ve výši 2,2 %. Růst investic spolufinancovaných z fondů EU v roce 2017 předpokládáme ve výši 15 % v důsledku nízké základny roku 2016, v dalších letech výhledu očekáváme již pozvolný růst ve výši kolem 2 % ročně. U národních investic predikujeme stabilní růst ve výši 3 %.

Rok 2017 by měl být již třetím v řadě, kdy klesnou nominální úrokové náklady na obsluhu dluhu sektoru vládních institucí, které by měly v poměrovém vyjádření činit 0,9 % HDP. Z důvodu refinancování dřívějších emisí s vyšší úrokovou sazbou lze v letech výhledu očekávat další pokles úrokových výdajů až na úroveň 0,8 % HDP. Podrobněji se této problematice věnuje subkapitola 3.3.3.

Tabulka 3.7: Výhled výdajů sektoru vládních institucí

	2015	2016	2017	2018	2019
	<i>mln. Kč</i>				
Výdaje celkem	1912	1904	1979	2037	2088
Výdaje na konečnou spotřebu	887	928	958	983	1008
Výdaje na kolektivní spotřebu	418	441	454	466	480
Výdaje na individuální spotřebu	469	487	504	517	528
Naturální sociální dávky	142	146	150	155	160
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	327	341	354	362	369
Sociální transfery jiné než naturální	568	582	600	618	633
Úroky	49	45	43	42	42
Dotace	105	111	116	119	121
Tvorba hrubého fixního kapitálu	232	176	186	191	197
Ostatní	70	61	75	85	88
Náhrady zaměstnancům	398	418	438	453	469
Sociální transfery celkem	710	728	750	773	793
	<i>růst v %</i>				
Výdaje celkem	4,9	-0,4	3,9	3,0	2,5
Výdaje na konečnou spotřebu	4,4	4,6	3,2	2,6	2,6
Výdaje na kolektivní spotřebu	5,9	5,4	2,9	2,8	2,9
Výdaje na individuální spotřebu	3,1	4,0	3,5	2,4	2,2
Naturální sociální dávky	1,4	3,1	3,0	3,0	3,0
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	3,9	4,3	3,7	2,2	1,9
Sociální transfery jiné než naturální	2,3	2,4	3,0	3,0	2,5
Úroky	-12,8	-7,4	-5,0	-3,0	-0,6
Dotace	5,6	5,6	5,0	2,0	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	30,5	-24,3	6,0	2,7	2,7
Ostatní	-16,1	-12,7	22,5	13,1	3,2
Náhrady zaměstnancům	4,8	5,0	4,9	3,5	3,5
Sociální transfery celkem	2,1	2,6	3,0	3,0	2,6

Zdroj: Rok 2015 ČSÚ (2016b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.3.3 Dluh sektoru vládních institucí

V roce 2016 očekáváme dluh sektoru vládních institucí ve výši 1 814 mld. Kč, tj. 38,6 % HDP. Dluh sektoru vládních institucí by oproti roku 2015 měl absolutně poklesnout o více než 22 mld. Kč. Pokles bude determinován snížením státního dluhu (o 13 mld. Kč) v důsledku znaitelně lepšího hotovostního vývoje salda státního rozpočtu a efektivního řízení likvidity státní pokladny, stejně jako poklesem dluhu místních vlád v souvislosti s jejich přebytkovým hospodařením.

Z hlediska trendu se relativní míra zadlužení sektoru vládních institucí v posledních letech signifikantně zlepšuje. Při daném nastavení fiskální politiky očekáváme pokračování tohoto trendu. V roce 2014 byl poprvé od roku 2007 zaznamenán pokles dluhové kvóty. Celkem klesl dluh sektoru vládních institucí v relativním vyjádření v období let 2013–2015 o 4,6 p. b. ČR se tak stále řadí mezi relativně nejméně zadlužené země v EU. Úroveň dluhové kvóty je jak v bezpečné vzdálenosti od referenční hodnoty pro dluh dané maastrichtskými konvergenčními kritérii a Paktem o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu národního dluhového pravidla obsaženého v návrhu zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti schváleném v říjnu 2016 ve třetím čtení

v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (usnesení č. 1380/2016).

Pokles dluhové kvóty predikujeme i v letech 2017–2019 celkem o cca 1,4 p. b. až na úroveň okolo 37 % HDP (Tabulka 3.8). Hlavním faktorem pro predikci dluhu sektoru vládních institucí je výhled hospodaření tohoto sektoru.

Vzhledem k pokračujícím nízkým výnosům státních dluhopisů a snížení dluhové kvóty očekáváme rychlejší pokles příspěvků úrokových výdajů ke změně dluhové kvóty oproti výhledu v Konvergenčním programu ČR 2016 (MF ČR, 2016a). Rekordně nízkých výnosů u státních dluhopisů ve všech splatnostních segmentech se podařilo dosáhnout mj. pozitivním vnímáním fiskální disciplíny ČR na finančních trzích. Ta byla potvrzena i mezinárodními ratingovými agenturami, které zejména ocenily rozpočtovou stabilitu a odolnost vůči vnějším šokům. Další efekt na snižování úrokových sazeb má přebytek volné likvidity na mezibankovních trzích efektem uvolňování měnových politik ČNB a ECB a vlivem časově omezeného režimu devizových intervencí nebo také nižší nabídka státních dluhopisů na primárním trhu v souvislosti s příznivým vývojem pokladního plnění státního rozpočtu a efektivním řízením disponibilních

finančních aktiv. V důsledku těchto událostí se na konci srpna 2015 podařilo poprvé v historii ČR prodat na primárním trhu střednědobé státní dluhopisy se záporným výnosem. Od září 2015 ČR pravidelně dosahuje záporných výnosů do splatnosti v aukcích střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů na krátkém konci výnosové křivky, a rovněž i při aukcích státních pokladničních poukázek.

Současná predikce nepočítá s žádnými významnějšími privatizačními příjmy podle zákona č. 92/1991 Sb.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústředních vládních institucí (viz Tabulka 3.8).

V roce 2016 se očekává hodnota jeho dluhu ve výši 1 727,6 mld. Kč, tj. 95% podíl z celkového vládního dluhu. Dluh subsektoru místních vládních institucí představuje zbylých 5 % celkového dluhu, v roce 2016 predikujeme jeho výši na 101,1 mld. Kč. Hodnota dluhu by se měla v letech 2017–2019 postupně snižovat z důvodu očekávaného přebytkového hospodaření tohoto subsektoru (mimo jiné i v důsledku efektivnějšího výběru daní a nárůstu příjmů ze sdílených daní podle novely zákona č. 243/2000 Sb.). Subsektor fondů sociálního zabezpečení nevykazuje v roce 2016 žádné zadlužení.

Tabulka 3.8: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vládní instituce celkem	<i>mld. Kč</i>	1819	1836	1814	1872	1920	1948
Ústřední vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	1714	1740	1728	1787	1838	1868
Místní vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	116	111	101	99	96	95
Fondy sociálního zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	1	1	0	0	0	0
Podíl dluhu vládních institucí na HDP	<i>% HDP</i>	42,2	40,3	38,6	38,5	38,0	37,1
Příspěvky ke změně poměru dluhu k HDP							
Změna dluhu	<i>p.b.</i>	-2,7	-1,9	-1,7	-0,1	-0,4	-0,9
Primární saldo vládního sektoru	<i>p.b.</i>	0,6	-0,4	-0,7	-0,7	-1,0	-1,3
Úroky	<i>p.b.</i>	1,3	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8
Růst HDP v běžných cenách	<i>p.b.</i>	-2,2	-2,2	-1,3	-1,3	-1,4	-1,5
Ostatní faktory	<i>p.b.</i>	-2,4	-0,3	-0,7	1,0	1,1	1,1
Rozdíly mezi hotovostním a akruálním principem	<i>p.b.</i>	0,1	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Čisté pořízení finančních aktiv	<i>p.b.</i>	-2,4	0,3	-0,7	1,0	1,1	1,0
Přecenění a ostatní faktory	<i>p.b.</i>	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: Údaje za dluh sektoru vládních institucí a jeho subsektorů do roku 2015 ČSÚ (2016b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.3.4 Cyklický vývoj, rozklad salda a fiskální impuls

Kladná produkční mezera, v níž se česká ekonomika nachází od roku 2015, by se podle našeho očekávání měla zvyšovat v celém horizontu predikce. V důsledku toho předpokládáme kladnou i cyklickou složku salda sektoru vládních institucí.

V položce jednorázové a ostatní přechodné operace byl v roce 2015 zohledněn jednorázový příjem Fondu pojištění vkladů z konkurzního vyrovnání ve výši 5,2 mld. Kč. Nejvýznamnějším jednorázovým výdajem roku 2015 byl finanční leasing letounů JAS-39 Gripen v hodnotě 9,9 mld. Kč. V roce 2015 také došlo k jednorázovému výdaji v důsledku vratek neoprávněně vybrané darovací daně z emisních povolenek ve výši 4,5 mld. Kč. V roce 2016 byl realizován jednorázový příjem z aukčního prodeje nových kmitočtových pásem ve výši 2,6 mld. Kč. Na straně výdajů došlo v roce 2016 k jednorázovému navýšení starobních důchodů ve výši 3,5 mld. Kč a rovněž byla vyplacena dotace na pomoc zemědělcům v důsledku sucha ve výši 1,2 mld. Kč. V letech 2017–2019 očekáváme celkový vliv jednorázových a přechodných opatření zanedbatelný.

Fiskální úsilí, které bylo v roce 2015 kladné, přičemž kladný výsledek očekáváme i pro rok 2016, bude v roce

2017 patrně mírně záporné. To je především v důsledku výdajových opatření, jako zvýšení výdajů na mzdy a platy nebo sociálních dávek včetně dávek důchodového pojištění. Na druhou stranu metoda výpočtu cyklické složky salda není schopna zcela přesně zacházet s diskrečními daňovými příjmy. Zejména pak s příjmy, které nezávisí na fázi hospodářského cyklu, jako jsou nově zaváděná opatření v boji proti daňovým únikům. Celkové saldo sektoru vládních institucí v letech 2016 a 2017 předpokládáme nezměněné ve výši -0,2 % HDP.

V letech 2018–2019 očekáváme fiskální politiku opět restriktivnější jak vlivem postupného náběhu opatření na lepší výběr daní, tak zpomalením dynamiky některých výdajových položek (viz kapitola 3.3.2). Celkové saldo by se tak mělo průběžně zlepšovat k hodnotě 0,5 % HDP v roce 2019, přičemž v témže roce očekáváme strukturální saldo prakticky vyrovnané.

Tabulka 3.10 poskytuje porovnání vývoje fiskálního input impulsu a fiskálního úsilí s opačným znaménkem. Je vhodné poznamenat, že tyto indikátory slouží k různým účelům. Zatímco fiskální úsilí indikuje charakter fiskální politiky (např. tempo konsolidace) a v prostředí EU slouží k vyhodnocování plnění postupu při nadměrném

schodku či k vyhodnocení plnění preventivní složky Paktu o stabilitě a růstu (střednědobý rozpočtový cíl), fiskální impuls vyjadřuje vliv fiskální politiky na ekonomický růst, a proto bývá očištěn o další položky.

Je patrné, že v letech 2015 a 2016 se hodnota fiskálního impulsu značně liší od fiskálního úsilí (s opačným znaménkem). Hlavní příčina rozdílu spočívá ve vyloučení příjmů z fondů EU a odvodů do rozpočtu EU, které nej-

sou fiskálním impulsem, kdežto investiční výdaje spolu-financované příjmy z EU součástí fiskálního impulsu jsou. Právě meziroční pokles investičních výdajů je hlavní příčinou výrazně záporného input impulsu v roce 2016. Pro léta 2018–2019 jsou hodnoty fiskálního impulsu a opačného fiskálního úsilí v podstatě shodné. Podrobnější informace o metodách výpočtu fiskálního impulsu obsahuje Fiskální výhled z listopadu roku 2015 (MF ČR, 2015).

Tabulka 3.9: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)

		2015	2016	2017	2018	2019
Růst HDP ve stálých cenách	%	4,5	2,4	2,5	2,4	2,4
Růst potenciálního HDP	%	1,8	2,1	2,2	2,3	2,3
Produkční mezera	% PP	0,6	0,9	1,1	1,2	1,4
Saldo vládního sektoru	% HDP	-0,6	-0,2	-0,2	0,1	0,5
Cyklická složka salda	% HDP	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
Cyklicky očištěné saldo	% HDP	-0,8	-0,6	-0,6	-0,3	0,0
Jednorázové a ostatní přechodné operace	% HDP	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo	% HDP	-0,6	-0,4	-0,6	-0,3	0,0
Změna strukturálního salda (fiskální úsilí)	p.b.	0,5	0,2	-0,2	0,3	0,3
Úroky	% HDP	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8
Primární strukturální saldo	% HDP	0,5	0,5	0,2	0,5	0,8
Změna primárního strukturálního salda	p.b.	0,3	0,1	-0,3	0,3	0,2

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.10: Fiskální impuls

(v procentních bodech)

	2015	2016	2017	2018	2019
Fiskální úsilí s opačným znaménkem (výdaje – příjmy)	-0,5	-0,2	0,2	-0,3	-0,3
Rozdíl fiskálního úsilí a input impulsu	-1,0	1,1	-0,2	0,0	0,0
Rozdíl v příjmech	-0,8	1,1	-0,1	0,0	0,0
EU toky	-0,8	1,2	-0,1	0,0	0,0
Přesměrování	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Rozdíl ve výdajích	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0
Očištěné úrokové platby	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0
EU toky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přesměrování	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Fiskální impuls - input přístup	0,5	-1,3	0,4	-0,3	-0,3

Pozn.: Východiskem pro výpočet fiskálního input impulsu je meziroční změna strukturálního salda s opačným znaménkem, očištěného o určité další položky, jimiž jsou vedle úrokových plateb především příjmy z fondů EU (položky D.74 – Běžná mezinárodní spolupráce a D.92 – Investiční dotace) a odvody do rozpočtu EU (D.76 – Vlastní zdroje EU odvozené z DPH a HND) a dále tzv. přesměrování, tedy imputace obnovitelných zdrojů energie, kdy jde o určité částky v příjmových položkách D.214 – Spotřební daně, D.29 – Ostatní daně z výroby a v odpovídajících výdajových položkách D.319 – Dotace a D.759 – Jiné běžné transfery. Další očištění impulsu o aktivaci vědy a výzkumu a platby za státní pojištění jsou bez vlivu na saldo, ovšem v důsledku různých multiplikátorů mohou ovlivňovat výpočet output impulsu.

Zdroj: MF ČR.

3.4 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je konstruována pomocí dynamického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného MF ČR. Model umožňuje analyzovat dopady jak makroekonomických, tak i fiskálních šoků do ekonomiky. V případě malé a otevřené české ekonomiky je hospodářská situace z velké části závislá na vývoji vnějšího okolí, zejména zemí EU. Analýzy citlivosti se proto na tento aspekt zaměřují a ukazují významnost dopadů horší než očekávané dynamiky růstu v EU do domácí ekonomiky. Další

alternativní scénář simuluje dopady neočekávaného skokového zvýšení v současnosti nízké domácí úrokové míry na českou ekonomiku. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od makroekonomického rámce tohoto Fiskálního výhledu.

3.4.1 Pomalejší ekonomický růst v EU v roce 2017

První scénář je založen na předpokladu, že růst HDP v EU bude v roce 2017 oproti základnímu scénáři o 2 p. b.

nižší. Tato diference přibližně odpovídá výši směrodatné odchylky růstu za období od roku 2000 do poloviny roku 2016.

Scénář by vzhledem k těsné vazbě české ekonomiky na EU dopadl negativně do reálného růstu v ČR především prostřednictvím exportu, který z více než 80 % směřuje právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu exportní aktivity a ke zhoršení salda běžného účtu, které by však bylo částečně kompenzováno nižšími importy. Horší výsledek zahraničního obchodu by se negativně odrazil v růstu reálného HDP a ve vývoji nezaměstnanosti. Tento efekt by byl nejvýraznější právě v roce 2017. Vzhledem k současné pozitivní situaci na trhu práce nepředpokládáme výrazné dopady těchto efektů do nezaměstnanosti. Vlivy na inflaci by plynuly především z nižší poptávky po domácím zboží, a to jak ze strany domácích, tak zahraničních subjektů.

Ve standardním režimu by byly dopady zhoršení salda zahraničního obchodu do jisté míry tlumeny výkyvem měnového kurzu koruny. V simulacích však v souladu s avizovanou politikou ČNB předpokládáme, že měnový kurz bude ještě v první polovině roku 2017 udržován nad hranicí 27 korun za euro s tím, že ani v následném období nastavení měnové politiky nedovolí jeho skokové posílení.⁴

Negativně by byla dotčena rovněž investiční aktivita firem, jejíž tempo růstu by činilo necelá 2 % oproti základnímu scénáři, který počítá s růstem o 2,8 %. Spotřeba domácností by zaznamenala nižší tempo růstu o cca 1,3 p. b., především v důsledku nižšího růstu mezd (a také vyšší míry nezaměstnanosti).

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno prostřednictvím nižšího výnosu příjmových daní od jednotlivců i firem, stejně jako nižšími daněmi ze spotřeby. Spolu s navýšením výdajové strany o větší objem vyplácených dávek v nezaměstnanosti by došlo ke zhoršení deficitu sektoru vládních institucí o 0,4 p. b. v prvním roce a 0,2 p. b., resp. 0,1 p. b. v dalších letech. Vyšší deficity by se následně kumulovaly do vyššího dluhu na úrovni 37,3 % HDP v posledním roce sledovaného období (oproti 37,1 % uvažovaným v základním scénáři).

Během následného oživení zahraniční poptávky v roce 2018 by došlo ke zrychlení růstu české ekonomiky a přiblížení se k základnímu scénáři.

3.4.2 Trvale nižší ekonomický růst v EU

Druhý scénář analyzuje dlouhodobě nepříznivý hospodářský vývoj v EU, který je definovaný obdobně jako v případě předchozího scénáře. Jde tedy opět o 2 p. b. nižší růst, tentokrát však ve všech letech výhledu (2017–2019).

⁴ Předpoklad o vývoji kurzu koruny je tak ve všech citlivostních scénářích shodný se základním makroekonomickým scénářem Fiskálního výhledu.

V případě tohoto scénáře by negativní odezvu české ekonomiky v každém roce předpokládaného pesimistického vývoje v EU způsobil stejný mechanismus jako v předchozím scénáři. Nejvýraznější rozdíly oproti základnímu scénáři by nastaly v prvních dvou letech predikce. Vzhledem k tendencím k pozvolnému přizpůsobení se ekonomiky a postupnému ožívování by byly negativní dopady vývoje v zahraničí v následujících letech (spíše ale za horizontem výhledu) postupně mírnější. Přesto by u sektoru vládních institucí mělo i nadále docházet k rychlejšímu růstu poměru dluhu k HDP oproti základnímu scénáři, a to až o 1,7 p. b. v posledním roce výhledu.

3.4.3 Nárůst domácí úrokové míry

Posledním zvažovaným scénářem je předpokládaný náhlý nárůst krátkodobé domácí úrokové míry o 1,5 p. b. v roce 2017.⁵ I v tomto scénáři předpokládáme neměnný měnový kurz koruny k euru v první polovině roku 2017.

Vyšší úroková míra tlumí domácí poptávku především prostřednictvím investic (a v menší míře spotřeby), které by byly brzděny vyššími úrokovými měrami (zvyšujícími náklady investic prostřednictvím vyšších sazeb na úvěry firmám). Rovněž by došlo ke snížení tempa růstu spotřeby domácností, na něž by se dále navíc přenesly problémy firem prostřednictvím nižšího růstu mezd. Proti tomu by na spotřebu příznivě působila o něco nižší domácí cenová hladina. Dopady do zahraničního obchodu by byly v prvním pololetí roku 2017 prakticky sterilizované prostřednictvím měnové politiky centrální banky. V následujícím období by však postupné mírné posilování kurzu koruny působilo na zhoršování salda zahraničního obchodu, a tím i na HDP.

Uvedené efekty by se souhrnně projevíly v pomalejším růstu HDP v horizontu výhledu přibližně o 0,3–0,6 p. b. a s tím spojenou vyšší nezaměstnaností.

Podobně jako v případě nižšího růstu HDP v EU, avšak v menším rozsahu, by byly příjmy sektoru vládních institucí ovlivněny nižším inkasem od podniků i jednotlivců; s vyšší nezaměstnaností by rostly výdaje vlády. Negativní saldo by se pak opět promítalo do dluhu, na jehož výnosovou křivku by působily i samotné vyšší úrokové sazby.

⁵ I přesto, že tento scénář není příliš pravděpodobný, přikládáme jej s ohledem na komplexnost a porovnatelnost s předchozími vydáními Fiskálního výhledu a Konvergenčního programu.

Tabulka 3.11: Modelové scénáře makroekonomických simulací

		2016	2017	2018	2019
Základní scénář					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,4	2,5	2,4	2,4
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	2,5	2,8	2,4	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	-3,6	2,8	2,9	3,1
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,8	4,8	4,9	5,0
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,6	5,0	4,9	4,9
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,5	1,2	1,6	1,8
Míra nezaměstnanosti	%	4,0	3,9	3,9	3,8
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,2	-0,2	0,1	0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	38,6	38,5	38,0	37,1
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2017					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,4	1,2	2,3	2,5
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	2,5	1,5	1,9	2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	-3,6	1,9	2,9	3,4
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,8	3,0	4,8	5,1
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,6	3,6	4,7	5,0
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,5	0,8	1,2	1,5
Míra nezaměstnanosti	%	4,0	4,4	4,2	3,9
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,2	-0,6	-0,1	0,4
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	38,6	39,0	38,2	37,3
Alternativní scénář II. - trvale nižší růst v EU					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,4	1,2	1,3	1,3
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	2,5	1,5	0,8	0,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	-3,6	1,9	2,1	2,6
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,8	3,0	3,3	3,5
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,6	3,6	3,5	3,6
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,5	0,8	1,1	1,3
Míra nezaměstnanosti	%	4,0	4,4	4,4	4,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,2	-0,6	-0,4	-0,1
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	38,6	39,0	39,1	38,8
Alternativní scénář III. - vyšší úrokové sazby					
Hrubý domácí produkt	růst v %, s.c.	2,4	2,2	1,8	1,9
Spotřeba domácností	růst v %, s.c.	2,5	2,7	2,1	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v %, s.c.	-3,6	2,5	2,5	2,7
Export zboží a služeb	růst v %, s.c.	5,8	4,6	4,6	4,7
Import zboží a služeb	růst v %, s.c.	4,6	4,8	4,9	4,9
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,5	1,1	1,5	1,7
Míra nezaměstnanosti	%	4,0	4,2	4,3	4,2
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,2	-0,3	-0,1	0,3
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	38,6	38,6	38,4	37,6

Zdroj: Základní scénář: MF ČR (2016b). Výpočty MF ČR.

3.5 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

V květnu 2015 vyšla aktualizace Zprávy o stárnutí populace (EK, 2015), kterou každé tři roky společně vydávají EK a Výbor pro hospodářskou politiku v rámci Pracovní skupiny pro stárnutí populace. Zpráva obsahuje projekce výdajů do roku 2060 již tradičně v pěti oblastech – penze, zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění, dlouhodobá péče, vzdělávání a dávky v nezaměstnanosti. MF ČR se aktivně na přípravě této Zprávy podílí a zpracovává projekce penzijních výdajů.

Projekce ostatních výdajů jsou počítány na bázi modelu vyvinutého EK a členskými státy verifikovány.

Faktory, které ovlivňují nové projekce, jsou kromě makroekonomických a demografických předpokladů a projekcí (viz Tabulka 3.12) také schválená reformní opatření.

Tabulka 3.12: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí

		2013	2020	2030	2040	2050	2060
Růst produktivity práce	<i>na hodinu</i>	0,9	1,8	1,9	1,8	1,7	1,5
Reálný růst HDP	%	-0,9	1,6	1,9	1,6	1,5	1,7
Míra participace mužů	% ve věku 20-64	86,1	87,6	86,8	86,1	87,8	88,7
Míra participace žen	% ve věku 20-64	69,5	72,2	72,4	71,9	74,8	76,0
Celková míra participace	% ve věku 20-64	77,9	80,0	79,7	79,2	81,4	82,5
Míra nezaměstnanosti	% ve věku 20-64	7,0	6,3	6,0	6,0	6,0	6,0
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	%	17,1	20,2	22,3	24,7	27,5	28,2

Zdroj: EK (2015).

Z parametrů důchodového systému je v první řadě nutné zdůraznit prodloužení statutárního důchodového věku. Historicky byl důchodový věk nejprve posunut na 63 let a následně na 65 let (pro ženy diferencovaný věk podle počtu vychovaných dětí). Důchodový věk se bude i nadále lišit podle data narození, do budoucna však již bez ohledu na počet vychovaných dětí. Sjednocení důchodového věku má nastat po roce 2040, přičemž pro osoby narozené v roce 1977 je důchodový věk přesně 67 let. Pro každé další ročníky se důchodový věk bude posouvat o 2 měsíce za rok (tj. ročník 1978 bude mít statutární důchodový věk 67 let a 2 měsíce, ročník 1979 bude mít nárok na řádný důchod v 67 letech a 4 měsících věku atd.). Prodloužení statutárního věku odchodu do důchodu má vliv i na podmínky permanentních vdovských a vdoveckých důchodů a stejně tak na předčasné odchody do důchodu. Pro oba typy důchodů se hranice dle současného platného stavu rovněž zvyšuje.

Aktuálně je navrhováno několik změn v oblasti statutárního důchodového věku. Vláda se dohodla na zavedení stropu pro odchod do důchodu na úrovni 65 let s předpokládanou účinností od 1. ledna 2018. Návrh je projednáván v Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk č. 912). Součástí návrhu zákona je pravidelné, pětileté předkládání zpráv o důchodovém systému vládě Ministerstvem práce a sociálních věcí. Cílem zprávy bude zhodnocení stávajícího důchodového věku a případné stanovení upravené výše důchodového věku podle zásady tak, aby pojištěnec mohl strávit čtvrtinu svého života ve starobním důchodu. Změny v nastavení důchodového věku by se navíc neměly týkat osob, kterým je v době provedení revize více než 55 let. Vláda tedy bude moci na základě předložené Zprávy uložit Ministerstvu práce a sociálních věcí přípravu příslušných návrhů na změny důchodového systému, zejména pak v nastavení důchodového věku. Vzhledem k tomu, že norma zatím nebyla schválena, projekce MF ČR její dopady neobsahuje.

Valorizace důchodů byla od roku 2011 stanovena pevným pravidlem, nikoliv pravidlem minimální valorizace. Záměrem bylo neponechat vládě prostor pro diskreci při stanovování výše valorizace důchodů, zejména aby nedocházelo k *ad hoc* navýšování v souvislosti s politickým cyklem. V důsledku konsolidačních snah nicméně došlo k dočasné změně valorizace ze součtu růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd na součet jedné třetiny růstu indexu spotřebitelských cen a

jedné třetiny růstu reálných mezd pro období 2013 až 2015. Současná vláda toto opatření zrušila o rok dříve a naopak přistoupila pro rok 2015 k mimořádné valorizaci důchodů ve výši 1,8 %, jako kompenzaci za předešlé škrtky ve valorizaci. V důsledku velmi nízké inflace vyplatila vláda v únoru 2016 jednorázovou dávku ve výši 1 200 Kč ve spojení se standardní (zákonnou) valorizací o 0,4 %. Vzhledem k přetrvávající nízké inflaci bylo přistoupeno ke změně v systému valorizace důchodů, která vládě vrací omezenou možnost diskrece (zákon č. 212/2016 Sb.). Pokud by nastala situace, že zvýšení průměrného důchodu by dle standardního valorizačního vzorce nedosáhlo hodnoty 2,7 %, je vláda oprávněna k valorizaci důchodů svým nařízením až na tuto hodnotu. V ostatních případech se postupuje striktně podle zákonného valorizačního vzorce. Novelou zároveň došlo k předstunutí rozhodného období pro zjišťování vývoje cen o dva měsíce (ze srpna na červen).

V penzijních projekcích se výrazně promítá i vliv nižších nákladů na invalidní důchody, neboť rozšířením počtu typů invalidních důchodů (ze dvou, plného a částečného, na tři skupiny) se část dříve plných důchodů přesunula do druhého stupně (se sazbou dříve částečných důchodů) a skupina dříve částečných invalidních důchodů se přesunula do prvního stupně (který má sazbu ve výši dvou třetin dřívějších částečných invalidních důchodů). Navíc tento efekt mohl být, s ohledem na nová dostupná data o vývoji, v aktuálních projekcích vzat v úvahu ve větší míře než v projekcích předešlých (EK, 2012).

Poslední aktualizace dlouhodobých projekcí byla publikována ve Zprávě o stárnutí populace 2015 (EK, 2015). Nejproblematičtější se z pohledu těchto projekcí jeví oblast výdajů na zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění (viz Tabulka 3.13). Je odhadováno, že vzrostou z výchozí úrovně 5,7 % HDP v roce 2013 na 6,7 % HDP v roce 2060. Projekcím výdajů na zdravotní péči modelem MF ČR se detailněji věnuje kapitola 4. Nejrychlejší nárůst vykazují výdaje na dlouhodobou péči, jejichž objem se pravděpodobně zdvojnásobí. Objemově však jde o velmi malou položku výdajů.

Původně nejvýznamnější položka z hlediska rozpočtových dopadů, penze, by měla z 9,0 % HDP v roce 2013 vzrůst na úroveň 9,7 % HDP v roce 2060. Negativním faktorem zůstává demografický vývoj, nicméně použitá

demografická projekce (EK, 2014) je pro ČR příznivější než projekce v minulých kolech.

Výsledná projekce salda důchodového systému (viz Obrázek 3.1) uvažuje kromě uvedených výdajů na penze také příjmy z titulu pojistného, které jsou ve všech letech projekce konstantní na úrovni 7,9 % HDP. Očekáváme, že do roku 2040 bude toto saldo relativně stabilní na úrovni kolem -1 % HDP. V dalším období bude působit nepříznivý demografický vývoj a saldo klesne téměř k -2 % HDP před koncem horizontu projekce. Minima dosáhne v roce 2057, přičemž v posledních letech projekce by se měl deficit začít snižovat. Důvodem je jak demografický vývoj, tak provedené reformy důchodového systému, zejména pak aktuálně platné posouvání statutárního důchodového věku. Obdobný vývoj je patrný prakticky u všech projektovaných složek penzijních výdajů. Naproti tomu ostatní projektované složky výdajů závislé na věkové struktuře

(zdravotnictví, dlouhodobá péče, vzdělávání) vykazují soustavný nárůst v celém horizontu projekce.

V důsledku nedávných opatření (částečná diskrece ve valorizaci a zejména zastropování věku odchodu do důchodu) se oblast důchodů stane patrně opět nejvíce problematickou z hlediska dlouhodobé udržitelnosti. Úprava možnosti minimální valorizace by, vzhledem k předpokladům projekcí ohledně inflace a růstu reálných mezd, měla mít v dlouhodobých projekcích vliv cca 0,2 p. b. V roce 2060 by tak úroveň výdajů na penze byla ve srovnání s minulou projekcí (EK, 2015) kolem 9,9 % HDP. U absolutního zastropování důchodového věku odhaduje Ministerstvo práce a sociálních věcí dopad na cca 1,5 % HDP na konci projekčního horizontu (rok 2060). Jinými slovy, absolutním zastropováním věku odchodu do důchodu by došlo k růstu výdajů na důchody v dnešních relacích o cca 70 mld. Kč.

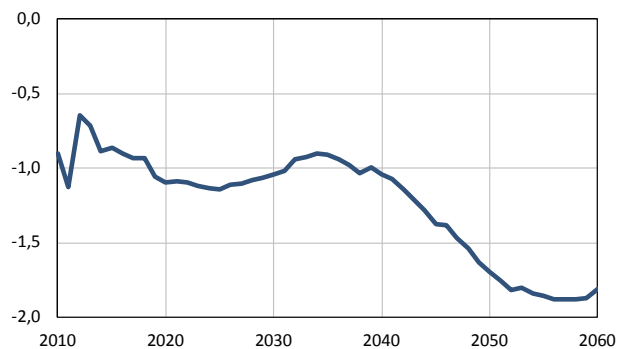
Tabulka 3.13: Projekce dlouhodobých výdajů 2013–2060
(v % HDP)

	2013	2020	2030	2040	2050	2060
Důchody	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Zdravotní péče	5,7	5,9	6,2	6,5	6,6	6,7
Dlouhodobá péče	0,7	0,9	1,0	1,2	1,2	1,4
Vzdělání	3,4	3,6	3,9	3,7	4,0	4,1

Pozn.: Výsledky jsou přepočítány na metodiku ESA 2010. Nová metodika ovlivnila pouze úroveň, nikoliv dynamiku makroekonomických předpokladů projekcí, které byly v EK (2014) v metodice ESA 95.

Zdroj: EK (2015).

Obrázek 3.1: Projekce salda důchodového účtu
(v % HDP)

Zdroj: Rok 2010–2015 skutečnost dle Státního závěrečného účtu. Rok 2016–2060 projekce dle MF ČR a Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku.

Analýza udržitelnosti, jež vychází z dlouhodobých projekcí, identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil poměr výdajů nebo zvýšil poměr příjmů na HDP.

Evropská komise publikuje standardně tři indikátory udržitelnosti (viz EK, 2016a). Indikátor S1 obecně vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zlepšit primární strukturální saldo sektoru vládních institucí, aby vládní dluh v roce 2030 činil 60 % HDP. Ten pro ČR v současnosti dosahuje -0,6 % HDP (zlepšení z 0,1 % HDP).

Indikátor S2 určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu. Podle poslední Zprávy o fiskální udržitelnosti EK (2016a) nabývá hodnoty 3,2 % HDP (zlepšení z 5,5 % HDP).

V neposlední řadě indikátor S0 indikuje možná fiskální nebo finanční rizika v krátkém období. Jde o kompozitní předstihový indikátor složený z makrofinančních a fiskálních ukazatelů, které se v minulosti ukázaly jako relevantní pro detekování fiskálních rizik v blízké budoucnosti. Svou povahou je tak odlišný od zbylých dvou indikátorů S1 a S2, které určují nutnou fiskální konsolidaci, S0 naproti tomu kvantifikuje míru rizika. Pro ČR je aktuálně hodnota indikátoru S0 kolem 0,11, což je hluboko pod kritickou mezí 0,43.

ČR je tak v současné době hodnocena jako středně riziková země v oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Důvodem je hodnota indikátoru S2, ačkoliv hodnoty indikátorů S0 a S1 odpovídají spíše riziku nízkému. To potvrzuje skutečnost, že ČR by dále měla provádět opatření na posílení dlouhodobé udržitelnosti.

Tabulka 3.14: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR
(v % HDP)

	S1	S2
Náklady stárnutí	0,7	2,5
Vliv fiskální pozice	0,2	0,8
Vliv výše dluhu	-1,5	
Celkem	-0,6	3,2

Zdroj: EK (2016a).

4 Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči

Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči jsou v EU koordinovaně prováděny v pravidelných tříletých intervalech v rámci Pracovní skupiny pro dopady stárnutí populace a udržitelnost při Výboru pro hospodářskou politiku EU a tvoří výstup pro aktualizaci Zprávy o stárnutí populace. Tento dokument EK a Výboru pro hospodářskou politiku byl naposledy publikován v roce 2015 (EK, 2015). Projekce výdajů na zdravotní péči jsou pro účely této Zprávy prováděny EK a členskými státy jsou verifikovány.

Kromě ověření výpočtů EK provádí MF ČR vlastní dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči za účelem pružné reakce na nová data o skutečných výdajích v předchozím roce, alternativních demografických projekcích či pro vyčíslení dopadů plánovaných politik v oblasti zdravotní péče do dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Dlouhodobé projekce nemají za cíl predikovat konkrétní hodnoty, ale zobrazují pouze trend a dynamiku vývoje těchto výdajů v dlouhém období. Nelze je tedy zaměňovat s predikcemi. Projekce výdajů jsou prováděny za předpokladu nezměněných politik (tzv. *no-policy-change*). Reflektují tak podstatu systému, který je v době tvorby projekcí legislativně zakotven. Tato kapitola představuje výsledky projekcí veřejných výdajů na zdravotní péči v ČR s aktuálním horizontem do roku 2060.

4.1 Východiska projekce a institucionální rámec systému zdravotnictví

Projekce výdajů na zdravotní péči jsou založeny na předpokladech EK a Eurostatu. EK dodává makroekonomické předpoklady, Eurostat poskytuje demografické projekce. Projekce zde uvedené tedy neodrážejí aktuální střednědobý makroekonomický výhled MF ČR.

Výsledky projekcí výdajů na zdravotní péči prezentované v této kapitole se mírně liší od výsledků EK (2015), nicméně výsledný trendový vývoj, který je u projekcí zásadní, je shodný. Rozdíl je způsoben zejména odlišným výchozím rokem projekcí (zde rok 2014 oproti roku 2013 v publikaci EK), a dále některými metodickými odlišnostmi (např. vlastní úpravou věkově specifických výdajových profilů v podobě interpolace jednotkových výdajů pro jednotlivé roky).

Výdaje na zdravotní péči jsou dle EK vymezeny v užším pojetí než výdaje na zdravotnictví, jak je vykazuje např. ČSÚ. V našem případě vymezení odpovídá EK a jedná se o veřejné výdaje na zdravotní péči (tj. výdaje zdravotních pojišťoven a výdaje státního rozpočtu, včetně územních rozpočtů), které však nezahrnují výdaje na dlouhodobou zdravotní péči, ale zahrnují výdaje na investice ve zdravotnictví.⁶

Výdaje na zdravotní péči ve výchozím roce 2014 jsou poznamenány přechodem na novou metodiku Systému zdravotnických účtů z roku 2011. V rámci ní došlo

k zahrnutí nových položek⁷ u dlouhodobé péče a k rozšíření výdajů na preventivní péči.

Financování zdravotní péče v ČR je primárně založeno na platbách pojistného z povinného zdravotního pojištění ze strany zaměstnanců, zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných. Další složkou příjmů systému veřejného zdravotního pojištění jsou platby ze státního rozpočtu za tzv. státního pojištěnce (v roce 2014 se jedná o cca 6,1 mil. osob, mezi které patří především starobní důchodci, nezaměstnaní, děti a ženy na mateřské dovolené). Tyto platby ze státního rozpočtu jsou měsíčně hrazeny MF ČR na zvláštní účet veřejného zdravotního pojištění na základě počtu státních pojištěnců sdíleného zdravotními pojišťovnami. Celkové zdroje systému veřejného zdravotního pojištění jsou následně dle počtu pojištěnců, jejich pohlaví, věkové struktury a nákladových indexů věkových skupin pojištěnců redistribuovány ze zvláštního účtu veřejného zdravotního pojištění mezi jednotlivé zdravotní pojišťovny k financování zdravotní péče, která je garantovaná zákonem č. 48/1997 Sb. Dlouhodobě pokrývá pojistné z veřejného zdravotního pojištění cca 77 % výdajů na zdravotní péči. Jako doplňkové zdroje financování z veřejných rozpočtů vystupují výdaje státního rozpočtu na specifické činnosti, které nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. výdaje na vědu, vzdělávání zdravotnických pracovníků, činnost hygienických stanic apod.). Výdaje

⁶ Schematicky lze vyjádřit takto vymezené výdaje na zdravotní péči

jako $\sum_{i=1}^9 HC(i) - HC(3) + HK(1)$, kde kódy HC(i) a HK(1) označují výdaje

na zdravotní péči podle druhu poskytované péče v kategorizaci Systému zdravotnických účtů 2011.

⁷ Dle metodiky Systému zdravotnických účtů z roku 2011 (ČSÚ, 2016c) byla v roce 2014 přesunuta do veřejných výdajů na dlouhodobou lůžkovou péči část výdajů lůžkové léčebné péče a zařazeny výdaje na denní dlouhodobou péči. Dále byly rozšířeny výdaje na domácí dlouhodobou péči, stejně jako položky výdajů preventivní péče. Důsledkem metodické změny je při použití přístupu EK pokles veřejných výdajů na zdravotní péči ve srovnání s předchozí metodikou o cca 0,6 % HDP z původní výše cca 6,1 % HDP pro rok 2014.

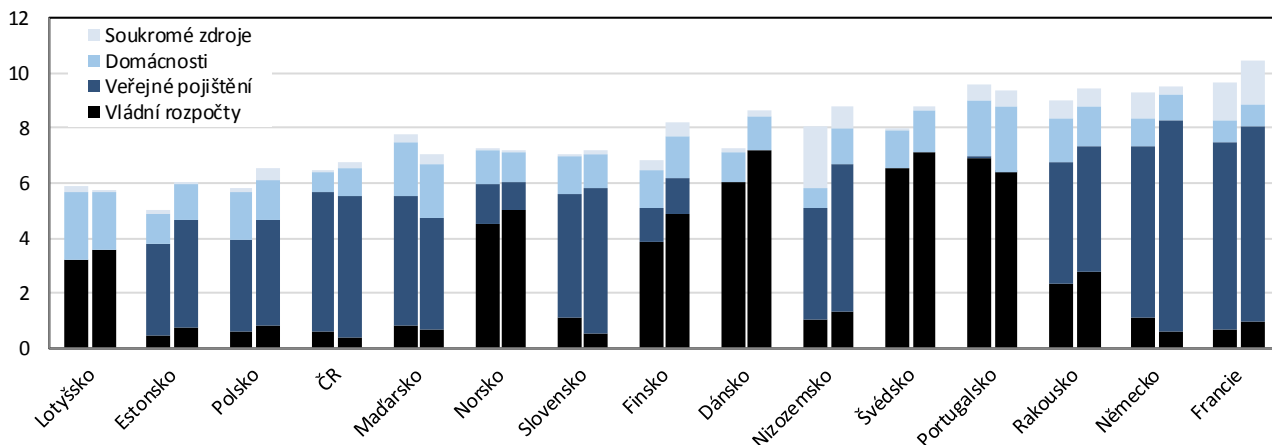
zdravotních pojišťoven a výdaje ze státního rozpočtu i územních rozpočtů tak v průměru pokrývají cca 84 % celkových výdajů na zdravotní péči. Přímé platby domácností, zahrnující přímé výdaje příjemců zdravotní péče nebo jejich případnou spoluúčasť, dosáhly v ČR v roce 2014 úrovně 14,9 % celkových výdajů na zdravotní péči (tj. cca 1 % HDP). Dlouhodobě pokrývají cca 14 % celkových výdajů na zdravotní péči, což bylo rovněž pod průměrem zemí OECD. Nejmenší podíl ve financování zdravotní péče v ČR zaujímají soukromé zdroje bez přímých plateb domácností (např. soukromé zdravotní pojištění). Ty pokrývají cca 2 % celkových výdajů na zdravotní péči.

V minulých letech proběhlo v systému zdravotnictví v ČR několik změn s dopadem na jeho financování. V roce 2013 byly nálezem Ústavního soudu (Pl. ÚS 36/11) s platností od roku 2014 zrušeny poplatky za pobyt v nemocnicích a s platností od roku 2015 byly vládou (usnesení vlády č. 503/2014) zrušeny poplatky za klinické vyšetření a za recept v lékárnách. V současnosti jsou ve zdravotnictví domácnostmi hrazeny pouze poplatky za využití lékařské pohotovostní služby. Zavedení poplatků v roce 2008 (novela zákona č. 48/1997 Sb.) přineslo do systému veřejného zdravotního pojištění cca 5 mld. Kč ročně, a zvýšil se tak podíl výdajů domácností na celkových výdajích na zdravotní péči (z 13,7 % v roce 2007 na 15,1 % v roce 2013). V dalších letech lze vlivem zrušení regulačních poplatků očekávat stagnaci tohoto podílu či spíše mírný pokles na úkor zvýšení podílu vládních výdajů.

Od roku 2013 dochází k růstu výdajů na zdravotní péči ze státního rozpočtu do systému veřejného zdravotního pojištění v důsledku diskrečního navýšování plateb za státního pojištěnce, a to z měsíční výše 723 Kč ke konci roku 2012 na vládou schválenou výši 920 Kč pro rok 2017 (nařízení vlády č. 181/2016 Sb.). Pokračuje také realizace systému klasifikace klinických případů v oblasti akutní lůžkové péče, který by měl odrážet reálné ceny výkonů, a zvýšit tím efektivnost vynakládání prostředků zdravotních pojišťoven.

V roce 2014 činily veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR 5,5 % HDP, a pohybovaly se tak pod průměrem zemí OECD (hodnoceno 29 zemí OECD). V mezinárodním srovnání patří ČR společně např. s Francií či Německem k zemím se systémem financování zdravotní péče primárně založeným na veřejném zdravotním pojištění, kde příjmy z pojistného pokrývají cca 70 % celkových výdajů na zdravotní péči. Naopak ve Švédsku či Dánsku je zdravotní péče financovaná především z rozpočtů centrální vlády a místních rozpočtů (financují přes 80 % celkových výdajů na zdravotní péči). Přímé platby domácností za zdravotní péči hrají významnou roli ve skandinávských zemích (průměrně cca 18 % celkových výdajů) a dále např. v Maďarsku, Portugalsku či Lotyšsku, kde pokrývají více než 25 % celkových výdajů na zdravotní péči. Ve Francii či Nizozemsku mají ve struktuře zdrojů financování relativně velké zastoupení i soukromé zdroje bez přímých plateb domácností; (cca 15 % celkových výdajů).

Obrázek 4.1: Výdaje na zdravotní péči podle zdrojů financování ve vybraných zemích OECD (2004 a 2014)
(v % HDP)

Pozn.: Data pro rok 2014 vychází z nové metodiky Systému zdravotnických účtů z roku 2011 a obsahují strukturální zlom.
Zdroj: OECD (2011, 2016). Výpočty MF ČR.

4.2 Výsledky projekcí výdajů na zdravotní péči

Na výši výdajů na zdravotní péči obecně působí faktory ovlivňující poptávku po zdravotní péči (růst populace a její struktura, zdravotní stav, individuální a národní důchod) a faktory na straně nabídky zdravotní péče (zejména institucionální nastavení a systém financování

zdravotní péče, její dostupnost, technologický pokrok aj.). Nabídkové faktory jsou ovšem relativně obtížně kvantifikovatelné a navíc závislé na *ad hoc* opatřeních. Proto se jejich vliv do dlouhodobých projekcí obvykle nezahrnuje. Jejich podrobnější popis je uveden v Boxu 1.

Dlouhodobé projekce se primárně zaměřují na poptávkovou stranu, některé nabídkové faktory bývají případně analyzovány v rámci citlivostních scénářů. Odlišují se přitom faktory čistě demografické (vývoj populace), faktory ovlivňující zdravotní stav populace a nakonec nedemografické faktory (např. v souvislosti s Wagnerovým zákonem růstu veřejných výdajů, kdy s rostoucími důchody a blahobytem společnosti roste nadproporcionálně poptávka po službách vládního sektoru – vzdělání, zdraví apod.).

Je zřejmé, že s růstem populace přirozeně rostou celkové výdaje na zdravotní péči. Výrazně méně jednoznačný je efekt stárnutí populace. Na výdajových profilech, které znázorňuje Obrázek 4.2, je vidět zřetelný nárůst průměrných výdajů ve vyšších věkových kohortách,

přibližně od 50 let věku. Klíčovou otázkou týkající se vlivu stárnutí populace na veřejné výdaje je, zda čas navíc, který získáváme zvyšující se nadějí dožití, strávíme v dobrém či špatném zdravotním stavu, a zda se tedy celkový efekt na výdaje poměrně zvyšuje nebo zůstává konstantní. Desetileté srovnání výdajových profilů sice ukazuje nominální nárůst výdajů, ve struktuře ale žádná výrazná změna pozorovatelná není. V poměru k HDP na obyvatele, jak zachycuje Obrázek 4.3, je nicméně zřetelný posun křivky doprava – to lze chápat jako náznak, že se posouvá zvýšená nemocnost do vyššího věku, tedy že lidé tráví postupem času více let v dobrém zdravotním stavu (podrobněji viz scénář nižší nemocnosti v subkapitole 4.3). Druhým problémem týkajícím se stárnutí populace je zvyšující se demografická míra závislosti (viz Tabulka 4.1).

Box 1: Vliv nabídkových faktorů na výdaje na zdravotní péči

Vedle demografických vlivů a růstu důchodu (HDP), což jsou faktory ovlivňující poptávku po zdravotní péči, jsou popisovány rovněž faktory na nabídkové straně. Zejména se jedná o vliv technologického pokroku, vývoje relativních cen (tzv. Baumolův efekt) či institucionálního nastavení systému zdravotnictví. Dlouhodobé projekce se v současné podobě z důvodu špatné dostupnosti dat zaměřují pouze na poptávkové vlivy. V následujících studiích lze najít zhodnocení vlivu nabídkových faktorů, které obecně tvoří tzv. „růst dodatečných nákladů“ (*excess cost growth*). Ty vyhodnocují, o kolik se růst výdajů na zdravotní péči (očištěných o demografické vlivy) liší od pouhého růstu HDP.

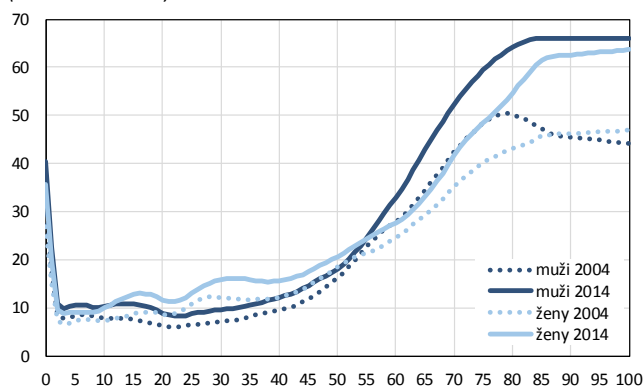
Maisonneuve a Martins (2013) ve své studii potvrzují, že významný vliv na rychlejší růst výdajů na zdravotní péči než důchodu má **technologický pokrok ve zdravotnictví**. Zdravotnickou technologií se rozumí zejména léky, zdravotnické přístroje, apod. Efekt technologického pokroku ve zdravotnictví na výdaje lze zachytit jednak jako reziduum po separaci vlivu změny v demografii, zdravotního stavu, cen a důchodu (např. studie Peden a Freeland, 1998), jednak lze zachytit technologický pokrok také pomocí proxy proměnné, např. výdaji na výzkum a vývoj (např. studie Okanude a Murthy, 2002), lineárním časovým trendem (např. Dybczak a Przywara, 2010) či počtem určitých zdravotnických přístrojů (např. studie Baker a Wheeler, 2008).

Baumol (1967, 2012) přišel s **hypotézou relativních cen**. Vychází z premisy, že ve službách, jako je např. zdravotnictví či vzdělávání, v nichž není možná automatizace v takové míře jako v jiných odvětvích, dochází k výrazně pomalejšímu růstu produktivity práce. Zároveň ovšem růst mezd tažený rostoucí produktivitou práce ve zbytku ekonomiky zasahuje stejně i tyto služby, jinak by lékaři a učitelé upřednostňovali jiné profese. Tím vzniká nerovnováha: roste cena jednotky produkce ve zdravotnictví v porovnání s cenou jednotky produkce ve zbytku ekonomiky, neboli roste relativní cena zdravotní péče oproti zbytku. Předpokládá-li se, že zdravotní péče je cenově neelastický statek, potom se zvýšení relativních cen nutně promítne do růstu celkových výdajů na zdravotní péči. Důležitost tohoto vlivu na růst výdajů na zdravotní péči byla testována a potvrzena např. v Hartwig (2008), pro země EU např. v Medeiros a Schwierz (2013).

Vliv na výdaje má rovněž institucionální **charakteristika systému zdravotnictví**. Mezi určující charakteristiky systému lze zařadit typ zdroje financování zdravotní péče – pojistně založený či daňově financovaný systém. Např. ze studie Wagstaff (2009) vyplývá, že v zemích s pojistně založeným systémem jsou výdaje na zdravotnictví na obyvatele obecně vyšší. Dalšími determinantami systému jsou způsob platby za zdravotní péči – výkonově, kapitačně aj. (např. Gerdtham et al., 1998), typ subjektu poskytující zdravotní služby – zda zdravotní služby primárně poskytuje veřejný sektor nebo soukromý sektor, či velikost nabídky zdravotnického personálu (např. Gerdtham a Jonsson, 2000).

Obrázek 4.2: Veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR za rok v jednotlivých věkových kohortách (výdajové profily)

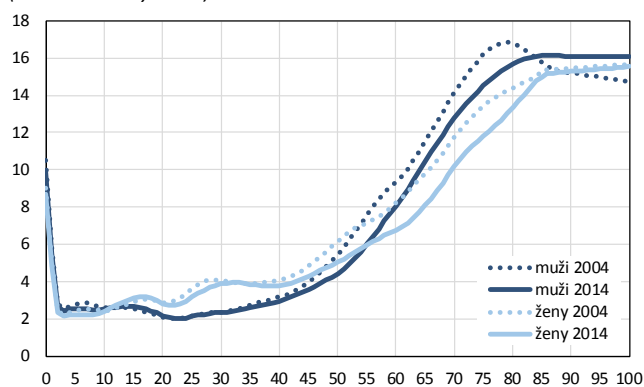
(v tis. Kč na osobu)

Zdroj: ČSÚ (2009, 2016c), výpočty MF ČR.

Obrázek 4.3: Veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR za rok v jednotlivých věkových kohortách

(v % HDP na obyvatele)

Zdroj: ČSÚ (2009, 2016c), výpočty MF ČR.

Na základě výše uvedených faktorů lze projekci výdajů na zdravotní péči zjednodušen⁸ znázornit následující schematicou rovnicí:

$$\boxed{\text{Celkové výdaje}} = \boxed{\text{Populace}} \times \boxed{\text{Výdajový profil}} \times \boxed{\text{Indexace dle růstu HDP}}$$

Podle předpokladů, které jsou přijaty vzhledem k těmto třem oblastem (růst populace, zdravotní stav a vliv změny produkce), lze uvažovat různé alternativní scénáře k základnímu scénáři projekce výdajů na zdravotní péči.

Ve všech scénářích je indexace dle růstu HDP vyjádřena jako

$$v_t = \Delta Y p c_t \cdot \varepsilon_t \quad (1)$$

kde $\Delta Y p c_t$ je meziroční změna HDP na obyvatele a ε_t značí důchodovou elasticitu. Jednotkové výdaje v roce t pro dané pohlaví g a věk a pak dostaneme využitím této indexace na výdaje z předchozího roku:

$$c_{g,a,t} = c_{g,a,t-1} \cdot v_t \quad (2)$$

Celkové výdaje pro pohlaví g v příslušné věkové kohortě a v čase t se z jednotkových výdajů získají využitím populační projekce p :

$$S_{g,a,t} = p_{g,a,t} \cdot c_{g,a,t} \quad (3)$$

Tabulka 4.1: Demografické a makroekonomické předpoklady projekcí

		2014	2020	2030	2040	2050	2060
Nominální HDP	růst v %	5,3	3,6	4,0	3,7	3,5	3,7
Reálný HDP	růst v %	2,7	1,6	1,9	1,6	1,5	1,7
Počet obyvatel	mil. osob	10,5	10,7	10,8	10,9	11,1	11,1
Míra porodnosti		1,53	1,63	1,72	1,77	1,79	1,80
Naděje dožití mužů při narození	v letech	75,8	76,5	78,3	80,1	81,7	83,3
Naděje dožití žen při narození	v letech	82,0	82,3	83,8	85,3	86,6	87,9
Čisté migrační saldo	tis. osob	22,0	28,0	35,8	40,7	25,5	21,2
Demografická míra závislosti	%	28,0	34,1	38,7	44,5	53,0	55,5

Pozn.: Míra porodnosti je definována jako průměrný počet dětí, které se narodí jedné ženě. Čisté migrační saldo je vyjádřeno jako rozdíl počtu obyvatel v důsledku imigrace a v důsledku emigrace. Demografická míra závislosti je definovaná jako podíl počtu obyvatel ve věku 65+ na populaci ve věku 20–64 let.

Zdroj: EK (2015), Eurostat (2016), OECD (2016), výpočty MF ČR.

⁸ Přesněji by bylo třeba uvést výdajový profil v čase $t-1$, viz rovnice (1)–(3).

Projekce výdajů na zdravotní péči je primárně provedena dle **základního**, tzv. čistě **demografického scénáře**. Tento scénář se snaží izolovat efekt stárnutí populace, který ovlivňuje výdaje na zdravotní péči. Předpokládá se, že věkově specifický podíl výdajů na obyvatele k celkovým výdajům na zdravotní péči je konstantní po celou dobu projekce jako ve výchozím roce (aktuálně rok 2014). Veškeré změny v růstu naděje dožití pak mají dopad na prodloužení doby života ve špatném zdravotním stavu, doba strávená v dobrém zdravotním stavu zůstává konstantní.

Z demografických a makroekonomických předpokladů vyplývá, že veřejné výdaje na zdravotní péči v ČR porostou

dle základního scénáře z 5,5 % HDP v roce 2014 na 6,7 % HDP v roce 2060.

Cílem dlouhodobých projekcí je poskytnout představu o budoucím vývoji veřejných výdajů na zdravotní péči, a to s ohledem na různé, výše zmíněné předpoklady. Změny těchto předpokladů tvoří jednotlivé alternativní scénáře, které jsou diskutovány v následujících částech: počínaje změnou demografického vývoje ($P_{g,a,t}$), přes alternativní výdajové profily ($C_{g,a,t}$) po vliv nedemografických poptávkových faktorů, které se projeví ve změně indexu růstu HDP (U_t).

4.3 Alternativní předpoklady o demografii a zdravotním stavu populace

Klíčovými předpoklady pro demografické projekce jsou míra porodnosti, naděje dožití a migrační saldo. EK proto nabízí vedle základní demografické projekce ještě citlivostní scénáře pro vyšší naděje dožití a pro rozdílný vývoj migrace. Alternativní scénář výdajů na zdravotní péči, nazvaný **vysoká naděje dožití**, je založen na předpokladu vyšší naděje dožití při narození, a to o 2 roky oproti základnímu scénáři v horizontu projekce. Tato změna má rovněž vliv na projekci makroekonomických ukazatelů (pracovní síla, HDP). Na základě scénáře vysoké naděje dožití jsou v roce 2060 dle projekce MF ČR dosaženy výdaje na zdravotní péči ve výši 6,8 % HDP.

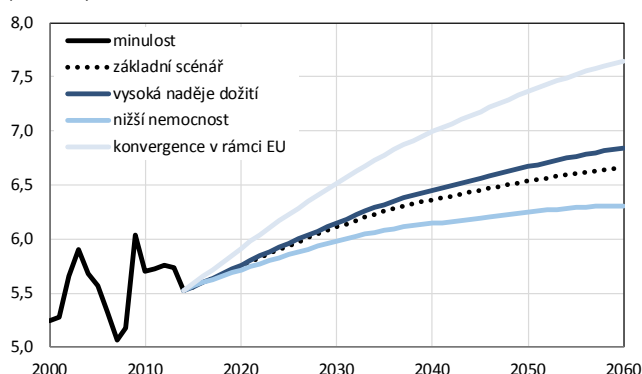
Další skupina alternativních scénářů je založena na odlišných předpokladech ohledně výdajových profilů v jednotlivých věkových kohortách. Se zvyšováním naděje dožití souvisí otázka morbidit. Tedy jestli zůstává konstantní míra nemocnosti, a tak i relativní výdaje na zdravotní péči v jednotlivých věkových kohortách, nebo zda zvýšení naděje dožití způsobí více roků strávených v dobrém nebo naopak špatném zdravotním stavu. Základní scénář uvedený v předchozí části vychází z hypotézy zvyšující se morbidit. Přínos ze zvýšené naděje dožití je podle tohoto scénáře stráven převážně ve špatném zdravotním stavu, neboť se předpokládá, že snížení úmrtnosti (a tedy vyšší naděje dožití) je dosaženo převážně zpomalením následků chronických onemocnění, ovšem ne redukcí nemocnosti.⁹

Scénář nižší nemocnosti na rozdíl od základního scénáře vychází z hypotézy dynamické rovnováhy, tedy že poměr doby života strávené v dobrém a špatném zdravotním stavu zůstává konstantní. Zvyšující se naděje dožití je v tomto scénáři způsobena kombinací obou efektů, jak zpomalováním důsledků nemocí, tak snižováním nemocnosti. To má za následek, že dochází k posunu věkově specifických výdajových profilů podle změny naděje

dožití oproti výchozímu roku projekce¹⁰. Konstrukce tohoto scénáře tak implikuje nižší výdaje na zdravotní péči než v případě základního scénáře. V případě scénáře nižší nemocnosti jsou tak v roce 2060 dosaženy výdaje na zdravotní péči ve výši 6,3 % HDP.

Poslední scénář v této skupině, **konvergence výdajů v rámci EU**, vychází z ideje, že souběžně se sblížováním životní úrovně mezi zeměmi EU se snižuje i rozdíl v průměrných výdajích na zdravotní péči. Tento scénář je tedy založen na tom, že země, jejichž jednotkové výdaje na zdravotní péči v poměru k HDP na hlavu jsou pod průměrem EU, budou k tomuto průměru v dlouhém období konvergovat. Konvergenční cíl přitom není fixně stanoven, neboť i průměr EU se v průběhu času zvyšuje. Rychlost konvergence je stanovena podle délky projekčního období. Konvergenční mechanismus výrazně zvyšuje růst veřejných výdajů na zdravotní péči, který je tak nejvyšší ze všech alternativních scénářů: v roce 2060 předpokládá výdaje na zdravotní péči ve výši 7,6 % HDP.

Obrázek 4.4: Projekce výdajů na zdravotní péči v ČR, alternativní předpoklady o demografii a zdravotním stavu populace
(v % HDP)

Zdroj: OECD (2016). Výpočty MF ČR.

¹⁰ Tento scénář tedy předpokládá, že pokud mezi roky t a $t+1$ dojde u věkové kohorty a ke zvýšení naděje dožití o n roků, pak v roce $t+1$ bude výdajový profil věkové kohorty a odpovídat věkové kohortě $a-n$ v roce t .

⁹ Hypotézu zvyšující se morbidit potvrzuje empiricky např. Salomon et al. (2013) či Olshansky et al. (1991).

4.4 Alternativní nedemografické předpoklady

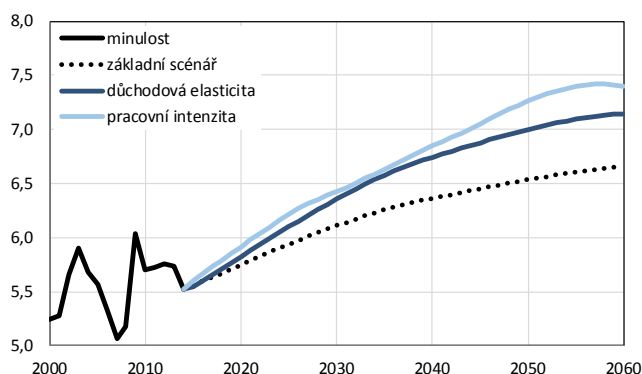
Třetí skupina alternativních scénářů je založena na stejné demografické projekci a výdajových profilech jako základní scénář. Mění se ale vliv důchodu neboli důchodová elasticita poptávky po zdravotní péči – ε_t v rovnici (1), kterou definujeme jako procentní změnu výdajů na zdravotní péči způsobenou jednocentní změnou důchodu. V základním scénáři předpokládáme jednotkovou elasticitu. Vyšší elasticita by znamenala, že zdravotní péče je luxusní statek, zatímco nižší než jednotková elasticita by značila, že se jedná o nezbytný statek¹¹. **Scénář důchodové elasticity** vychází z předpokladů EK (2014), kde je alternativní elasticita arbitrárně stanovena na 1,1 ve výchozím roce projekce a postupně lineárně konverguje k jednotkové elasticitě v roce 2060. Zvýšený vliv růstu HDP tak zvýší i projektované výdaje na zdravotní péči oproti základnímu scénáři, a to na 7,1 % HDP v roce 2060.

Scénář pracovní intenzity je založen na evidenci, že zdravotnictví je sektor s vysokým podílem práce, ve kterém mzdy a platy tvoří významnou část nákladů (dlouhodobý průměr činí více než třetinu) a výstup ve zdravotnictví se těsně odvíjí od výkonu lidské práce (na rozdíl od sektorů s nižším podílem práce). Proto mluvíme o pracovně intenzivním sektoru. Jednotkové výdaje jsou tak taženy převážně růstem mezd a platů, přičemž

tento scénář předpokládá, že mzdy ve zdravotnictví rostou stejným tempem jako mzdy a platy v celé ekonomice, které se odvíjejí od celkové produktivity práce. Z toho plyne, že se jednotkové výdaje budou vyvíjet podle růstu produktivity práce (HDP na odpracovanou hodinu). Jelikož je změna HDP na odpracovanou hodinu obvykle vyšší než změna HDP na obyvatele, dochází i v případě tohoto scénáře k posunu trajektorie výdajů směrem nahoru.

Obrázek 4.5: Projekce výdajů na zdravotní péči v ČR, alternativní nedemografické předpoklady

(v % HDP)

Zdroj: OECD (2016). Výpočty MF ČR.

Tabulka 4.2: Výsledky dlouhodobých projekcí veřejných výdajů na zdravotní péči

(v % HDP)

	2014	2020	2030	2040	2050	2060	Vrchol
Základní (čistě demografický) scénář	5,5	5,8	6,1	6,4	6,5	6,7	2060
Alternativní scénáře k základnímu scénáři:							
Vysoká naděje dožití	5,5	5,8	6,2	6,5	6,7	6,8	2060
Nižší nemocnost	5,5	5,7	6,0	6,1	6,2	6,3	2059
Konvergence v rámci EU	5,5	5,9	6,5	7,0	7,4	7,6	2060
Důchodová elasticita	5,5	5,8	6,4	6,7	7,0	7,1	2060
Pracovní intenzita	5,5	5,9	6,4	6,9	7,3	7,4	2058

Zdroj: ČSÚ (2016c), výpočty MF ČR.

¹¹ V odborné literatuře se odhady důchodové elasticity poptávky po zdravotní péči liší. V některých, zejména starších studiích založených na průřezových datech (např. Newhouse, 1977) je odhadována elasticita větší než 1, a to především v zemích, kde zdravotní péče není považována za dostupný veřejný statek. Naopak autoři novějších studií využívajících panelových dat (např. Medeiros a Schwierz, 2013) se kloní k důchodové elasticitě nižší než 1. Obsáhlejší diskuse k tomuto tématu viz Maisonneuve a Martins (2013, s. 48–52).

4.5 Závěr

Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči zobrazují jejich trendový vývoj a dynamiku při zohlednění určitých makroekonomických a demografických předpokladů a předpokladu neměnnosti současných politik. Cílem tedy není predikování konkrétní výše výdajů v jednotlivých letech. Zásadní informací je trend vývoje výdajů, z něhož je u základního scénáře patrné, že oproti výchozímu roku 2014 dochází k soustavnému růstu výdajů v celém horizontu projekce.

S ohledem na relativní nejistotu ohledně budoucího vývoje zdravotního stavu populace a některých dalších nedemografických ukazatelů je důležitý také pohled na alternativní scénáře. Ty v zásadě potvrzují rostoucí výdajové tendence. Navíc, s výjimkou scénáře nižší nemocnosti, všechny alternativní předpoklady vedou k vyšším výdajům v porovnání s čistě demografickým scénářem. Z uvedených analýz je však zřejmé, že nejvýznamnějším faktorem stojícím za rostoucí trajektorií výdajů ve všech scénářích je právě demografický vývoj. Scénář nižší nemocnosti, který implikuje i nižší průměrné výdaje na zdravotní péči, předpokládá posílení významu prevence a dobrého životního stylu. K tomu mohou sloužit např. individuální pojistné plány, daňové zatížení cílené na

rizikové faktory životního stylu apod. Dosažení vrcholu v tomto scénáři těsně před koncem horizontu projekce indikuje možný obrat v trendovém vývoji výdajů, a tím potenciální udržitelnost veřejných výdajů na zdravotní péči.

Z hlediska dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí je podstatná také skutečnost, že vrcholu projekcí je ve většině scénářů dosaženo až na konci viditelného horizontu projekce, tedy že do roku 2060 není dle projekcí dosažen bod obratu v trendovém vývoji výdajů. Lze se tedy domnívat, že rostoucí trend ve výdajích na zdravotní péči bude pokračovat i za horizontem projekce. Tato skutečnost, společně s rostoucími výdaji na penze či dlouhodobou péči, může generovat zásadní problém pro dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Středně velká rizika fiskální udržitelnosti vyplývající z růstu veřejných výdajů na penze a zdravotní péči v důsledku stárnutí populace shledává i Rada EU ve svém stanovisku ke Konvergenčnímu programu ČR (Rada EU, 2016). Jako zásadní vidí Rada EU nutnost zlepšit nákladovou efektivnost systému zdravotnictví a racionalizovat využití akutní lůžkové péče.

5 Použitá literatura

- Baker, L., Wheeler, S. (1998): Managed care and technology diffusion: the case of MRI. *Health Affairs*, No. 5, 195–207, září 1998, [cit. 23.9.2016].
- Baumol, W. J. (1967): Macroeconomics of unbalanced growth: the anatomy of urban crisis. *The American economic review*, 57(3), 415–426.
- Baumol, W. J. (2012): *The cost disease: Why computers get cheaper and health care doesn't*. Yale university press.
- ČSÚ (2009): *Výsledky zdravotnických účtů ČR 2000–2007*. Praha, ČSÚ, březen 2009.
- ČSÚ (2016a): Čtvrtletní národní účty. Praha, Český statistický úřad, 30.9.2016 [cit. 13.10.2016], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2016b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 30.10.2016 [cit. 30.10.2016], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- ČSÚ (2016c): *Výsledky zdravotnických účtů ČR v letech 2010 až 2014*. Praha, ČSÚ, květen 2016.
- Dybczak, K., Przywara, B. (2010): The role of technology in health care expenditure in the EU. Brusel, Economic Papers 400, European Commission, DG Economic and Financial Affairs, únor 2010, [cit. 23.9.2016].
- EK (2012): The 2012 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the 27 EU Member States (2010-2060). Brusel, květen 2012, European Economy No. 2. [cit. 21.10.2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf>.
- EK (2014): The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies, European Economy 8. November 2014. Brusel. 448pp. ISBN 978-92-79-35351-2 (online), [cit. 21.10.2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf>.
- EK (2015): The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060), European Economy 3. May 2015. Brusel. 424pp. ISBN 978-92-79-44746-4 (online), [cit. 21.10.2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf>.
- EK (2016a): Fiscal Sustainability Report 2015. Brusel, Evropská komise, Institutional paper 018, leden 2016, [cit. 21. 10. 2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip018_en.pdf>.
- EK (2016b): European Economic Forecast, Autumn 2016. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2016, European Economy, Institutional Paper 038 [cit. 9.11.2016], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip038_en.pdf>.
- ECB (2016): Interest Rate Statistics. Evropská centrální banka, 11. listopadu 2016 [cit. 11.11.2016], <<http://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>>.
- Eurostat (2016a): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, listopad 2016 [cit. 4.11.2016], <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- Eurostat (2016b): Excessive Deficit Procedure Notification Tables. Lucemburk, Eurostat, říjen 2016 [cit. 2.11. 2016], <<http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>>.
- Gerdtham, U., Jonsson, B. (2000): International comparisons of health expenditure: theory, data and econometric analysis. *Handbook of Health Economics*, Amsterdam, Elsevier, 11–53, [cit. 23.9.2016].
- Gerdtham, U., Jonsson, B., MacFarlan, M., Oxley, H. (1998): The determinants of health expenditure in the OECD countries: a pooled data analysis. Boston: Kluwer Academic Publishers, 113–134, [cit. 23.9.2016].
- Hartwig, J. (2008): What drives health care expenditures? – Baumol's model of unbalanced growth revisited. *Journal of Health Economics*, No. 3, 603–623, květen 2008, [cit. 23.9.2016].
- Maisonneuve, C., Martins, J. (2013): A Projection Method for Public Health and Long-term Care Expenditures. OECD Economics Department Working Paper, No. 1048, [cit. 23.9.2016].
- Marval, J., Štork, Z. (2012): Czech Pension Projections – a 2012 Update. Informační studie 2/2012. Praha, Ministerstvo financí ČR, červen 2012 [cit. 21.10.2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2012-06_CZECH-PENSION-PROJECTIONS-A-2012-UPDATE.pdf>.

- Marval, J., Štork, Z. (2015): 2015 Pension Projections Update. Informační studie 2/2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, září 2015, [cit. 21.10.2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2015-02_2015-Pension-Projections-Update.pdf>.
- Medeiros, J., Schwierz, Ch. (2013): Estimating the drivers and projecting long-term public health expenditure in the European Union: Baumol's "cost-disease" revisited. Brusel, Economic Papers 507, European Commission, DG Economic and Financial Affairs, září 2013, [cit. 23.9.2016].
- MF ČR (2015): Fiskální výhled ČR (listopad 2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, květen 2015 [cit. 21.10. 2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2015-Q4_Fiskalni-vyhled-listopad-2015.pdf>.
- MF ČR (2016a): Konvergenční program ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2016 [cit. 21.10.2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2016_Konvergenčni-program-CR-kveten-2016_v01.pdf>.
- MF ČR (2016b): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2016 [cit. 21.10.2016], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2016-Q4_Makroekonomicka-predikce-komplet-ke-stazeni.pdf>.
- Nařízení vlády č. 181/2016 o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát.
- Nařízení vlády č. 336/2016 ze dne 5. října 2016, kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
- Newhouse, J. (1977): Medical care expenditures: a cross-national survey. *Journal of Human Resources*, vol. 12(1), prosinec 1977, [cit. 21.10.2016].
- OECD, Eurostat, WHO (2011): *A System of Health Accounts*, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Eurostat, Světová zdravotnická organizace. OECD Publishing. DOI: 10.1787/9789264116016-en. [cit. 21.10.2016], <<https://www.oecd.org/els/health-systems/a-system-of-health-accounts-9789264116016-en.htm>>.
- OECD (2016): OECD Statistics, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. [cit. 21.10.2016], <<http://stats.oecd.org/>>.
- Okanude, A., Murthy, V. (2002): Technology as a major driver of health care costs: a cointegration analysis of the Newhouse conjecture. *Journal of Health Economics*, No. 1, 147–159, leden 2002, [cit. 23.9.2016].
- Olshansky, S., Rudberg, M., Carnes, B., Cassel, C., Brody, J. (1991): Trading off longer life for worsening health. *University of Chicago, Journal of Aging and health*, No. 2, 194-216, květen 1991, [cit. 26.9.2016].
- Peden, E., Freeland, M. (1998): Insurance effects on US medical spending (1960–1993). *Health Economics*, No. 8, 671–687, prosinec 1998, [cit. 23.9.2016].
- Předpis č. 135/2010 Sb., náleží Ústavního soudu ze dne 23. března 2010 ve věci návrhu na zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
- Předpis č. 238/2013 Sb., náleží Ústavního soudu ze dne 20. června 2013 sp. zn. Pl. ÚS 36/11 ve věci návrhu úpravy zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.
- Rada EU (2016): Doporučení Rady ze dne 13. června 2016 k národnímu programu reforem České republiky na rok 2016 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2016. Rada EU, Brusel, 13. června 2016, Úřední věstník EU, [cit. 3.10.2016].
- Salomon, J. A., Wang, H., Freeman, M. K., Vos, T., Flaxman, A. D., Lopez, A. D., & Murray, C. J. (2013). Healthy life expectancy for 187 countries, 1990–2010: a systematic analysis for the Global Burden Disease Study 2010. *The Lancet*, 380(9859), 2144-2162.
- Sněmovní tisk č. 828/0, vládní návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.
- Sněmovní tisk č. 873/0, vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní – EU.
- Sněmovní tisk č. 912/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Sněmovní tisk č. 921/0, vládní návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2017.
- Sněmovní tisk č. 922/0, návrh – střednědobé výdajové rámce na léta 2018 a 2019.

- Usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 999 z 36. schůze 9. prosince 2015 k návrhu střednědobých výdajových rámců na léta 2017 a 2018 /sněmovní tisk 618/.
- Usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1324 z 49. schůze 8. září 2016 k návrhu na zvýšení střednědobých výdajových rámců na léta 2017 a 2018 /sněmovní tisk 832/.
- Usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1384 z 50. schůze 19. října 2016 k novele zákona o daních z příjmů /sněmovní tisk 866/.
- Usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 1396 z 50. schůze 21. října 2016 k novele zákona o spotřebních daních – EU /sněmovní tisk 839/.
- Usnesení vlády ČR ze dne 2. července 2014 č. 503 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Usnesení vlády ČR ze dne 22. června 2016 č. 563 k přípravě návrhu státního rozpočtu České republiky na rok 2017 a střednědobého výhledu na léta 2018 a 2019.
- Usnesení vlády ČR ze dne 12. září 2016 č. 821 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení vlády ČR ze dne 21. září 2016 č. 831 k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2017 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2018 a 2019 a střednědobých výdajových rámců na léta 2018 a 2019.
- Wagstaff, A. (2009): Social Health Insurance vs. Tax-Financed Health Systems—Evidence from the OECD. The World Bank. Policy Research Working Paper 4821, leden 2009, [cit. 26.9.2016].
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.
- Zákon č. 501/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 315/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.
- Zákon č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření.
- Zákon č. 400/2015 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2016.
- Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.
- Zákon č. 113/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o evidenci tržeb.
- Zákon, č. 189/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb., a zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon, č. 212/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

A Tabulková příloha – metodika ESA 2010

Údaje za sektor vládních institucí v metodice ESA 2010 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	1352	1504	1528	1494	1524	1626	1646	1695	1739	1883
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	295	330	306	271	262	282	282	294	315	332
Sociální příspěvky ¹⁾	525	577	599	560	578	593	600	607	629	663
Daně z výroby a dovozu ²⁾	361	404	416	424	441	481	502	522	511	562
Kapitálové daně ³⁾	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchody z vlastnictví	28	30	35	37	37	35	35	38	36	36
Úroky	13	16	13	11	10	10	11	10	9	7
Ostatní důchody z vlastnictví	15	14	22	26	26	25	25	28	28	29
Prodeje ⁴⁾	96	111	119	122	117	146	148	150	152	151
Ostatní běžné transfery a dotace	26	23	22	27	33	35	39	44	42	49
Investiční dotace	14	15	27	50	53	50	35	36	49	81
Ostatní kapitálové transfery	5	13	3	3	4	4	4	5	5	9
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	7,2	11,3	1,6	-2,2	2,0	6,7	1,2	2,9	2,6	8,3
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	7,4	11,9	-7,4	-11,4	-3,4	7,7	0,0	4,0	7,4	5,4
Sociální příspěvky ¹⁾	8,8	9,9	3,9	-6,6	3,2	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5
Daně z výroby a dovozu ²⁾	2,9	12,0	3,0	1,9	3,9	9,2	4,3	4,0	-2,1	10,0
Kapitálové daně ³⁾	9,2	-42,4	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0
Důchody z vlastnictví	23,5	7,2	15,7	4,7	1,0	-5,1	0,8	7,0	-3,6	-0,4
Úroky	1,7	19,1	-20,3	-14,0	-3,7	-4,3	6,8	-5,5	-12,9	-20,4
Ostatní důchody z vlastnictví	53,1	-3,5	55,7	15,4	2,9	-5,5	-1,6	12,5	-0,2	6,0
Prodeje ⁴⁾	3,5	15,1	7,8	2,0	-4,0	25,1	1,2	1,1	1,8	-0,7
Ostatní běžné transfery a dotace	-2,0	-8,4	-7,4	26,0	20,7	7,3	10,5	13,5	-4,5	14,8
Investiční dotace	187,1	1,0	86,1	84,7	4,9	-6,0	-29,0	1,5	36,3	66,6
Ostatní kapitálové transfery	2,3	147,1	-77,8	14,6	24,7	-8,5	9,3	18,6	-10,6	96,7
<i>% HDP</i>										
Celkové příjmy	38,5	39,3	38,1	38,1	38,6	40,3	40,5	41,4	40,3	41,3
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	8,4	8,6	7,6	6,9	6,6	7,0	6,9	7,2	7,3	7,3
Sociální příspěvky ¹⁾	15,0	15,1	14,9	14,3	14,6	14,7	14,8	14,8	14,6	14,6
Daně z výroby a dovozu ²⁾	10,3	10,6	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,7	11,8	12,3
Kapitálové daně ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Důchody z vlastnictví	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
Úroky	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Ostatní důchody z vlastnictví	0,4	0,4	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6
Prodeje ⁴⁾	2,7	2,9	3,0	3,1	3,0	3,6	3,6	3,7	3,5	3,3
Ostatní běžné transfery a dotace	0,7	0,6	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,0	1,1
Investiční dotace	0,4	0,4	0,7	1,3	1,3	1,2	0,9	0,9	1,1	1,8
Ostatní kapitálové transfery	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

¹⁾ Povinné i dobrovolné platby zaměstnavatelů (ve prospěch svých zaměstnanců), zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a samoplátců orgánům sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám.

²⁾ Povinné platby, které výrobní jednotky musí platit státu a které se týkají výrobní činnosti či dovozu a/nebo použití výrobních faktorů (např. daň z přidané hodnoty, spotřební daň aj.).

³⁾ Nepravidelné platby ve prospěch vládních institucí z hodnoty majetku, aktiv nebo čistého jmění jednotky (např. daň darovací, dědická).

⁴⁾ Jedná se o součet tržní produkce, produkce pro vlastní konečné užití a plateb za ostatní netržní služby sektoru vládních institucí.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mln. Kč</i>										
Daně a sociální příspěvky celkem	1182	1312	1322	1255	1281	1356	1384	1422	1455	1557
Běžné daně z důchodů a jiné	295	330	306	271	262	282	282	294	315	332
Jednotlivců nebo domácností	138	156	141	136	131	143	144	151	161	165
Společností	154	171	162	132	127	129	127	133	144	157
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	3	3	3	3	3	10	10	10	10	11
Příspěvky na sociální zabezpečení	525	577	599	560	578	593	600	607	629	663
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	332	364	380	350	368	378	383	387	401	423
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Skutečné příspěvky domácností	192	213	219	209	209	214	217	218	227	239
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	361	404	416	424	441	481	502	522	511	562
Daně z produktů ¹⁾	346	389	401	409	421	457	479	501	489	538
Daň z přidané hodnoty	214	232	260	259	263	277	286	304	319	333
Spotřební daně	123	145	128	140	148	171	176	179	151	183
Ostatní daně z produktů ²⁾	10	12	12	10	10	10	17	19	19	22
Jiné daně z výroby ³⁾	15	16	16	15	19	24	23	21	21	23
Kapitálové daně	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>růst v %</i>										
Daně a sociální příspěvky celkem	6,6	11,0	0,8	-5,0	2,0	5,9	2,1	2,7	2,3	7,0
Běžné daně z důchodů a jiné	7,4	11,9	-7,4	-11,4	-3,4	7,7	0,0	4,0	7,4	5,4
Jednotlivců nebo domácností	1,0	12,7	-9,7	-3,8	-3,1	8,7	1,0	4,5	6,9	2,2
Společností	13,9	11,4	-5,4	-18,3	-3,7	1,3	-1,2	4,0	8,5	9,1
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	4,7	4,5	0,1	4,1	1,0	212,8	1,8	-1,4	0,0	5,4
Příspěvky na sociální zabezpečení	8,8	9,9	3,9	-6,6	3,2	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	7,7	9,4	4,5	-7,9	5,1	2,7	1,4	1,3	3,4	5,5
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	2,0	-26,2	-4,7	190,5	-27,5	56,8	-5,1	4,6	-21,5	40,1
Skutečné příspěvky domácností	10,9	10,7	2,9	-4,6	0,3	2,2	1,2	0,7	4,1	5,4
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	2,9	12,0	3,0	1,9	3,9	9,2	4,3	4,0	-2,1	10,0
Daně z produktů ¹⁾	2,9	12,2	3,1	2,0	3,0	8,5	4,8	4,7	-2,3	10,0
Daň z přidané hodnoty	-0,6	8,7	12,1	-0,7	1,9	5,0	3,5	6,2	5,2	4,3
Spotřební daně	8,9	17,9	-11,1	9,1	5,6	15,4	2,9	1,6	-15,4	21,0
Ostatní daně z produktů ²⁾	11,7	17,7	-0,4	-14,6	-4,3	-1,3	75,9	10,5	-0,2	17,7
Jiné daně z výroby ³⁾	3,4	6,0	0,1	-2,5	26,8	25,0	-4,9	-9,8	2,7	9,6
Kapitálové daně	9,2	-42,4	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

¹⁾ Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

²⁾ Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

³⁾ Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP)

(v % HDP)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Daně a sociální příspěvky celkem	33,7	34,2	32,9	32,0	32,4	33,6	34,1	34,7	33,7	34,2
Běžné daně z důchodů a jiné	8,4	8,6	7,6	6,9	6,6	7,0	6,9	7,2	7,3	7,3
Jednotlivců nebo domácností	3,9	4,1	3,5	3,5	3,3	3,5	3,6	3,7	3,7	3,6
Společností	4,4	4,5	4,0	3,4	3,2	3,2	3,1	3,2	3,3	3,4
Z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Příspěvky na sociální zabezpečení	15,0	15,1	14,9	14,3	14,6	14,7	14,8	14,8	14,6	14,6
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	9,5	9,5	9,5	8,9	9,3	9,4	9,4	9,5	9,3	9,3
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skutečné příspěvky domácností	5,5	5,5	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	10,3	10,6	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,7	11,8	12,3
Daně z produktů ¹⁾	9,9	10,1	10,0	10,4	10,7	11,3	11,8	12,2	11,3	11,8
Daň z přidané hodnoty	6,1	6,1	6,5	6,6	6,7	6,9	7,0	7,4	7,4	7,3
Spotřební daně	3,5	3,8	3,2	3,6	3,7	4,2	4,3	4,4	3,5	4,0
Ostatní daně z produktů ²⁾	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,4	0,5
Jiné daně z výroby ³⁾	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Kapitálové daně	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

¹⁾ Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.²⁾ Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.³⁾ Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	925	1033	1042	1001	1029	1167	1180	1202	1221	1333
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	197	221	203	180	174	190	190	193	207	218
Sociální příspěvky	343	376	392	352	365	374	378	379	391	413
Daně z výroby a dovozu	291	328	329	337	350	387	406	420	404	450
Kapitálové daně	1	0	0	0	0	0	0	0	-	-
Důchod z vlastnictví	21	22	26	29	30	28	27	30	29	30
Prodeje	44	53	56	56	59	75	76	75	78	76
Ostatní příjmy	28	31	35	49	51	112	103	105	112	146
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	6,7	11,7	0,9	-3,9	2,7	13,4	1,1	1,9	1,6	9,1
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	7,7	12,2	-8,2	-11,6	-3,0	9,1	0,0	1,3	7,5	5,3
Sociální příspěvky	7,5	9,8	4,3	-10,4	3,7	2,7	0,9	0,4	3,2	5,6
Daně z výroby a dovozu	3,7	12,9	0,4	2,4	3,9	10,4	4,9	3,4	-3,7	11,4
Kapitálové daně	10,0	-42,6	-45,7	-10,4	-2,7	-2,3	3,8	-33,5	-	-
Důchod z vlastnictví	30,8	6,1	15,9	10,4	4,1	-6,2	-3,0	11,4	-4,8	2,9
Prodeje	5,6	21,3	5,6	-0,8	5,5	27,9	0,9	-1,1	4,4	-2,1
Ostatní příjmy	8,0	10,4	11,1	39,2	5,0	120,0	-8,0	1,8	6,4	30,1

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	376	410	416	433	431	483	455	478	506	545
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	98	109	103	91	87	92	92	101	108	114
Sociální příspěvky	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Daně z výroby a dovozu	71	77	87	87	90	94	96	102	107	112
Kapitálové daně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchod z vlastnictví	7	7	8	7	7	7	8	8	8	7
Prodeje	52	58	63	66	58	71	72	75	74	75
Ostatní příjmy	148	160	155	181	188	219	187	192	209	237
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	6,7	9,2	1,3	4,0	-0,5	12,3	-5,8	4,9	5,8	7,7
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	6,6	11,3	-5,8	-11,0	-4,2	4,9	0,0	9,8	7,2	5,6
Sociální příspěvky	61,6	-43,2	-79,1	2428,6	-20,6	76,5	17,7	-0,3	-19,9	50,4
Daně z výroby a dovozu	-0,2	8,3	13,8	0,0	3,7	4,4	1,9	6,5	4,2	4,7
Kapitálové daně	-55,6	0,0	50,0	83,3	-18,2	77,8	-37,5	-30,0	42,9	10,0
Důchod z vlastnictví	4,7	6,1	6,4	-9,5	-4,5	1,2	16,5	-4,3	0,8	-13,0
Prodeje	1,8	10,0	9,8	4,4	-12,0	22,3	1,7	3,3	-0,7	0,8
Ostatní příjmy	12,4	8,0	-3,1	16,5	3,8	16,6	-14,6	2,8	8,7	13,5

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	185	203	211	211	216	221	225	230	239	252
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	182	200	207	208	213	218	222	227	237	249
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0
Prodeje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní příjmy	2	2	2	2	2	3	2	2	3	3
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	9,0	10,1	3,6	0,2	2,1	2,4	1,8	2,2	4,3	5,2
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	11,4	10,0	3,2	0,4	2,6	2,2	2,0	2,2	4,3	5,2
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	30,0	75,3	111,3	-23,9	-46,2	-17,7	9,7	-47,2	-5,2	-27,7
Prodeje	-2,7	-4,1	-14,4	-2,5	-1,7	20,2	-16,1	3,5	-5,9	-1,8
Ostatní příjmy	-59,8	3,2	3,5	-5,0	-14,5	29,2	-19,3	8,1	11,2	10,1

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.7: Výdaje sektoru vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mln. Kč</i>										
Výdaje celkem	1431	1531	1613	1711	1699	1736	1806	1746	1822	1912
Náhrady zaměstnancům	253	269	280	293	286	350	359	367	380	398
Mezispotřeba	205	212	222	230	227	281	259	270	274	283
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	407	456	475	509	517	527	533	545	556	568
Naturální sociální dávky	174	187	199	219	222	124	130	133	140	142
Důchody z vlastnictví	36	41	40	49	53	53	59	55	57	49
Úroky	36	41	40	49	53	53	58	55	56	49
Ostatní důchody z vlastnictví	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Dotace	61	62	64	76	79	91	91	96	99	105
Tvorba hrubého fixního kapitálu	171	175	199	218	187	181	169	152	178	232
Kapitálové transfery ²⁾	68	70	60	56	56	45	121	39	60	41
Investiční dotace ³⁾	38	37	36	34	33	32	31	21	18	15
Ostatní kapitálové transfery	30	33	24	22	23	13	89	18	42	26
Ostatní výdaje	56	58	73	61	72	84	84	89	79	93
Výdaje na konečnou spotřebu	700	732	766	812	810	813	804	826	849	887
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	357	370	388	404	402	387	375	388	395	418
Individuální spotřeba	342	362	378	408	408	427	429	438	454	469
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	5,0	7,0	5,3	6,1	-0,7	2,2	4,0	-3,3	4,4	4,9
Náhrady zaměstnancům	6,1	6,4	4,1	4,7	-2,5	22,4	2,7	2,0	3,5	4,8
Mezispotřeba	8,0	3,7	4,8	3,6	-1,5	23,9	-7,7	4,1	1,5	3,5
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	8,7	12,1	4,1	7,1	1,7	1,9	1,2	2,1	2,0	2,3
Naturální sociální dávky	2,1	7,8	6,1	10,3	1,5	-44,2	4,7	2,6	4,8	1,4
Důchody z vlastnictví	3,4	13,0	-2,2	21,3	7,7	1,5	9,9	-5,8	2,6	-13,1
Úroky	3,4	13,0	-2,3	21,3	7,8	0,8	9,1	-4,9	2,0	-12,8
Ostatní důchody z vlastnictví	41,2	9,7	26,6	11,0	-45,9	570,0	117,2	-69,4	119,1	-44,4
Dotace	11,6	1,6	2,8	18,9	3,7	15,3	0,0	5,1	3,8	5,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	6,1	2,4	13,9	9,2	-14,0	-3,3	-6,4	-10,0	16,8	30,5
Kapitálové transfery ²⁾	-23,5	2,8	-14,2	-6,5	-0,7	-19,6	169,8	-67,5	53,4	-32,7
Investiční dotace ³⁾	7,4	-3,4	-2,0	-5,7	-3,8	-2,7	-1,8	-32,2	-14,5	-19,1
Ostatní kapitálové transfery	-44,1	10,8	-27,9	-7,6	4,0	-44,0	598,0	-79,8	133,5	-38,5
Výdaje na konečnou spotřebu	5,3	4,6	4,6	6,0	-0,3	0,4	-1,1	2,7	2,8	4,4
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	6,6	3,4	5,0	4,1	-0,5	-3,8	-3,0	3,5	1,7	5,9
Individuální spotřeba	4,0	5,7	4,3	8,0	0,0	4,6	0,6	2,0	3,8	3,1

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

¹⁾ Sociální dávky, které mají sloužit domácnostem k pokrytí nákladů či ztrát plynoucích z existence nebo vzniku určitých rizik nebo potřeb. Jedná se především o dávky vyplacené v případě stáří, invalidity, nemoci, mateřství, nezaměstnanosti, pracovního úrazu, nemoci z povolání, náhlé sociální potřeby apod.

²⁾ Transakce rozdělování kapitálu, které neovlivňují velikost běžného důchodu poživatele ani plátce takové transakce, ale velikost jejich čistého jmění. Mohou probíhat v peněžní i naturální formě.

³⁾ Kapitálové transfery v peněžní i naturální podobě, které vládní instituce poskytují k celkovému nebo částečnému financování tvorby hrubého fixního kapitálu.

⁴⁾ Hodnota kolektivních služeb poskytovaných celé společnosti nebo jejím specifickým skupinám, tj. výdaje na veřejné služby, obranu, bezpečnost, justici, ochranu zdraví, životní prostředí, vědu a výzkum, rozvoj infrastruktury a hospodářství.

Zdroj: ČSÚ (2016b), MF ČR.

Tabulka A.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje celkem	40,8	40,0	40,2	43,6	43,0	43,0	44,5	42,6	42,2	42,0
Náhrady zaměstnancům	7,2	7,0	7,0	7,5	7,2	8,7	8,9	8,9	8,8	8,7
Mezispotřeba	5,8	5,5	5,5	5,9	5,7	7,0	6,4	6,6	6,4	6,2
Sociální dávky jiné než naturální	11,6	11,9	11,8	13,0	13,1	13,1	13,1	13,3	12,9	12,5
Naturální sociální dávky	4,9	4,9	4,9	5,6	5,6	3,1	3,2	3,3	3,2	3,1
Důchody z vlastnictví	1,0	1,1	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1
Úroky	1,0	1,1	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1
Ostatní důchody z vlastnictví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dotace	1,8	1,6	1,6	1,9	2,0	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,9	4,6	5,0	5,5	4,7	4,5	4,2	3,7	4,1	5,1
Kapitálové transfery	1,9	1,8	1,5	1,4	1,4	1,1	3,0	1,0	1,4	0,9
Investiční dotace	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,5	0,4	0,3
Ostatní kapitálové transfery	0,9	0,9	0,6	0,6	0,6	0,3	2,2	0,4	1,0	0,6
Ostatní výdaje	1,6	1,5	1,8	1,5	1,8	2,1	2,1	2,2	1,8	2,0
Výdaje na konečnou spotřebu	20,0	19,1	19,1	20,7	20,5	20,2	19,8	20,2	19,7	19,5
Kolektivní spotřeba	10,2	9,6	9,7	10,3	10,2	9,6	9,2	9,5	9,2	9,2
Individuální spotřeba	9,8	9,4	9,4	10,4	10,3	10,6	10,6	10,7	10,5	10,3

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b), MF ČR.

Tabulka A.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	1006	1088	1132	1185	1179	1259	1331	1266	1309	1390
Náhrady zaměstnancům	128	137	143	150	147	172	179	183	190	200
Mezispotřeba	98	104	106	109	106	139	123	128	131	141
Sociální dávky jiné než naturální	394	437	453	485	491	501	530	540	552	564
Naturální sociální dávky	3	2	2	3	4	5	9	12	14	15
Úroky	34	39	37	46	51	52	56	54	55	48
Dotace	30	31	32	38	35	54	53	57	59	63
Tvorba hrubého fixního kapitálu	98	106	116	117	98	88	88	76	80	118
Kapitálové transfery	65	65	58	60	57	53	119	36	56	48
Ostatní výdaje	155	167	186	178	191	195	174	179	172	195
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	4,1	8,2	4,0	4,7	-0,5	6,8	5,7	-4,9	3,4	6,1
Náhrady zaměstnancům	6,1	6,7	4,2	5,0	-2,3	17,7	3,7	2,4	3,7	5,1
Mezispotřeba	7,3	6,7	1,5	2,6	-2,5	30,9	-11,3	4,2	2,5	7,3
Sociální dávky jiné než naturální	8,7	10,8	3,7	7,0	1,4	2,0	5,6	2,0	2,1	2,3
Naturální sociální dávky	-7,2	-23,9	-18,2	36,6	53,3	20,0	83,4	37,2	15,4	1,8
Úroky	3,0	12,7	-3,6	24,8	10,0	1,0	8,9	-4,2	1,9	-13,0
Dotace	17,5	3,4	1,1	20,7	-7,6	51,9	-0,5	6,9	2,7	7,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-4,9	8,3	9,8	1,2	-16,8	-9,9	0,2	-14,2	6,0	46,9
Kapitálové transfery	-22,8	-0,2	-11,6	3,8	-5,7	-6,0	123,5	-69,3	55,1	-15,5
Ostatní výdaje	9,0	7,9	11,0	-4,3	7,3	2,3	-10,9	3,0	-3,8	13,0

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	385	397	421	454	446	495	458	466	498	518
Náhrady zaměstnancům	121	129	133	139	135	174	177	180	186	194
Mezispotřeba	105	106	114	119	118	140	134	139	140	140
Sociální dávky jiné než naturální	13	20	22	24	26	26	4	4	4	4
Naturální sociální dávky	3	3	3	3	2	3	0	-	-	-
Úroky	2	3	3	2	2	2	2	1	1	1
Dotace	31	31	33	38	44	38	38	39	41	42
Tvorba hrubého fixního kapitálu	73	69	83	99	89	92	81	77	97	114
Kapitálové transfery	26	28	20	16	17	7	11	10	12	5
Ostatní výdaje	11	10	10	13	13	14	12	15	16	17
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	9,0	3,2	5,9	8,0	-1,8	10,8	-7,5	1,8	6,9	4,1
Náhrady zaměstnancům	6,1	6,1	3,8	4,3	-2,7	28,3	1,9	1,7	3,3	4,5
Mezispotřeba	9,1	0,7	7,6	4,1	-0,9	18,8	-4,4	4,4	0,7	0,0
Sociální dávky jiné než naturální	7,5	53,6	13,2	9,4	7,5	-1,3	-85,2	17,8	-11,1	7,0
Naturální sociální dávky	8,9	19,0	-11,3	0,2	-16,4	11,1	-99,0	-	-	-
Úroky	8,2	15,8	17,7	-21,8	-33,2	-3,3	16,6	-23,3	4,0	-10,6
Dotace	6,3	-0,1	4,4	17,1	14,9	-14,2	0,6	2,6	5,3	3,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	26,5	-5,3	19,8	20,2	-10,6	4,1	-12,6	-5,1	27,1	17,3
Kapitálové transfery	-5,8	5,0	-27,5	-17,9	6,1	-59,2	55,8	-11,2	25,8	-63,4
Ostatní výdaje	-7,2	-9,5	1,9	32,4	0,9	5,6	-16,2	31,1	0,9	9,1

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	173	187	201	222	224	228	232	229	242	250
Náhrady zaměstnancům	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4
Mezispotřeba	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2
Sociální dávky jiné než naturální	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Naturální sociální dávky	168	181	194	213	216	116	121	121	125	127
Úroky	-	0	0	0	-	0	-	-	-	-
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0
Kapitálové transfery	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Ostatní výdaje	0	0	0	0	0	104	104	102	110	117
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	1,9	8,3	7,1	10,5	1,2	1,5	1,7	-1,3	5,9	3,3
Náhrady zaměstnancům	5,3	6,5	12,0	9,6	-0,2	-2,3	-3,0	-0,6	2,5	4,9
Mezispotřeba	-13,3	10,5	22,2	26,1	10,0	-21,5	1,3	-15,8	-1,0	-6,4
Sociální dávky jiné než naturální	100,0	-	-	600,0	0,0	-28,6	-20,0	12,5	-22,2	28,6
Naturální sociální dávky	2,2	8,3	6,8	10,2	1,1	-46,1	3,8	0,0	3,7	1,4
Úroky	-	-	-50,0	0,0	-	-	-	-	-	-
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-41,7	-0,4	64,4	48,4	-15,7	-14,1	-23,7	-59,6	119,0	-22,6
Kapitálové transfery	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní výdaje	27,7	23,9	-15,5	7,7	14,0	22402,2	-0,3	-2,1	8,5	5,7

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Sektor vládních institucí	-79	-27	-85	-216	-175	-110	-160	-51	-83	-29
Ústřední vládní instituce	-81	-56	-90	-184	-150	-92	-151	-64	-88	-57
Místní vládní instituce	-9	13	-5	-22	-16	-11	-2	12	8	26
Fondy sociálního zabezpečení	12	16	10	-11	-9	-7	-7	1	-3	2
<i>% HDP</i>										
Sektor vládních institucí	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6
Ústřední vládní instituce	-2,3	-1,4	-2,2	-4,7	-3,8	-2,3	-3,7	-1,6	-2,0	-1,2
Místní vládní instituce	-0,3	0,3	-0,1	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1	0,3	0,2	0,6
Fondy sociálního zabezpečení	0,3	0,4	0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	0,0

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	979	1066	1151	1336	1509	1606	1805	1840	1819	1836
Oběživo a vklady	3	5	6	5	6	3	8	7	10	5
Cenné papíry jiné než účasti	816	908	990	1155	1322	1408	1603	1639	1623	1648
Půjčky	160	152	155	176	181	195	194	194	186	183
Dluh ústředních vládních institucí	898	981	1063	1241	1413	1506	1698	1734	1714	1740
Oběživo a vklady	3	5	6	5	6	3	8	7	10	5
Cenné papíry jiné než účasti	791	883	966	1139	1307	1394	1592	1627	1613	1638
Půjčky	104	93	92	98	100	109	98	100	91	97
Dluh místních vládních institucí	86	88	91	97	98	103	113	116	116	111
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	25	26	26	17	17	15	15	16	13	13
Půjčky	61	62	65	80	81	88	97	100	103	98
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1
<i>růst v %</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	7,2	8,9	8,0	16,1	12,9	6,5	12,4	1,9	-1,2	0,9
Oběživo a vklady	-18,9	59,6	7,8	-17,4	27,0	-44,3	153,8	-18,7	45,7	-46,2
Cenné papíry jiné než účasti	12,8	11,4	9,1	16,6	14,4	6,5	13,9	2,2	-1,0	1,6
Půjčky	-13,8	-5,1	1,7	13,7	2,8	7,9	-0,8	0,5	-4,3	-1,9
Dluh ústředních vládních institucí	6,8	9,3	8,3	16,8	13,8	6,6	12,7	2,1	-1,2	1,6
Oběživo a vklady	-18,9	59,6	7,8	-17,4	27,0	-43,6	151,8	-18,4	45,3	-46,0
Cenné papíry jiné než účasti	13,3	11,7	9,4	18,0	14,7	6,7	14,2	2,2	-0,9	1,6
Půjčky	-25,2	-10,5	-1,5	6,4	2,9	8,1	-9,8	2,0	-9,1	6,5
Dluh místních vládních institucí	10,3	1,9	3,2	6,6	1,4	5,3	9,2	3,2	-0,1	-4,8
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-1,1	1,8	-0,4	-33,3	-0,6	-11,5	2,4	5,0	-17,1	-2,9
Půjčky	15,9	1,9	4,8	22,3	1,9	8,8	10,4	3,0	2,6	-5,0
Dluh fondů sociálního zabezpečení	-30,5	-69,1	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-43,1	-41,1
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	-30,5	-69,1	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-43,1	-41,1

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dluh sektoru vládních institucí	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3
Oběživo a vklady	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
Cenné papíry jiné než účasti	23,3	23,7	24,7	29,5	33,4	34,9	39,5	40,0	37,6	36,2
Půjčky	4,6	4,0	3,8	4,5	4,6	4,8	4,8	4,7	4,3	4,0
Dluh ústředních vládních institucí	25,6	25,6	26,5	31,7	35,7	37,3	41,8	42,3	39,7	38,2
Oběživo a vklady	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
Cenné papíry jiné než účasti	22,5	23,0	24,1	29,0	33,0	34,6	39,2	39,7	37,4	36,0
Půjčky	3,0	2,4	2,3	2,5	2,5	2,7	2,4	2,4	2,1	2,1
Dluh místních vládních institucí	2,5	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7	2,4
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	0,7	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Půjčky	1,7	1,6	1,6	2,0	2,1	2,2	2,4	2,4	2,4	2,1
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Mezi roky 2010 a 2011 dochází v časových řadách ke zlomu z důvodu metodické změny sektorizace.

Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2016b).

Tabulka A.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2012–2016)
(v % HDP)

	Saldo					Dluh				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
EU28	-4,3	-3,3	-3,0	-2,4	.	83,8	85,7	86,7	85,0	.
EA19 ¹⁾	-3,6	-3,0	-2,6	-2,1	.	89,5	91,3	92,0	90,4	.
Belgie	-4,2	-3,0	-3,1	-2,5	-2,9	104,1	105,4	106,5	105,8	106,7
Bulharsko	-0,3	-0,4	-5,5	-1,7	-0,8	16,7	17,0	27,0	26,0	30,9
Česká republika	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6	-0,2	44,5	44,9	42,2	40,3	38,6
Dánsko	-3,5	-1,1	1,5	-1,7	-0,9	45,2	44,7	44,8	40,4	38,7
Estonsko	-0,3	-0,2	0,7	0,1	0,4	9,7	10,2	10,7	10,1	9,4
Finsko	-2,2	-2,6	-3,2	-2,8	-2,4	53,9	56,5	60,2	63,6	65,3
Francie	-4,8	-4,0	-4,0	-3,5	-3,3	89,5	92,3	95,3	96,2	96,1
Chorvatsko	-5,3	-5,3	-5,4	-3,3	-2,6	70,7	82,2	86,6	86,7	85,9
Irsko	-8,0	-5,7	-3,7	-1,9	-0,9	119,5	119,5	105,2	78,6	76,1
Itálie	-2,9	-2,7	-3,0	-2,6	-2,4	123,3	129,0	131,9	132,3	.
Kypr	-5,8	-4,9	-8,8	-1,1	-0,3	79,3	102,2	107,1	107,5	107,0
Litva	-3,1	-2,6	-0,7	-0,2	-0,7	39,8	38,7	40,5	42,7	40,9
Lotyšsko	-0,8	-0,9	-1,6	-1,3	-1,0	41,3	39,0	40,7	36,3	40,4
Lucembursko	0,3	1,0	1,5	1,6	1,2	21,8	23,5	22,7	22,1	23,2
Maďarsko	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6	-1,7	78,2	76,6	75,7	74,7	73,9
Malta	-3,6	-2,6	-2,1	-1,4	-0,7	67,6	68,4	67,0	64,0	63,3
Německo	0,0	-0,2	0,3	0,7	0,6	79,9	77,5	74,9	71,2	68,2
Nizozemsko	-3,9	-2,4	-2,3	-1,9	-1,1	66,4	67,7	67,9	65,1	63,4
Polsko	-3,7	-4,1	-3,4	-2,6	-2,6	53,7	55,7	50,2	51,1	53,7
Portugalsko	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4	-2,2	126,2	129,0	130,2	129,0	127,7
Rakousko	-2,2	-1,4	-2,7	-1,0	-1,4	82,0	81,3	84,4	85,5	83,2
Rumunsko	-3,7	-2,1	-0,8	-0,8	-2,8	37,3	37,8	39,4	37,9	38,6
Řecko	-8,8	-13,2	-3,6	-7,5	-2,8	159,6	177,4	179,7	177,4	178,9
Slovensko	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7	-2,0	52,2	54,7	53,6	52,5	53,1
Slovinsko	-4,1	-15,0	-5,0	-2,7	-2,2	53,9	71,0	80,9	83,2	80,2
Španělsko	-10,5	-7,0	-6,0	-5,1	-4,6	85,7	95,4	100,4	99,8	99,6
Švédsko	-1,0	-1,4	-1,6	0,2	-0,2	37,8	40,4	45,2	43,9	42,0
Spojené království	-8,3	-5,7	-5,7	-4,3	-3,2	85,1	86,2	88,1	89,1	88,4

Pozn.: ¹⁾ 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

Zdroj: Eurostat (2016b), nominální HDP pro ČR v roce 2016 MF ČR (2016b).

Tabulka A.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2015)

(v % HDP)

	Příjmy	Výdaje	Náhrady zaměstnan.	Peněžité sociální dávky	Kolektivní spotřeba	Individuální spotřeba	Investice ¹	Úroky placené
EU28	44,9	47,3	10,1	16,2	7,6	12,9	2,9	2,3
EA19 ²⁾	46,5	48,5	10,1	17,2	7,7	13,0	2,7	2,4
Belgie	51,3	53,9	12,5	17,2	8,5	15,4	2,4	3,0
Bulharsko	39,0	40,7	9,4	12,0	8,0	8,1	6,6	0,9
Česká republika	41,3	42,0	8,7	12,5	9,2	10,3	5,1	1,1
Dánsko	53,9	55,7	16,4	17,5	7,5	18,6	3,8	1,6
Estonsko	40,5	40,3	11,5	11,6	9,1	11,1	5,4	0,1
Finsko	54,9	57,7	13,9	19,9	8,0	16,4	3,9	1,2
Francie	53,5	57,0	12,9	20,0	8,4	15,5	3,5	2,0
Chorvatsko	43,6	46,9	11,4	14,2	9,6	10,1	3,2	3,6
Irsko	27,6	29,4	7,4	9,0	4,1	8,5	1,7	2,6
Itálie	47,8	50,4	9,8	20,3	7,7	11,3	2,2	4,2
Kypr	39,0	40,1	12,6	14,0	9,0	6,7	1,9	2,8
Litva	34,9	35,1	9,6	10,7	7,7	9,9	3,6	1,5
Lotyšsko	35,8	37,1	9,9	10,0	9,5	8,5	4,6	1,3
Lucembursko	43,7	42,1	8,8	15,4	6,4	10,1	4,0	0,4
Maďarsko	48,5	50,0	10,6	13,2	9,9	10,1	6,6	3,5
Malta	42,0	43,4	12,7	11,2	8,6	10,7	4,5	2,6
Německo	44,7	44,0	7,5	15,5	6,8	12,5	2,1	1,6
Nizozemsko	43,2	45,1	8,8	11,6	8,5	16,9	3,5	1,3
Polsko	38,9	41,5	10,2	14,2	8,1	9,9	4,4	1,8
Portugalsko	44,0	48,4	11,3	17,4	8,5	9,7	2,3	4,6
Rakousko	50,6	51,6	10,8	19,2	7,5	12,6	2,9	2,4
Rumunsko	34,9	35,7	7,7	10,6	7,3	6,4	5,1	1,6
Řecko	47,9	55,4	12,3	19,9	11,5	8,7	3,9	3,6
Slovensko	42,9	45,6	9,0	13,9	8,8	10,7	6,3	1,8
Slovinsko	45,1	47,8	11,2	16,2	7,8	10,9	4,7	2,9
Španělsko	38,6	43,8	11,1	15,8	8,4	11,0	2,5	3,1
Švédsko	50,5	50,3	12,5	13,4	7,2	18,7	4,2	0,5
Spojené království	38,5	42,8	9,3	14,0	7,0	12,4	2,7	2,3

 Pozn.: ¹⁾ Tvorba hrubého fixního kapitálu.

²⁾ 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

Zdroj: Eurostat (2016a).

B Tabulková příloha – metodika GFS 2014

Údaje za veřejné rozpočty v metodice GFS 2014 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka B.1: Příjmy veřejných rozpočtů

(v mld. Kč)

	2012	2013	2014	2015
Příjmy z provozní činnosti	1491	1549	1577	1733
Daně	733	759	790	826
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	271	271	289	309
Placené fyzickými osobami	137	142	148	155
Placené společnostmi a ostatními podniky	134	129	141	154
Daně z majetku	13	10	10	6
Daně ze zboží a služeb	449	478	491	511
Daň z přidané hodnoty	278	307	322	330
Spotřební daně	147	143	141	151
Sociální příspěvky	541	545	563	595
Příspěvky na sociální zabezpečení	526	531	548	579
Příspěvky zaměstnanců	122	124	127	135
Příspěvky zaměstnavatelů	365	369	381	402
Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	37	36	39	41
Ostatní sociální příspěvky	14	14	15	16
Dotace	112	125	117	191
Od mezinárodních organizací	111	125	116	191
Běžné	41	61	57	66
Kapitálové	70	64	59	125
Ostatní příjmy	106	120	108	122
Příjmy z vlastnictví	29	32	30	33
Úroky	4	2	1	1
Dividendy	5	6	6	7
Čerpání z důchodů kvazispolečností	3	3	3	3
Nájemné	17	21	20	22
Prodej zboží a služeb	49	49	49	52
Prodej realizovaný na tržním principu	21	21	21	22
Správní poplatky	27	28	27	29
Pokuty, penále a propadnutí	4	5	5	7
Transfery jinde nezařazené	24	34	23	30
Běžné	22	33	22	30
Kapitálové	2	1	1	1

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.2: Příjmy veřejných rozpočtů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2012	2013	2014	2015
Příjmy z provozní činnosti	36,7	37,8	36,6	38,1
Daně	18,0	18,5	18,3	18,1
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	6,7	6,6	6,7	6,8
Placené fyzickými osobami	3,4	3,5	3,4	3,4
Placené společnostmi a ostatními podniky	3,3	3,1	3,3	3,4
Daně z majetku	0,3	0,2	0,2	0,1
Daně ze zboží a služeb	11,1	11,7	11,4	11,2
Daň z přidané hodnoty	6,8	7,5	7,5	7,3
Spotřební daně	3,6	3,5	3,3	3,3
Sociální příspěvky	13,3	13,3	13,0	13,1
Příspěvky na sociální zabezpečení	13,0	13,0	12,7	12,7
Příspěvky zaměstnanců	3,0	3,0	3,0	3,0
Příspěvky zaměstnavatelů	9,0	9,0	8,8	8,8
Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	0,9	0,9	0,9	0,9
Ostatní sociální příspěvky	0,3	0,3	0,3	0,3
Dotace	2,7	3,0	2,7	4,2
Od mezinárodních organizací	2,7	3,0	2,7	4,2
Běžné	1,0	1,5	1,3	1,4
Kapitálové	1,7	1,6	1,4	2,7
Ostatní příjmy	2,6	2,9	2,5	2,7
Příjmy z vlastnictví	0,7	0,8	0,7	0,7
Úroky	0,1	0,0	0,0	0,0
Dividendy	0,1	0,1	0,1	0,1
Čerpání z důchodů kvazispolečností	0,1	0,1	0,1	0,1
Nájemné	0,4	0,5	0,5	0,5
Prodej zboží a služeb	1,2	1,2	1,1	1,1
Prodej realizovaný na tržním principu	0,5	0,5	0,5	0,5
Správní poplatky	0,7	0,7	0,6	0,6
Pokuty, penále a propadnutí	0,1	0,1	0,1	0,2
Transfery jinde nezařazené	0,6	0,8	0,5	0,7
Běžné	0,5	0,8	0,5	0,6
Kapitálové	0,1	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.3: Výdaje veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2012	2013	2014	2015
Výdaje na provozní činnost	1 507	1 528	1 569	1 665
Náhrady zaměstnancům	136	139	146	155
Mzdy a platy	103	105	110	117
Sociální příspěvky	34	34	36	39
Nákupy zboží a služeb	118	122	121	122
Úroky	45	54	50	47
Nerezidentům	0	0	0	0
Rezidentům s výjimkou vládních institucí	45	54	50	47
Vládním institucím	0	0	0	0
Běžné transfery	314	319	341	353
Veřejným společnostem	207	212	219	228
Soukromým společnostem	107	107	122	125
Dotace	38	41	43	39
Mezinárodním organizacím	38	41	43	39
Běžné	38	41	43	39
Sociální dávky	704	713	728	752
Dávky sociálního zabezpečení	704	713	728	751
Ostatní výdaje	152	141	141	197
Výdaje z vlastnictví jiné než úroky	0	0	0	0
Transfery jinde nezařazené	152	141	141	197
Běžné	35	35	37	41
Kapitálové	117	105	104	156
Čistý peněžní tok do nefinančních aktiv	76	71	83	100
Celkové výdaje	1 584	1 599	1 652	1 766

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.4: Výdaje veřejných rozpočtů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2012	2013	2014	2015
Výdaje na provozní činnost	37,1	37,3	36,4	36,6
Náhrady zaměstnancům	3,4	3,4	3,4	3,4
Mzdy a platy	2,5	2,6	2,5	2,6
Sociální příspěvky	0,8	0,8	0,8	0,8
Nákupy zboží a služeb	2,9	3,0	2,8	2,7
Úroky	1,1	1,3	1,2	1,0
Nerezidentům	-	-	-	-
Rezidentům s výjimkou vládních institucí	1,1	1,3	1,2	1,0
Vládním institucím	-	-	-	-
Běžné transfery	7,7	7,8	7,9	7,8
Veřejným společnostem	5,1	5,2	5,1	5,0
Soukromým společnostem	2,6	2,6	2,8	2,7
Dotace	0,9	1,0	1,0	0,9
Mezinárodním organizacím	0,9	1,0	1,0	0,9
Běžné	0,9	1,0	1,0	0,9
Sociální dávky	17,3	17,4	16,9	16,5
Dávky sociálního zabezpečení	17,3	17,4	16,9	16,5
Ostatní výdaje	3,8	3,4	3,3	4,3
Výdaje z vlastnictví jiné než úroky	0,0	0,0	0,0	0,0
Transfery jinde nezařazené	3,8	3,4	3,3	4,3
Běžné	0,9	0,9	0,8	0,9
Kapitálové	2,9	2,6	2,4	3,4
Čistý peněžní tok do nefinančních aktiv	1,9	1,7	1,9	2,2
Celkové výdaje	39,0	39,0	38,3	38,8

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.5: Saldo veřejných rozpočtů*(v mld. Kč, v % HDP)*

	2012	2013	2014	2015
	<i>mld. Kč</i>			
Saldo	-93	-50	-75	-32
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-16	21	8	68
Saldo primární bilance	-48	4	-25	15
	<i>% HDP</i>			
Saldo	-2,3	-1,2	-1,7	-0,7
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-0,4	0,5	0,2	1,5
Saldo primární bilance	-1,2	0,1	-0,6	0,3

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.6: Struktura salda veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2012	2013	2014	2015
Státní rozpočet ¹⁾	-85	-69	-92	-50
Mimorozpočtové fondy celkem	-3	2	2	-4
Veřejné zdravotní pojištění	-6	-1	2	1
Územní samosprávné celky	1	19	12	21
Saldo	-93	-50	-75	-32

Pozn.: ¹⁾ Včetně operací Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.7: Zdroje a užití peněžních prostředků veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2012	2013	2014	2015
Peněžní toky z provozní činnosti:				
Příjmy z provozní činnosti	1 491	1 549	1 577	1 733
Daně	733	759	790	826
Sociální příspěvky	541	545	563	595
Dotace	112	125	117	191
Ostatní příjmy	106	120	108	122
Výdaje na provozní činnost	1 507	1 528	1 569	1 665
Náhrady zaměstnancům	136	139	146	155
Nákupy zboží a služeb	118	122	121	122
Úroky	45	54	50	47
Běžné transfery	314	319	341	353
Dotace	38	41	43	39
Sociální dávky	704	713	728	752
Ostatní výdaje	152	141	141	197
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-16	21	8	68
Peněžní toky do nefinančních aktiv:				
Nákupy nefinančních aktiv	89	83	101	112
Fixní aktiva	87	81	100	111
Strategické zásoby	0	0	0	0
Cennosti	0	0	0	0
Nevyráběná aktiva	2	2	2	2
Prodeje nefinančních aktiv	12	12	18	12
Fixní aktiva	6	5	4	4
Strategické zásoby	0	0	0	0
Cennosti	0	0	0	0
Nevyráběná aktiva	6	7	15	8
Čistý peněžní tok do nefinančních aktiv	76	71	83	100
Celkové výdaje	1 584	1 599	1 652	1 766
Peněžní přebytek / schodek	-93	-50	-75	-32

Zdroj: MF ČR.

Tabulka B.8: Dluh veřejných rozpočtů*(v mld. Kč, v % HDP)*

	2012	2013	2014	2015
<i>mld. Kč</i>				
Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů	1 753	1 772	1 753	1 776
Státní dluh konsolidovaný	1 649	1 665	1 648	1 673
Dluh mimorozpočtových fondů	1	0	0	1
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0	2	1	1
Dluh územně samosprávných celků	108	112	109	106
<i>% HDP</i>				
Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů	43,2	43,2	40,6	39,0
Státní dluh konsolidovaný	40,6	40,6	38,2	36,7
Dluh mimorozpočtových fondů	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh územně samosprávných celků	2,7	2,7	2,5	2,3

Zdroj: MF ČR.

C Slovníček pojmů

Akruální metodika znamená, že ekonomické transakce jsou zaznamenány tehdy, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká, nebo když se pohledávky a závazky zvyšují či snižují bez ohledu na to, kdy bude realizovaná transakce peněžně uhrazena (na rozdíl od peněžního principu, na kterém je např. sestavován státní rozpočet).

Cyklicky očištěné saldo sektoru vládních institucí slouží k identifikaci nastavení fiskální politiky, protože v něm není zahrnut vliv těch částí příjmů a výdajů, které jsou generovány pozicí ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Diskreční opatření představují přímé zásahy vlády do struktury příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

Fiskální impuls slouží k posouzení vlivu fiskální politiky vlády na ekonomický růst. Zpravidla se zachycuje v meziročním vyjádření, kdy snížení určitých vládních příjmů, resp. zvýšení určitých vládních výdajů představuje kladný impuls a zvýšení určitých příjmů, resp. snížení určitých výdajů představuje impuls záporný.

Fiskální úsilí je meziroční změna strukturálního salda indikující expanzivní či restriktivní fiskální politiku v daném roce.

GFS 2014 (*Government Finance Statistics 2014*) prezentovaná v rámci Fiskálního výhledu ČR je vládní finanční statistika představující součet jednotlivých složek veřejných rozpočtů na hotovostní bázi se zohledněním konsolidace příjmů a výdajů v rámci vládního sektoru.

Jednorázové a jiné přechodné operace jsou taková opatření na straně příjmů či výdajů, která mají pouze dočasný dopad na saldo sektoru vládních institucí a často vyplývají z událostí mimo přímou kontrolu vlády (např. výdaje na povodně).

Kapitálové transfery zahrnují pořízení nebo úbytek aktiva bez ekvivalentní protihodnoty. Mohou být prováděny v peněžní nebo naturální formě. **Peněžní kapitálový transfer** je definován jako peněžní převod bez očekávané protihodnoty jednotky, která daný transfer obdržela. **Naturální kapitálový transfer** je založen na převodu vlastnictví aktiva (jiného než zásob a peněz) nebo zrušení závazku věřitelem, za nějž nebyla přijata žádná protihodnota, případně převzetí dluhu apod.

Notifikace vládního deficitu a dluhu je kvantifikace fiskálních ukazatelů předkládaná každou členskou zemí EU dvakrát ročně Evropské komisi. Je sestavována v akruální metodice za sektor vládních institucí. Český statistický úřad zpracovává data za čtyři uplynulé roky $t-4$ až $t-1$. MF ČR dodává predikci týkající se běžného roku t . Notifikace obsahuje jak základní sadu notifikačních tabulek, ve kterých jsou především klíčové ukazatele jako saldo a dluh včetně vysvětlení přechodu na saldo v národní metodice, tak i celou řadu doplňkových dotazníků, jako např. tabulku státních záruk apod.

Peněžitá sociální dávky představují dávky sociálního pojištění (např. dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální

podpory), které jsou ze sektoru vládních institucí vypláceny domácnostem.

Produkční mezera je dána rozdílem reálného a potenciálního produktu (často vyjádřena v poměru k potenciálnímu produktu). Určuje pozici ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Sektor vládních institucí je vymezen mezinárodně harmonizovanými pravidly na úrovni EU. Sektor vládních institucí v ČR zahrnuje v metodice ESA 2010 tři základní subsektory: ústřední vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Strukturální saldo je rozdíl cyklicky očištěného salda a jednorázových a přechodných operací (obě složky viz výše).

Střednědobý rozpočtový cíl (*Medium-Term Objective*, MTO) je vyjádřen ve strukturálním saldu a implikuje udržitelnost veřejných financí dané země. Pro ČR aktuálně odpovídá úrovni strukturálního salda -1% HDP.

Tvorba hrubého fixního kapitálu vyjadřuje čisté pořízení fixního kapitálu, tj. jeho přírůstek mínus úbytky, dosaženého produktivní činností výrobních a institucionálních jednotek. Představuje investiční aktivitu jednotek.

Veřejné rozpočty jsou pro potřeby publikace a vládní statistiky chápány jako hospodaření sektoru vládních institucí vedené v metodice GFS 2014. Pokrytí sektoru vládních institucí v metodice GFS je v současné době v ČR užší, než jak je stanoveno plně pokrytí předepsané v GFS (shodné s metodikou ESA). Metodika GFS oproti metodice ESA zahrnuje EU prostředky Národního fondu a prostředky Fondu privatizace. Metodika GFS je také podobně jako metodika ESA 2010 akruální metodikou, nicméně v ČR je v současné době kompilována na hotovostní bázi.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády zahrnují platby vlády, které jsou následně použity buď pro spotřebu jednotlivců v sektoru domácností (především úhrada zdravotní péče zdravotními pojišťovnami za služby zdravotnických zařízení), nebo jsou spotřebovány celou společností (jako například výdaje na armádu, policii, soudnictví, státní správu apod.). Služby sektoru vládních institucí, které jsou poskytovány ke spotřebě celé společnosti, jsou obvykle oceněny na úrovni vlastních nákladů na danou službu, protože neprochází trhem, který by je ocenil. Z výše uvedených důvodů se spotřeba skládá zejm. z mezispotřeby (tj. zboží a služeb, vyjma fixních aktiv, spotřebovaných v procesu výroby jiného statku či služby), náhrad zaměstnancům (mzdy a platy vč. pojistného hrazeného zaměstnavatelem), naturálních dávek domácnostem či spotřeby fixního kapitálu. Nezapočítává se celá hodnota těchto transakcí, ale pouze ta, která se váže k produkci oceněné vlastními náklady. Náklady na tvorbu činností procházejících plně či částečně trhem, za něž dostává sektor úplatu, jsou pak z výdajů na vládní spotřebu očištěny.

D Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR

Seznam tematických kapitol Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma kapitoly
Říjen 2010	Vybrané principy partnerství veřejného a soukromého sektoru a jeho dopady na hospodaření vládního sektoru
Listopad 2011	Příčiny evropské dluhové krize a její důsledky pro české veřejné finance
Listopad 2012	Zavedení dobrovolného fondového penzijního pilíře a jeho dopady na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí
Listopad 2013	Postupy při nadměrném schodku v zemích Evropské unie
Listopad 2014	Dlouhodobé projekce penzijního systému
Listopad 2015	Fiskální impuls Reforma fiskálního rámce v ČR
Listopad 2016	Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči

Seznam tematických boxů Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma boxu
Říjen 2010	Box 1: Metodika (přechod z GFS 1986 na GFS 2001) Box 2: Opatření ke snížení schodků hospodaření sektoru vlády v metodice ESA 95, vztaženo k střednědobému výhledu z roku 2009 Box 3: Návrh důchodové reformy
Květen 2011	Box 1: Rozhodnutí Ústavního soudu ČR a veřejné finance
Listopad 2011	Box 1: Vybrané změny v metodických přístupech statistiky vládního sektoru Box 2: Vypořádání majetkových vztahů státu a církví
Květen 2012	Box 1: Úrazové pojištění – současný stav věci Box 2: Pakt stability a růstu versus Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v HMU
Listopad 2012	Box 1: Čerpání prostředků z EU a dopady na saldo veřejných financí Box 2: Evropský systém obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
Květen 2013	Box 1: Satelitní účet veřejného sektoru Box 2: Sedmé rozšíření Evropské unie – Chorvatsko
Listopad 2013	Box 1: Investice vládního sektoru v letech 2009–2012 Box 2: Fondy Evropské unie a jejich čerpání Box 3: Povodně v roce 2013
Květen 2014	Box 1: Čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU za programové období 2007–2013 Box 2: Finanční prostředky z fondů EU z programového období 2014–2020
Listopad 2014	Box 1: Základní změny ve statistice sektoru vládních institucí v souvislosti s přechodem na metodiku ESA 2010 Box 2: Změny ve statistice sektoru vládních institucí v systému národních účtů Box 3: Plánovaná opatření v boji proti daňovým únikům Box 4: Vliv nových odhadů elasticit cyklicky citlivých příjmů a výdajů na cyklickou složku salda
Květen 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí
Listopad 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015 Box 3: Technika výdajového pravidla
Listopad 2016	Box 1: Vliv nabídkových faktorů na výdaje na zdravotní péči

Ministerstvo financí České republiky
Odbor Hospodářská politika
Letenská 15
118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

